

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLMOUCI

Filozofická fakulta

Katedra ázijských štúdií

BAKALÁRSKA DIPLOMOVÁ PRÁCA

**Študentský aktivizmus 80. rokov vedúci k demokratizácii
Južnej Kórey**

Student activism in the 1980s which led to the democratization of
South Korea

OLMOUC 2022 Bianka Mesárošová

Vedúci diplomovej práce: Petra Lee, MA

Prehlásenie

Prehlasujem, že som diplomovú prácu na tému „Študentský aktivizmus 80. rokov vedúci k demokratizácii Južnej Kórey“ vypracovala samostatne a uviedla všetky použité pramene a literatúru.

V Olomouci dňa:

Podpis:

Bibliografická identifikácia

Meno a priezvisko autora:	Bianka Mesárošová
Názov práce:	Študentský aktivizmus 80. rokov vedúci k demokratizácii Južnej Kórey
Vedúci práce:	Petra Lee, MA
Pracovisko:	Katedra ázijských štúdií Filozofická fakulta Univerzita Palackého v Olomouci
Rok obhajoby práce:	2022
Jazyk:	slovenčina
Počet strán:	85
Počet znakov vrátane medzier:	136 364
Počet použitých zdrojov:	84

Anotácia

Táto práca sa zaoberá študentským aktivizmom 80. rokov v Južnej Kórei a tým, ako študentské hnutia za demokraciu dopomohli nastoleniu demokracie po desaťročiach autoritatívnej vlády. Naším cieľom je zistiť charakteristiky študentského hnutia a jeho predpoklady na úspech v porovnaní s predošlými neúspešnými pokusmi o povstania. V teoretickej časti práce približujeme pozadie kórejskej histórie v danom období, vývoj študentského hnutia a v poslednej časti budeme analyzovať charakteristiky študentského hnutia 80. rokov.

Kľúčové slová

Študenti, študentský aktivizmus, demokracia, autokracia, študentské hnutie, Čön Tu-hwan, protest, demonštrácia

Bibliographical identification

Author's first name and surname: Bianka Mesárošová
Title: Student activism in the 1980s which led to the democratization of South Korea
Supervisor: Petra Lee, MA
Department: Department of Asian Studies
Faculty of Arts
Palacký University in Olomouc
Year of presentation: 2022
Language: Slovak
Number of pages: 85
Number of characters with spaces: 136 364
Number of used sources: 84

Annotation

This thesis examines the student activism of the 1980s in South Korea and how student democracy movements helped establish democracy after decades of authoritarian rule. We want to find out the characteristics of the student movement and its prerequisites for success compared to previous unsuccessful attempts at uprisings. We will look at the overall background of Korean history in the given period, the development of the student movement, and in the last part we will analyze the characteristics of the student movement of the 1980s.

Keywords

Students, student activism, democracy, autocracy, student movement, Chŏn Tu-hwan, protest, demonstration

Rada by som sa poďakovala vedúcej bakalárskej práce, vďaka ktorej som túto prácu dokázala napísať, Petre Lee, MA, za jej ochotu, všetku pomoc a odborné rady. Tiež by som chcela poďakovať svojim kamarátom a rodine, ktorí mi boli psychickou podporou počas celej doby písania bakalárskej práce.

Obsah

Zoznam grafov a tabuliek	7
Edičná poznámka.....	8
Úvod	9
1. 80. roky	11
1.1. <i>Začiatky Južnej Kórey.....</i>	<i>11</i>
1.2. <i>Pak Čöng-hüiho vláda.....</i>	<i>12</i>
1.3. <i>Situácia po smrti Paka a Söulská jar</i>	<i>15</i>
1.4. <i>Čön Tu-hwan a Piata Kórejská republika</i>	<i>18</i>
2. História študentských hnutí v Južnej Kórei.....	29
2.1. <i>Študentské protesty 60. rokov: Povstanie 4.19 a pád I Sŭng-mana</i>	<i>29</i>
2.2. <i>Študentské protesty 70. rokov: boj proti vojenskému štátu a utláčanie študentského hnutia.....</i>	<i>31</i>
2.3. <i>Študentské protesty 80. rokov: študentské hnutia vedúce k demokracii.....</i>	<i>34</i>
3. Analýza študentského aktivizmu Južnej Kórey v 80. rokoch.....	42
3.1. <i>Študentský aktivizmus.....</i>	<i>43</i>
3.2. <i>Závery z analýzy.....</i>	<i>63</i>
Záver	67
Resumé.....	69
Zoznam použitej literatúry	71
<i>Použitá literatúra v angličtine</i>	<i>71</i>
<i>Použitá literatúra v kórejščine.....</i>	<i>77</i>
Zoznam príloh	82
Príloha 1 - Prehľad študentských mučeníkov v 80. rokoch	83

Zoznam grafov a tabuliek

Graf 1. Hrubý domáci produkt (HDP) Južnej Kórey v období rokov 1960-1987 v USD

Graf 2. Pomer dosiahnutého vzdelania vyjadrený v percentách (vekové kategórie 25+)

Graf 3. Počet študentských mučeníkov na univerzitách – rozdelenie podľa univerzít

Graf 4. Počet študentských mučeníkov na univerzitách – rozdelenie podľa miest

Graf 5. Vednej disciplíny študentských mučeníkov

Graf 6. Sociálne pozadie študentských mučeníkov

Tabuľka 1. Porovnanie českej vedeckej transkripcie, českej populárnej transkripcie a McCuneovej a Reischauerovej transkripcie

Tabuľka 2. Počet škôl a študentov v období 1945-1987

Edičná poznámka

Česká transkripčia kórejčiny vychádza z medzinárodne rozšírenej McCuneovej a Reischauerovej transkripcie.¹ Delí sa na populárnu a vedeckú, pričom v našej práci budeme využívať českú vedeckú transkripciu. V tabuľke nižšie je uvedená transkripčia McCunea a Reischauera, a tiež česká vedecká a česká populárna transkripčia.

Tabuľka 1. Porovnanie českej vedeckej transkripcie, českej populárnej transkripcie a McCuneovej a Reischauerovej transkripcie.

Hangül	Česká vedecká transkripčia	Česká populárna transkripčia	McCune & Reischauer
ㄱ	k/g	k/g	k/g
ㄱㄱ	kk	kk	kk
ㄴ	n	n	n
ㄷ	t/d	t/d	t/d
ㄷㄷ	tt	tt	tt
ㄹ	l/r	l/r	l/r
ㅁ	m	m	m
ㅂ	p/b	p/b	p/b
ㅂㅂ	pp	pp	pp
ㅅ	s	s	s
ㅅㅅ	ss	ss	ss
ㅇ	ng	ng	ng
ㅈ	č/dž	č/dž	ch/j
ㅈㅈ	čč	čč	tch
ㅊ	čch	čch	ch'
ㅋ	kch	kch	k'
ㅌ	tch	tch	t'
ㅍ	pch	pch	p'
ㅎ	h	h	h
ㅏ	a	a	a
ㅑ	ja	ja	ja
ㅓ	ǎ	o	ǎ
ㅕ	jǎ	jo	yǎ
ㅗ	o	o	o
ㅛ	jo	jo	yo
ㅜ	u	u	u
ㅠ	ju	ju	yu
ㅡ	ǔ	u	ǔ
ㅣ	i	i	i
ㅞ	ä	e	ä
ㅟ	jä	je	yae
ㅚ	e	e	e
ㅜ	je	je	ye
ㅘ	wa	wa	wa
ㅙ	wä	we	wae
ㅝ	ǒ	ǒ	oe
ㅞ	wǒ	wo	wǒ
ㅟ	we	we	we
ㅠ	ü	ü	wi
ㅡ	üi	ui, i	üi

¹ PUCEK, Vladimír. Gramatika korejského jazyka. Praha: Karolinum, 2009, s. 50

Úvod

V tejto bakalárskej práci sa budeme venovať študentskému demokratizačnému hnutiu v Južnej Kórei, ktoré bolo veľmi dôležitou súčasťou demokratizácie. Touto prácou chceme zistiť, akú rolu zohrávali študenti v procese demokratizácie, a aké mali študentskí aktivisti charakteristiky. Tiež chceme zistiť, aké predpoklady malo študentské hnutie v 80. rokoch na úspech a v čom sa líšilo od predošlých študentských povstaní v Kórei. Pre naplnenie tohto cieľa sa v teoretickej časti zameriame na celkové pozadie kórejskej histórie v danom období a na vývoj študentského hnutia. Nakoniec zanalyzujeme charakteristiky študentského hnutia 80. rokov, ktoré bolo kľúčové pre začiatok procesu demokratizácie.

Cieľ práce a metodika

V prvej časti sa budeme venovať rozboru autoritatívnych režimov v Južnej Kórei, s väčším zameraním na prezidentov Pak Čöng-hüiho a Čön Tu-hwana. Tu sa pozrieme na aktuálnu politickú, sociálnu i ekonomickú situáciu, ktorá vládla v období od 60. do 80. rokov; rovnako ako aj na kľúčové udalosti tohto obdobia. Chceme tým dosiahnuť pochopenie celkového sentimentu v krajine a presne zistiť, prečo bola zo strany kórejskej verejnosti požadovaná nutnosť zmeny. V tejto časti práce budeme na potrebný rozbor režimov a aktuálnej situácie používať odbornú literatúru.

V druhej časti sa budeme venovať histórii študentských povstaní v Južnej Kórei naprieč históriou, s užším zameraním na obdobie 60. – 80. rokov. Študentské hnutia mali v Kórei tradíciu už od čias liberalizácie, no v každom desaťročí sa určitými vlastnosťami a požiadavkami líšili. Zameriame sa práve na tieto rozdiely medzi jednotlivými obdobiami študentského demokratizačného hnutia a na to, ako sa postupne vyvíjalo, až kým nebola dosiahnutá zmena. Na zistenie vývoja si rozdelíme obdobie 60. – 80. rokov na tri časti podľa desaťročí, pričom ich budeme analyzovať samostatne prostredníctvom odborných štúdií rozoberajúcich dané obdobia. Pri analýze budeme používať materiály v anglickom i kórejskom jazyku.

V poslednej a hlavnej časti práce budeme analyzovať študentský aktivizmus juhokórejských študentov v 80. rokoch. Konkrétne tu budeme analyzovať charakteristiky hnutia na základe desiatich teórií Philipa G. Altbacha, ktoré sú zhrnuté v práci Thierryho Lueschera, *Altbach's Theory of Student Activism in the Twentieth*

Century: Ten Propositions that Matter. Vybrali sme si túto literatúru z dôvodu, že Altbach počas svojej kariéry študoval rôzne študentské povstania a je v tejto vedeckej oblasti rešpektovaným výskumníkom. Chceme zistiť, či tieto teórie vyplývajúce z Altbachových prác majú potenciál byť pravdivé i v prípade kórejských študentských aktivistov. Naším cieľom je v rámci teoretických hypotéz o študentskom aktivizme zistiť charakteristiky juhokórejského študentského aktivizmu, a tiež jeho potenciál uspieť v praxi. Pri analýze budeme vychádzať z odbornej literatúry a štúdií v rozmedzí rokov 1990 – 2018. Rovnako budeme používať články z archívov kórejských médií z 80. rokov (konkrétne *Tongailbo*, *Kjŏnghjansinmun*, *Čosŏnilbo* a *Mäilgjŏngdže*) a archívov z 80. rokov amerického denníka *New York Times*.

1. 80. roky

Aby sme skutočne dokázali pochopiť ťažkosť situácie a potrebu zmeny režimu v krajine, musíme sa najprv pozrieť na celkovú situáciu a režim, ktorý vládol v Kórei v 80. rokoch 20. storočia. Rovnako je potrebné priblížiť krutú vládu autokratických vládcov, ktorá si vyžiadala demokratické hnutie vedené študentmi.

V tejto kapitole sa budeme venovať pozadiu študentských povstaní v Južnej Kórei v 80. rokoch, čiže priblížiť život v tejto dobe pod Čön Tu-hwanovou vládou. V tejto časti budeme odpovedať na otázku, aká politická, sociálna a ekonomická situácia vládla v 80. rokoch v Kórei. Popíšeme jednotlivé udalosti a pokúsime sa zistiť, čo dovedlo študentov k tomu, aby sa postavili proti vláde. Tiež si zhrnieme, ako situácia vyeskalovala počas nedemokratickej vlády a kde nastal bod zlomu k nastoleniu demokracie.

1.1. Začiatky Južnej Kórey

Kórejský polostrov má za sebou veľmi pestrú históriu plnú bojov za lepšiu budúcnosť. V roku 1945 bol polostrov rozdelený pozdĺž 38. rovnobežky na Južnú a Severnú Kóreu.² Nad juhom Kórejského polostrova prevzala vládu USAMGIK (*USA Military Government in Korea* či Americká Vojenská Vláda v Kórei)³, ktorá tu zostala až do prvých prezidentských volieb v roku 1948, kedy sa prezidentom Prvej Kórejskej republiky (1948 – 1960) stal I Süng-man. To však neznamená, že by po roku 1948 Amerika prestala zasahovať do štátnych záležitostí Kórejskej republiky. Práve naopak, kvôli zahraničnej pomoci a garancii bezpečnosti voči hrozbe Severnej Kórey bol vplyv USA v Kórei stále prítomný, a vláda musela krajinu riadiť v súlade s americkou predstavou. To bol hlavný dôvod, prečo všetci autoritatívni prezidenti nemohli otvorene vládnuť ako diktátori, no manipulovali systémom tak, aby navonok udržali vzhľad demokracie.

V prvých prezidentských voľbách v roku 1948 I Süng-man, začal dlhé obdobie vlády rady „silných mužov“⁴: I Süng-man (prezident 1948-60), Pak Čöng-hüi (prez. 1961-79) a Čön Tu-hwan (prez. 1980-88). Ich vláda bola prerušovaná krátkymi obdobiami slobody a demokratických reforiem, pričom bola ale stále udržiavaná autokratická moc. Po Iho rezignácii po Aprílovej revolúcii v roku 1960, ktorú budeme

² HWANG, Kyung Moon. *A History of Korea*. Hampshire, UK: Palgrave Macmillan, 2010, s. 255.

³ Ibid. s. 256.

⁴ PETERSON, Mark. *A Brief History of Korea*. New York: Infobase Publishing, 2010, s. 209.

bližšie objasňovať v nasledujúcej kapitole, nastalo v Kórei krátke obdobie slobody pod Druhou Kórejskou republikou (1960 – 1961) po zvolení Jun Po-sŏna za prezidenta.⁵ Po krajine sa ale začal šíriť názor, že vláda nebola schopná úspešne viesť krajinu – dokonca sa hovorilo, že na vládnych stretnutiach sa odohrávali „pästné súboje“.⁶ V skutočnosti nebola situácia až natoľko zlá, no pre armádnych plukovníkov sa stala výhovorkou na prevzatie kontroly nad spravovaním štátu, ktorá v máji 1961 viedla k štátnemu prevratu.

1.2. Pak Čöng-hŭiho vláda

16. mája 1961 armáda vtrhla do ulíc Sŏulu, ovládla rádiové stanice, vyhlásila stanné právo a oznámila, že preberá kontrolu nad vládou pre dobro národa.⁷ Štátny prevrat skupiny plukovníkov, ktorej veliteľom bol generál Pak Čöng-hŭi, mal byť len dočasnou vládou na stabilizáciu situácie v krajine. Avšak z ich sľubu sa stalo osemnásť rokov autokratickej vlády Pak Čöng-hŭiho, ktorý, odvolávajúc sa na hrozbu zo severu, ospravedlňoval porušovanie práv a slobôd svojho ľudu.

Hneď po štátnom prevrate boli zavedené nasledovné prísne opatrenia: nariadenie stanného práva, kontrola masmédií a cenzúra tlače, systematické zatýkanie odporcov režimu, očista armády, zákaz akejkoľvek politickej činnosti a mnohé ďalšie.⁸ V roku 1961 dokonca založil novú organizáciu tajnej polície KCIA (*Korean Central Intelligence Agency*, či *Kórejská ústredná spravodajská služba*),⁹ ktorej šéfom sa stal jeden z účastníkov štátného prevratu 16. mája, Kim Čöng-pchil¹⁰. Až v roku 1963 bol Pak pod nátlakom USA nútený odísť z armády a kandidovať za prezidenta ako civilista. Najrepresívnejšie zákazy a porušenia slobôd boli zrušené a Pak s pomocou KCIA vytvoril vlastnú stranu – Stranu demokratickej republiky (SDR, po kórejsky *Mindžu konghwadang*).¹¹ Pak mal síce podporovateľov, no i tak je dosť nepravdepodobné, že by vyhral slobodné voľby.¹² Strana SDR sa stala prostriedkom manipulácie volebnej politiky a zbavovania sa Pakových rivalov. Potom sa začala Tretia Kórejská republika (1963-

⁵ Ibid. s. 214.

⁶ Ibid. s. 215.

⁷ Ibid. s. 216-217.

⁸ PETERSON. 2010, s. 216.

⁹ Ibid. s. 217.

¹⁰ Kim Čöng-pchil (7.1.1926 – 23.6.2018) bol dvojnásobným juhokórejským premiérom, ktorý pomohol zosnovat' vojenský prevrat, pomohol založiť KCIA, a pomohol trom kandidátom stať sa prezidentom, no samému sa mu nikdy nepodarilo získať prezidentský úrad. Dostupné z: CHOE, Sang-Hun. Kim Jong-pil, Political Kingmaker in South Korea, Dies at 92. *The New York Times* [online]. 23.6.2018

¹¹ Ibid. s. 217.

¹² Ibid. s. 217.

1972).

Keď sa pozrieme na Pakovu vládu, Tretia Kórejská republika má stále veľmi ďaleko od demokracie. Pak by mohol byť považovaný skôr za diktátora¹³ než prezidenta, keďže si prispôboval systém, aby udržal vzhľad demokracie s minimálnym zasahovaním do jeho autokratickej moci. Toto sa ale zmenilo 16. októbra 1972, keď Pakova vláda znehodnotila existujúcu ústavu, rozpustila Národné zhromaždenie a zaviedla nepriame voľby prezidenta prostredníctvom novej ústavy menom *Jusin* („revitalizačné reformy“).¹⁴ Zavedenie týchto reforiem Pak odôvodnil potrebou jednotného a silného národu, ktorý dokáže čeliť hrozbe zo Severu a udržať si svoju nezávislosť. Medzi jeho nariadenia patrilo stanné právo, zákaz akejkoľvek politickej činnosti, obmedzenie slobody prejavu, prísnu cenzúru tlače a mnohé ďalšie. Bola tiež založená Národná rada pre zjednotenie (*Tchongil čučche kungmin hōŭi*), ktorá mala voliť prezidenta v nepriamych voľbách, a prezident tiež vyberal tretinu členov Národnej rady.¹⁵ To všetko znamenalo, že ústava zaručovala absolútnu moc prezidenta. Pak vydal niekoľko vojenských dekrétov, ktoré kritiku ústavy považovali za trestný čin a študentskú federáciu postavili mimo zákon – porušovatelia týchto dekrétov boli trestaní vojenskými súdmi.¹⁶ Takto sa s pomocou KCIA zbavoval „odporcov režimu“. Schválením ústavy *Jusin* sa v novembri 1972 začala Štvrtá Kórejská republika (1972 – 1981), ktorá bola začiatkom ešte horšej situácie, než kedykoľvek predtým. No keď sa analyzuje vláda Pak Čöng-hŭiho, okrem prísneho režimu a obmedzení, nesmie sa zabudnúť ani na ekonomický rozvoj, ktorým si Kórea počas jeho vlády prešla.

Narodený v Tägu v roku 1917, Pak vyrastal v rodine farmárov počas Japonskej okupácie.¹⁷ To malo vplyv na jeho názory a do istej miery formovalo aj jeho osobnosť. Začal svoju kariéru ako kadet v Japonskej cisárskej vojenskej akadémii. Bojoval za Japonskú armádu a hovorí sa, že dokonca pomáhal stíhať kórejských partizánov.¹⁸ Pak

¹³ Pojem *diktátor* môžeme definovať ako absolútny vládca, ktorý získava moc väčšinou v dôsledku revolúcie, prostredníctvom ktorej skupina rebelov zvrhne existujúcu vládu, pričom diktátor prevezme kontrolu s cieľom nastoliť nový poriadok. Dostupné z: National Geographic Resource Library. Autocracy. *National Geographic* [online]) Diktátori, najmä vojenský diktátori, získavajú svoju moc násilím a udržiavajú si ju pomocou zastrašovania, teroru a potlačania základných občianskych slobôd. Dostupné z: BRITANNICA, The Editors of Encyclopaedia. Dictatorship. Encyclopedia Britannica [online]. 21.5.2020

¹⁴ OBERDORFER, Don a Robert CARLIN. *The Two Koreas: A Contemporary History*. New York, NY: Basic Books, 2014, s. 56.

¹⁵ SETH, Michael J. *A Concise History of Modern Korea: From the Late Nineteenth Century to the Present*. Plymouth, UK: Rowman & Littlefield Publishers, 2010, s. 184.

¹⁶ Ibid. s. 69.

¹⁷ ECKERT, Carter J. *Park Chung Hee and Modern Korea: The Roots of Militarism 1866–1945*. USA: The Belknap Press of Harvard University Press, 2016, s. 94.

¹⁸ PETERSON, 2010, s. 218.

už počas okupácie videl silu Japonskej ekonomiky a jeho snom sa stalo z Južnej Kórei vytvoriť rovnako ekonomicky silnú krajinu, činiac hlavným cieľom jeho politiky ekonomický rozvoj a modernizáciu. Založil Výbor pre hospodárske plánovanie (*Kjŏngdže kihögwŏn*), pričom vládne investície podporovali rast *čäbŏlov* (obrovských priemyselných konglomerátov). V rokoch 1962 – 1981 praktizoval sériu štyroch päťročných ekonomických plánov.¹⁹ Prostredníctvom tých dosiahol svoj sen – z Kórey sa stal „ekonomický tiger“²⁰. Ekonomiku Kórei modeloval na japonský obraz, dokonca s Japonskom obnovil diplomatické vzťahy²¹. Jeho náklonnosť voči Japonsku spôsobila averziu verejnosti voči jeho vláde, nazývajúcej jeho politiku pro-japonskou a jeho samého kolaborantom.

Nastolenie ústavy Jusin, silnejúce obmedzovanie práv a slobôd mimoriadnymi dekrétmi, a Pakove sympatie voči Japonsku boli dostatočnými dôvodmi na odpor verejnosti proti režimu. Veľká časť verejnosti brala štátny prevrat v roku 1961 pozitívne, dúfajúc, že tvrdá ruka dokáže stabilizovať a napokon zlepšiť situáciu v krajine. Napriek tomu stál Pakov režim v 70. rokoch proti veľkej rezistencii. V auguste 1974 sa odohral prvý pokus o atentát na Paka, pri ktorom umrela jeho manželka.²² Po jej smrti Pak odolával protestom a demonštráciám ešte krutejšie, než predtým. Silný nesúhlas voči režimu sa rozšíril do mnohých oblastí spoločnosti, no najviac medzi študentov a robotníkov. Tí mali zakázanú akúkoľvek politickú aktivitu (okrem aktivít zvyhodňujúcich vládnucu stranu), pracovali v nepriaznivých pracovných podmienkach a mali zakázané vytvárať odborové zväzy.²³ Preto boli 60. a 70. roky obdobím robotníckych štrajkov. Samovraždou v proteste textilného pracovníka Čön Tä-ila sa začali i študentské demonštrácie.²⁴ Pakova vláda však hneď schválila zákon, ktorý dával prezidentovi moc obmedzovať občianske slobody, určovať mzdy a ceny, a tiež potláčať priemyselné štrajky a odborové zväzy.

V roku 1979 utrpela Kórejská ekonomika veľký pokles spôsobený rôznymi

¹⁹ Ibid. s. 219-220.

²⁰ *Ekonomický tiger* je názvom pre krajinu, ktorej ekonomika veľmi rýchlo rástla a rovnako rýchlo sa stala úspešnou.

²¹ Súčasťou Pakových ekonomických plánov bola ekonomická pomoc, investície a pôžičky od Japonska. Ako súčasť zmluvy dostala Južná Kórea tristo miliónov dolárov vo forme grantov, dve miliardy dolárov vo verejných pôžičkách a tristo miliónov dolárov v komerčných úveroch (neskôr zvýšených na päťsto miliónov dolárov) počas desaťročného obdobia. Pred rokom 1965 bolo najväčším obchodným partnerom Kórey USA, no do roka po podpísaní dohody sa ním stalo Japonsko a zostalo to tak do 70. rokov 20. storočia. Dostupné z: PETERSON, 2010, s. 218.

²² OBERDORFER a CARLIN, 2014, s. 66.

²³ PETERSON, 2010, s. 223-224.

²⁴ Ibid. s. 224.

faktormi, pričom hlavnými boli vysoká úroveň národných dlhov, ropný šok v 70. rokoch a rastúca inflácia.²⁵ Koncom 70. rokov sa teda Pakov režim stal ešte menej obľúbeným. Keď 4. októbra vládnuca strana SDR vylúčila Kim Jöng-sama²⁶ z Národného zhromaždenia, robotníci a študenti začali obrovské demonštrácie. Požadovali v nich vrátenie Kima do Národného zhromaždenia, Pakovu rezignáciu a zrušenie ústavy Jusin.²⁷

26. októbra 1979 sa Pak stretol na večeri s jeho dvoma najbližšími radcami, a to riaditeľom KCIA Kim Čä-gjuom a šéfom prezidentskej bezpečnostnej služby Čcha Či-čchöom, aby prediskutovali aktuálnu situáciu.²⁸ No táto večera sa mu stala osudnou, nakoľko Pak aj Čcha boli Kimom zastrelení. Vláda Pak Čöng-hüiho bola ukončená.

1.3. Situácia po smrti Paka a Söulská jar

Obdobie uvoľnenia opatrení a väčšej slobody, ktoré nastalo po atentáte na Pak Čöng-hüiho sa nazýva „Söulská jar“²⁹. Pakova smrť zanechala v krajine veľkú neistotu súvisiacu s budúcnosťou ďalšej vlády. Ku koncu Pakovej nadvlády sa dôsledkom inflácie a recesii kvôli zdvojnásobeniu cien ropy v roku 1979 začala zhoršovať aj ekonomická situácia v krajine.³⁰ Koncom 70. rokov zhoršoval nie len tlak na vládu, ale i verejné povedomie.

Po atentáte sa dočasným prezidentom pod ústavou Jusin stal predseda vlády Čchö Kju-ha, ktorý so súhlasom USA nastolil stanné právo. USA rovnako ako kórejská verejnosť chceli pred voľbami zaviesť v ústave zmeny, no vláda a vojenský hodnostári chceli miesto slobodných volieb zvoliť Čchö za prezidenta bez ústavných zmien. Tak sa aj stalo – Čchö bol 6. decembra 1979 zvolený za prezidenta a ústava Jusin zostávala aj naďalej rovnaká.³¹

²⁵ HEO, Uk a Terence ROEHRIG. From Dictatorship to Democracy. In: *South Korea since 1980* [online]. Cambridge: Cambridge University Press, 2010, s. 28.

²⁶ Kim Jöng-sam (20. december 1927 – 22. november 2015) bol juhokórejským politikom, lídrom opozície a prezidentom v období 1993-1998. Pretože bol spolu s Kim Tä-džungom jedným zo silnejších vodcov opozície už od čias Pak Čöng-hüiho vlády, často mu boli odobraté práva vykonávať politické aktivity, a tiež bol často zatknutý a väznený. Dostupné z: BRITANNICA, The Editors of Encyclopaedia. Kim Young-Sam. *Encyclopedia Britannica* [online]. 16.12.2021

²⁷ PETERSON, 2010, s. 226.

²⁸ Ibid. s. 226.

²⁹ *Söulská jar* predstavuje krátke obdobie liberalizácie v období medzi 26. októbrom 1979 a 17. májom 1980. Toto pomenovanie je odvodené od Československej *Pražskej jari* z roku 1968. Termín *Söulská jar* teda vyjadroval požiadavku verejnosti na politickú liberalizáciu a vtedajšiu demokratickú náladu.

³⁰ OBERDORFER a CARLIN, 2014, s. 124.

³¹ KIM, Söng-man. *1980njöndä Hangugüi čongčchi pjöndong, 1979-1987: „Tädžungüi üisik,“ „Kudžo,“ Čöngčihängüdža“rül čungsimüro*. Söul, 2002. Diplomová práca. Univerzita Jönse, s. 56.

Charakteristickým znakom tohto prevratu je, že išlo len o politickú zmenu, nie o povstanie ľudí. Jeden prezidenta bol pod tou istou ústavou nahradený druhým. Nakoľko jedine národný odpor mohol dosiahnuť zmenu, autoritatívnemu režimu nič nebránilo v pokračovaní. Vzhľadom na to, že ľudia mali slabé organizačné kapacity, opozičné hnutie nemalo žiadnu verejnú organizáciu a študenti boli limitovaní len na sporadické školské demonštrácie pod kontrolou štátu, niečo ako vzburá nebolo možné.³² Ľudia jednoducho nemali dostatok síl na boj proti tak silnému štátu.

Medzitým, ako Čchö Kju-ha začal svoju vládu a snažil sa stabilizovať situáciu v krajine, skupina armádnych hodnostárov na čele s Čön Tu-hwanom a No Tchä-um si začala upevňovať moc v armáde. Táto skupina sa nazývala *Hanahö* („Skupina jedného“)³³ a neverila vo vládu Čchöho. Verila, že je potrebná vláda pevnou rukou, ktorej by bol schopný len armádny veliteľ – ako napríklad Čön Tu-hwan. Preto Čön postupne vyvíjal aktivity smerujúce k získaniu moci, čo s pomocou *Hanahö* nebolo až také náročné. Čön, slúžiaci ako šéf Spoločného vyšetrovacieho veliteľstva (*Poan sarjönggwan*), 12. decembra 1979 zmobilizoval asi šesťtisíc vojakov a zatkol Veliteľa stanného práva Čöng Süng-hwaa³⁴ bez povolenia prezidenta.³⁵ Na tomto príklade je možno vidieť, aký nedostatok rešpektu mal Čön voči prezidentovi a tiež koľko moci získal, aby mohol konať podľa svojej vôle.

Vo februári 1980 vláda začala postupnú liberalizáciu – úradujúci prezident Čchö na základe rady USA zrušil Pakov mimoriadny dekrét zakazujúci kritiku ústavy, prepustil najvýznamnejších vládcov opozície a disidentov z väzenia.³⁶ Politické práva mnohým politikov, vrátane Kim Tä-džunga³⁷, boli obnovené a univerzity opätovne prijali profesorov, ktorí boli prepustení z politických dôvodov.

³² KIM, Jöng-mjöng. *Hanguk hjönda čöngčchisa*. Söul: Ůljumunhwahösa, 1998, s. 327.

³³ Ibid. s. 56.

³⁴ Čöng Süng-hwa (1926-2002) bol v októbri 1979, kedy bol zavraždený prezident Park Čöng-hüi, náčelníkom štábu armády. Úradujúci prezident Čchö Kju-ha ho vymenoval za veliteľa stanného práva. Keď generál Čön Tu-hwan uskutočnil štátny prevrat v decembri 1979, Čöng bol zatknutý a obvinený zo spoluúčasti na Pakovej vražde, za čo bol aj uväznený a neskôr prepustený.

³⁵ Ibid. s. 56.

³⁶ PETERSON, 2010, s. 226.

³⁷ Kim Tä-džung (8.1.1924 - 18.8.2009) bol pro-demokratickým aktivistom už za vlády I Süng-mana, bol silným kandidátom a vodcom opozície v priebehu celej autoritatívnej vlády v Kórei. I, Pak i Čön ho považovali za veľkú hrozbu, preto bol viackrát zatknutý vo väzení či domácom väzení, mučený, unesený, či takmer zavraždený. Neskôr v roku 1997 sa stal prezidentom Kórejskej republiky, a bol známy hlavne kvôli tzv. *Slnčnej politike* (*hätpjöt čöngčchäk*), ktorá zlepšila vzťahy medzi Južnou a Severnou Kóreou, a Kim sa v roku 1998 dokonca stretol s vládcom Severnej Kórey Kim Čöng-Ilom, čo bolo prvým mierumilovným stretnutím vládcov týchto dvoch krajín. Dostupné z: BRITANNICA, The Editors of Encyclopaedia. Kim Dae-Jung. *Encyclopedia Britannica* [online]. 14.8.2022

Vrchol Söulskej jari nastal v marci 1980, kedy boli znovuotvorené univerzity a vylúčení študenti s profesormi sa mohli vrátiť do škôl. Študenti i napriek tomu neboli ochotní naďalej tolerovať krutosť vlády. Začali sa konať demonštrácie, ktorých cieľom bolo dosiahnuť väčšiu autonómiu na kampusoch, zbaviť sa administrátorov a profesorov, ktorí mali spojenie s Pakom, protestovali proti stannému právu, ústave Jusin a žiadali nastolenie demokratickej vlády. Tieto demonštrácie boli spočiatku mierumilovné, čo bolo spôsobené hlavne strachom, že by vyprovokovali vojenský zásah. Všetko sa však zmenilo 14. apríla 1980, kedy sa Čön stal úradujúcim šéfom KCIA – študentské hnutie nabralo na sile.³⁸

Najsilnejšie demonštrácie boli 14. mája, kedy viac ako stotisíc študentov demonštrovalo na tridsiatich štyroch univerzitách po celej krajine, a 15. mája, kde sedemdesiatisíc vysokoškolákov demonštrovalo pred stanicou metra v Söule.³⁹ Tieto masívne demonštrácie spôsobili silnú reakciu zo strany Čöna – v uliciach sa objavili vojenské jednotky a obrnené vozidlá. 17. mája Čön vydal Dekrét o Stannom práve č. 10, čím rozšíril stanné právo po celej Kórei. Univerzity, ktoré boli otvorené len pár mesiacov museli znova uzamknúť svoje brány, boli zakázané robotnícke štrajky aj všetky politické aktivity, rovnako bolo zatknutých dvadsaťšesť politických lídrov (jedným z nich bol i Kim Tä-džung). Práve toto nariadenie spôsobilo Povstanie v Kwangdžu, ktoré bližšie objasníme v ďalšej kapitole.

V snahe o upevnenie moci Čön vytvoril Špeciálny výbor pre opatrenia národnej bezpečnosti (*Kukka poü pisangdäčchäk üwönhö*), na ktorého čele stál Čchö, hoci mu v skutočnosti vládli Čön a jeho ľudia.⁴⁰ V auguste 1980 Čchö rezignoval a za nového lídra bol oficiálne zvolený Čön, ktorého vláda zmenila ústavu – tu začala Piata republika (1981 – 1988). Nová ústava poskytovala viac moci Národnej rade, no napriek tomu sa od ústavy Jusin veľmi nelíšila. Bola schválená plebiscitom v októbri a vo februári 1981 bola zvolená nová Národná rada. Čönova strana SDS (Strana demokratickej spravodlivosti či *Mindžu čöngüidang*) tu získala 35% hlasov, ale kvôli pomernému volebnému systému dostali väčšinu miest vo vláde. Söulská jar rýchlo skončila a vrhla tieň na ďalšiu autoritársku vládu.

³⁸ LEE, Myung-sik a Norman THORPE, ed. *The History of Democratization Movement in Korea*. Seoul, Korea: Korea Democracy Foundation (KDF), 2010, s. 98.

³⁹ KIM, 2002, s. 58.

⁴⁰ SETH, 2010, s. 190.

1.4. Čön Tu-hwan a Piata Kórejská republika

V dedine neďaleko Tägu, domovského regiónu mnohých politických vodcov, sa 18. januára 1931 narodil jeden z najkrutejších a najnenávidenejších prezidentov Kórejskej republiky, Čön Tu-hwan.⁴¹ Čön pochádzal z chudobnej farmárskej rodiny, kde sa narodil ako štvrtý syn z desiatich detí. Obaja jeho rodičia mali veľmi silné povahy. Kvôli násilnému konfliktu jeho otca s japonským policajtom musela jeho rodina v roku 1939 utiecť do Mandžuska.⁴² Vo svojej autobiografii, ktorá nakoniec nebola vydaná, tento incident opísal nasledovne: „Môj otec bol patriot, ktorý zhodil policajného veliteľa Šizuoka s čiernym opaskom džuda z útesu vo výške 100 kil (cca 300 metrov).“⁴³ Z toho vyplýva, i napriek tomu, že kvôli nemu boli nútení imigrovať, mal k otcovi rešpekt. Do Kórei sa jeho rodina vrátila až po ukončení japonskej okupácie, síce chudobná, ale hrdá.⁴⁴

Uprostred Kórejskej vojny absolvoval Technickú strednú školu v Tägu, potom navštevoval Kórejskú vojenskú akadémiu. V roku 1955 promoval v jedenástej triede – prvej triede, ktorej učebné osnovy boli založené nie na japonskom, ale na americkom modeli, a tiež ako prvá, ktorá získala úplné štvorročné vojenské vzdelanie.⁴⁵

Čön medzi rokmi 1959 – 1960 študoval na vojenských školách v Amerike, konkrétne v Južnej Karolíne a Georgii.⁴⁶ Vďaka roku v zahraničí ovládal anglický jazyk, i keď nie na vysokej úrovni. Na rozdiel od Pak Čöng-hüiho, ktorý s Američanmi nikdy veľmi nevychádzal, Čön cítil, že Ameriku pozná a dokáže s ňou jednať bez komplexov. Čön po Pakovom prevrate v roku 1961 pôsobil ako tajomník pre občianske záležitosti v Najvyššej rade pre národnú obranu (*Kukka čägön čchögo höüi*)⁴⁷. Aj napriek tomu, že oficiálne nemal záujem začať politickú kariéru, jeho vojenské povinnosti boli často spojené s politikou.⁴⁸

Čön a jeho spolužiaci z jedenástej triedy Kórejskej vojenskej akadémie vytvorili v roku 1964 tajný klub v rámci armády menom *Hanahö*. Táto skupina bola oddaná solidarite a vlastenectvu. Pak jej členom poskytol rýchle povýšenie a rôzne iné špeciálne

⁴¹ OBERDORFER a CARLIN, 2014, s. 131.

⁴² ČCHO, Čin. Täčchongnjöngüi abödži, nuguinga?... Kananhan nongsakkunesö Ködžedo kappukkadži ①. *Tongailbo*, 2008.10.31

⁴³ Ibid.

⁴⁴ Ibid.

⁴⁵ OBERDORFER a CARLIN, 2014, s. 131.

⁴⁶ Ibid. s. 131.

⁴⁷ Najvyššia rada pre národnú obnovu (či *Kukka čägön čchögo höüi*) bola vládnuou vojenskou juntou Južnej Kórey od mája 1961 do decembra 1963.

⁴⁸ Ibid. s. 131-132.

výhody. Čön bol s Pakom často v osobnom kontakte a v roku 1979 sa dokonca stal veliacim generálom Veliteľstva obrany a bezpečnosti (*Poan sarjõngbu*), ktoré Pak používal na kontrolu politických aktivít, vlastnej telesnej stráže či dokonca KCIA.⁴⁹ Práve vďaka tejto pozícii mal právomoc v oblasti vyšetrovania vojenských prevratov a vzbúr, preto bol poverený vyšetrovaním atentátu na Paka.⁵⁰ Toto využil ako zámienku na prevedenie svojho plánu na ovládnutie kórejskej vlády, ktorý sa skladal z viacerých etáp.

1.4.1. Incident 12.12.

Ako už bolo spomenuté v predchádzajúcej podkapitole, minister vlády Čchö Kju-ha sa po Pakovej smrti stal prezidentom v súlade s ústavou Jusin. Keďže mal byrokratické vzdelanie, nemal žiadne politické pozadie a nebol veľmi silným lídrom, bol len hlavou samostatne fungujúcej vlády.⁵¹ To sa ukázalo ako veľmi vhodné pre prevedenie Čönovho plánu.

Jeho prvou etapou bolo prevzatie kontroly nad juhokórejskou armádou, a v noci 12. decembra bola zrealizovaná. *Hanahö* a iní vojenski hodnostári vedení Čön Tu-hwanom presunuli jednotky na kľúčové pozície, zatkli veliteľa stanného práva a náčelníka štábu armády Čöng Söng-hwaa. Niektoré jednotky slúžiace na demilitarizovanej zóne (DMZ) dokonca opustili svoje posty a zúčastnili sa vzbury. Na ich čele bol Čönov kamarát a spolužiak z vojenskej akadémie generálmajor No Tchä-u.⁵² Odôvodnením zatknutia generála Čönga bolo podozrenie z účasti na vražde prezidenta Pak Čöng-hüiho.⁵³ Obvinenie bolo síce nepravdivé, slúžilo len ako zámienka na prevzatie kontroly nad vojenským velením. Okrem toho mal Čöng v pláne robiť zmeny v armáde, a to v zmysle zbavenia sa „ambiciózných a problémových“ generálov a nahradiť ich svojimi spojencami.⁵⁴ Nakoľko mal Čöng v skutočnosti právomoc vykonávať armádne zmeny takého druhu, Čön cítil potrebu konať ako prvý.

Čön sa pomocou ďalších armádnych jednotiek zmocnil Ministerstva národnej

⁴⁹ Ibid. 132.

⁵⁰ HEO a ROEHRIG, 2010, s. 28-29.

⁵¹ KIM, Jinwung. *A History of Korea: From "Land of the Morning Calm" to States in Conflict*. Bloomington, Indiana: Indiana University Press, 2012, s. 474.

⁵² HEO a ROEHRIG, 2010, s. 29.

⁵³ KIM, 2012, s. 475.

⁵⁴ HEO a ROEHRIG, 2010, s. 29.

obrany a veliteľstva armády, tiež zatvoril väčšinu médií.⁵⁵ Toto nočné prevzatie vlády bolo čiastočne generačnou bitkou v rámci armády – Čönovi spojenci boli členmi jedenástej, dvanástej a trinástej triedy Kórejskej vojenskej akadémie, pričom vyšší velitelia boli členmi staršej ôsmej triedy.⁵⁶ Len dva dni po prevzatí kontroly nad armádou, Čön vykonal rozsiahle zmeny – starú generáciu odsunul na vedľajšiu koľaj a svojich spojencov, hlavne členov *Hanahö*, povýšil na vyššie posty. Čön mal teraz úplnú kontrolu nad juhokórejskou armádou a v pozadí velil civilnej vláde. Prezident Čchö bol čoraz viac len figúrkou.

Udalosti z 12.decembra, alebo Incident 12.12. (*12.12. satchä*), ako sa nazýva v kórejskej literatúre, prerušili veľmi krátke obdobie civilnej vlády, o ktorú sa Kórea usilovala už niekoľko desaťročí. Vojenská vláda pokračovala pod novým autoritatívnym generálom Čönom. 14. decembra sa stretol s veľvyslancom USA, Williamom Gleysteenom. Na stretnutí trval na tom, že udalosti z 12. decembra boli výsledkom jeho vyšetrovania atentátu a jeho osobné ambície tu nezohrali žiadnu rolu.⁵⁷ Avšak jeho činy tvrdili pravý opak. USA si čoraz viac uvedomovalo, že má v Kórei menšiu moc. Báli sa viac tlačiť na Čöna, lebo jeho nepredvídateľné činy mohli vyústiť v ešte horšie následky.⁵⁸

Ďalšia etapa Čönovho plánu na ovládnutie Kórejskej vlády nastala v apríli 1980, kedy vyzval prezidenta Čchö, aby ho povýšil na generálporučíka a následne vymenoval za riaditeľa KCIA.⁵⁹ Ako sme spomenuli v predchádzajúcej kapitole, tieto udalosti spustili veľké protesty. Tie viedli k povstaniu v Kwangdžu, ktoré bližšie objasníme v nasledujúcej kapitole. Povstanie skončilo veľkým krviprelieváním, ktoré veľmi negatívne poznačilo Čönovu vládu.

Pre odporcov vojenskej diktatúry sa Kwangdžu stalo symbolom ľudového odporu voči autoritárskej vláde. Meno Čön Tu-hwan sa bude navždy spájať s tragickým incidentom v Kwangdžu.⁶⁰ Ten mnohí považujú za kľúčovú udalosť v boji Južnej Kórey za demokraciu. I napriek tomu mohla nová armádna vládna skupina po povstaní v Kwangdžu pokračovať vo svojich plánoch bez väčších prekážok. Kim Tä-džung a Kim

⁵⁵ Ibid. s. 29.

⁵⁶ Ibid. s. 30.

⁵⁷ OBERDORFER a CARLIN, 2014, s. 132.

⁵⁸ Ibid. s. 134.

⁵⁹ HEO a ROEHRIG, 2010, s. 30.

⁶⁰ KIM, 2012, s. 476-477.

Jöng-sam ukončili politickú kariéru a prezident Čchö čoskoro rezignoval.⁶¹ Čön ešte ani nebol oficiálnym prezidentom a už vládol hrubou silnou, zastrášaním, zrušením politických práv a cenzúrou médií. 31. mája 1980 vznikol Špeciálny výbor pre opatrenia národnej bezpečnosti (*Kukka poü pisangdäčchäk iüwönhö*). Ten vyhlásil, že Kim Tä-džung a jeho spoločníci boli organizátormi incidentu v Kwangdžu. Následne boli obvinení z prípravy povstania, porušenia Zákona o národnej bezpečnosti a Protikomunistického zákona.⁶²

V snahe o upevnenie moci Čön stále sprísňoval opatrenia, až sa stali najprísnejšími a najkrutejšími, aké dovtedy Kórea zažila. Prevzal kontrolu nad politikou rozpustením politických strán a zákazom politickej činnosti mnohým politikom. Dokonca pozastavil činnosti legislatívy.⁶³ Novovytvorený špeciálny tím na kontrolu médií slúžil na umlčanie kritických novín. Deväť novinárov, ktorí sa pokúsili odhaliť pravdu o povstaní v Kwangdžu, bolo zatknutých za šírenie falošných klebiet. Ďalších dvestodevät'desiatosem novinárov bolo prepustených a stosedemdesiatdva periodík bolo zatvorených.⁶⁴ Veliteľstvo obrany a bezpečnosti prevzalo kontrolu nad súkromnými mediálnymi spoločnosťami, vrátane televíznych a rozhlasových staníc, iné boli prinútené sa spojiť alebo zavrieť. O prácu tak prišli stovky ďalších novinárov.

Rovnako ako jeho predchodca Pak Čöng-hüi, aj Čön podriadil krajinu vláde teroru. Výbor pre opatrenia národnej bezpečnosti sprísnil rôzne opatrenia a rozsah kontroly nad spoločnosťou v mene „očisty“ národa.⁶⁵ Opatrenia zvané Reformy vzdelania z 30. júla zaviedli nový systém kvót na absolvovanie vysokých škôl, kvôli čomu bolo zo školy vylúčených viac ako tisíc študentov a stovky profesorov.⁶⁶

4. augusta 1980 spustil „očisťovacia kampaň“ známu ako Prevýchovný tábor Samdžöng (*Samdžöng kjojuktä*⁶⁷),⁶⁸ Vojenská veliteľia porušovali ľudské práva v mene „odstránenia sociálneho zla“. Príkladom je nariadenie, ktoré dostali na každej policajnej stanici, aby zadržali určitú kvótu podozrivých – museli zatýkať aj nevinných.⁶⁹ Množstvo aktivistov bolo prepustených z práce za ich účasť v odborových zväzoch a protestoch

⁶¹ KIM, 2002, s. 60.

⁶² LEE a THORPE, 2010, s. 109.

⁶³ Ibid. s. 109-110.

⁶⁴ Ibid.

⁶⁵ Ibid. s. 110.

⁶⁶ Ibid.

⁶⁷ *Samdžöng* sa skladá zo znakov *sam* = tri a *čöng* = čistý, čiže doslov znamená „trojnásobná čistota“ – doslova „reedukačný zbor na očistenie troch nerestí“.

⁶⁸ KIM, 2012, s. 477.

⁶⁹ LEE a THORPE, 2010, s. 110.

a mnohí boli poslaní do prevýchovných táborov. Do januára 1981 bolo zatknutých šesťdesiatšesťtisíc sedemsto päťdesiatpäť osôb podozrivých z porušovania verejného pokoja a poriadku.⁷⁰ Z nich bolo tritisíc dvesto päťdesiat dva súdených vojenským tribunálom a vyše tridsať deväťtisíc sedemsto osemdesiat šesť bolo poslaných do prevýchovných táborov v odľahlých oblastiach, kde boli niekoľko mesiacov podrobovaní vojenskému fyzickému výcviku.⁷¹ Ďalších sedemnásťtisíc sedemsto sedemnásť bolo napomenutých a následne prepustených.⁷² Neskôr bolo odhalené, že päťdesiat dva ľudí zomrelo počas „prevýchovy“ a tristo deväťdesiat sedem zomrelo na „následky prevýchovy“.⁷³ Všetci zadržaní boli vystavení neľudským životným podmienkam a ich občianske i ľudské práva boli neustále porušované. Čön okrem iného tiež vylúčil mnohých vysokopostavených úradníkov zo štátnej služby a ďalších funkcií, iným skonfiškoval majetok po obvinení z korupcie – tým nahradil existujúcu elitu lojálnymi podriadenými a vytvoril si novú mocenskú základňu.⁷⁴

V rámci prípravy na odchod z armády 7. augusta Čön sám povýšil svoju hodnosť na štvorhviezdičkového generála.⁷⁵ 8. augusta americký generál Wickham vyhlásil, že ho USA bude podporovať, ak sa stane prezidentom.⁷⁶ Na to 16. augusta 1980 Čchö odstúpil z funkcie prezidenta a 27. augusta 1980 bol na jeho miesto Národnou konferenciou pre zjednotenie⁷⁷ zvolený Čön.⁷⁸ 1. septembra 1980 bol inaugurovaný za prezidenta.

Jeho prvým činom vo funkcii prezidenta bola zmena ústavy. 22. októbra bola revidovaná ústava založená na ústave Jusin schválená celoštátnym referendum s 91,6% hlasov.⁷⁹ Okrem iného táto revízia zaručovala, že⁸⁰:

- prezidenta bude voliť viac ako päťtisíc členný volebný orgán;
- prezident má právo vyhlásiť mimoriadne opatrenia a rozpustiť Národnú radu;
- prezident je obmedzený na jedno sedemročné funkčné obdobie a bude mať zakázané uchádzať sa o znovuzvolenie;

⁷⁰ KIM, 2012, s. 477.

⁷¹ Ibid. s. 477-478.

⁷² Ibid.

⁷³ Ibid. s. 478.

⁷⁴ Ibid.

⁷⁵ Ibid. s. 477.

⁷⁶ Ibid.

⁷⁷ Systém volebného kolégia zavedené prezidentom Pakom v rámci systému Jusin, ktoré malo voliť prezidenta.

⁷⁸ HEO a ROEHRIG, 2010, s. 35.

⁷⁹ KIM, 2002, s. 60.

⁸⁰ LEE a THORPE, 2010, s. 111.

- dve tretiny poslancov Národného zhromaždenia budú zvolené v ľudovom hlasovaní, ktoré vyberie dvoch zákonodarcov z každého volebného obvodu, pričom zvyšné kreslá budú pridelené politickým stranám podľa pomerného vzorca založeného na počte kresiel získaných v ľudových voľbách. T. j., strana, ktorá získa v priamej voľbe najviac mandátov, by získala dve tretiny pomerných mandátov.

27. októbra vznikla Legislatívna rada pre národnú obranu (*Kukka poü ippöp höüi*). Zaviedla zákony ako napríklad Zákon o sociálnej ochrane⁸¹, Základný tlačový zákon⁸², či Zákon o pracovných vzťahoch⁸³.⁸⁴ 5. novembra 1980 tiež vydal Zákon o špeciálnych opatreniach na reformu politického prostredia (*Čöngčchi pchungtcho swäsin tchükpjöl čöčhiböp*), ktorý vznikol na „reguláciu politických aktivít tých, ktorí sú politicky či sociálne zodpovední za korupciu a chaos pred ustanovením ústavy Piatej Kórejskej republiky“.⁸⁵ To v praxi znamenalo, že osemstojedástim politikom zakázali politickú činnosť a neskôr založili nové politické strany. Vládnucou stranou bola Demokratická strana spravodlivosti (SDS, *Mindžu čöngüidang*) a opozičné strany Kórejská demokratická strana (KDS, *Mindžu hanguktang*), spolu s Ľudovou demokratickou stranou (ĽDS, *Mindžu kungmindang*).⁸⁶

25. februára 1981 sa konali nepriame prezidentské voľby, v ktorých s 90,2% hlasov vyhral Čön.⁸⁷ Podľa novej ústavy bol zvolený päťtisícdeväťdesiatosem členným volebným orgánom ako jediný prezidentský kandidát.⁸⁸ **Chyba! Záložka nie je definovaná.** Vtedy sa začalo jeho sedemročné funkčné obdobie a tiež kórejská Piata republika. Začiatkom roku 1981 bol Čönov režim vytvorený na obraz ústavy Jusin – ako zámienku na potrebu takého režimu uvádzal potrebu dosiahnuť silnú národnú bezpečnosť, politickú a sociálnu stabilitu a ekonomický rozvoj.⁸⁹

V marci sa konali voľby do Národnej rady, kde vládnuca SDS získala deväťdesiat kresiel, čo bola takmer polovica stoosemdesiatštyri kresiel v okrese.⁹⁰ To v rámci nového

⁸¹ Zákon, ktorý ustanovil predĺžené uväznenie recidivujúcich zločincov.

⁸² Zákon ustanovený na kontrolu médií.

⁸³ Zákon na obmedzenie pracovných hnutí.

⁸⁴ LEE a THORPE, 2010, s. 111.

⁸⁵ KIM, Se-sin. Čöngčchi pchungtcho swäsin tchükpjöl čöčhiböp. *Hanguk mindžok munhwa täbäkkwa sadžön*. [online]. 1995.

⁸⁶ KIM, 2002, s. 60.

⁸⁷ Ibid.

⁸⁸ LEE a THORPE, 2010, s. 111.

⁸⁹ KIM, 2012, s. 478.

⁹⁰ KIM, 2002, s. 60.

distribučného systému znamenalo, že si v Národnej rade získala stopäťdesiatjeden kresiel, čiže 54,7% celkového počtu dvestosedemdesiatšesť kresiel.⁹¹ Opozičná KDS dostala osemdesiatjeden kresiel.⁹² Opozícia sa skladala z opozičných politikov, ktorí boli ochotní spolupracovať s Čönovou vládou. Až do decembra 1982 štát prevádzkoval štátne záležitosti veľmi stabilne bez akéhokoľvek odporu a výziev.

1.4.2. Kórejská Piata republika

Piata republika vznikla v následku viacerých udalostí, ako sme popísali v predchádzajúcej podkapitole, a existovala v období 1981 – 1988. Novej vláde vedenej Čön Tu-hwanom chýbala legitimita – chopil sa moci vojenskými prostriedkami získanú moc si upevnil krviprelieváním v Kwangdžu. Následne bol zvolený za prezidenta v zmanipulovaných voľbách kolégiom voličov. I keď počas svojej vlády trval na tom, že dodrží nariadenie novej ústavy a bude prezidentom len sedem rokov, kórejská verejnosť mala viacero dôvodov na skepticizmus. Krajina videla založenie demokratickej tradície tak prísny, rezervovaným a veľmi nepopulárnym generálom ako veľmi nepravdepodobné.⁹³

Bol menej charizmatickým vládcom, ktorý bol vždy menej rešpektovaný ako Pak. Masaker v Kwangdžu z neho spravil najnenávidenejšieho prezidenta, ktorý nemal dôveru svojho ľudu.⁹⁴ Čön mal v pláne pokračovať v Pakovej politike a jeho metódach, no keďže Južná Kórea bola v roku 1980 menej poddajným subjektom autokracii, efekt bol veľmi odlišný v porovnaní so 60. rokmi.⁹⁵ Veľkým rozdielom medzi štýlom vlády Paka a Čöna bol zreteľný sklon Čöna k totalitnej taktike, podobnej Kim Il-söngovi v Severnej Kórei. O tom svedčia reedukačné tábory, ktoré založil, či dekrét prikazujúci novinám tlačiť Čönovu fotografiu v každom čísle.⁹⁶

Napriek všetkému trval Čön na tom, že má v úmysle odstúpiť po prvom volebnom období. Dokonca si plánoval svoj post-prezidentský život – vďaka povinným príspevkom od *čäböllov* si mohol dať postaviť tzv. „Čönovu pevnosť“⁹⁷, v ktorej plánoval žiť po

⁹¹ Ibid.

⁹² KIM, 2012, s. 478-479.

⁹³ OBERDORFER a CARLIN, 2014, s. 169.

⁹⁴ SETH, 2010, s. 190-191

⁹⁵ PETERSON, 2010, s. 228.

⁹⁶ Ibid. s. 229.

⁹⁷ „Čönova pevnosť“ bola jednoposchodová mramorová kancelárska budova južne od Söulu, postavená uprostred parku plnom ovocných stromov, ohradená za vysokými oceľovými bránami.

odstúpení.⁹⁸ Počas návštevy prezidenta Reagana v Modrom dome v novembri 1983 povedal: „Ľudia veria, že výmena prezidentov je možná len násilím. Toto je veľmi nebezpečný spôsob myslenia... Moje funkčné obdobie sa má skončiť v roku 1988 a tak sa aj stane.“⁹⁹

Od polovice roku 1982 sa odpor voči Čõnovi stále zhoršoval. V máji 1982 prepukli finančné škandály jeho svokrovcov, ktoré ešte viac poškodili nie len jeho politickú, ale aj morálnu legitimitu.¹⁰⁰ Jeho oponenti to videli ako veľkú šancu na protest voči vláde, a preto Kim Jõng-sam v máji 1983 začal hladovku. V máji 1984 on a Kim Tã-džung založili Poradný výbor na podporu demokracie (*Mindžuhwa čchudžin hjõbũihõ*¹⁰¹).¹⁰² V januári 1985 sa z tohto výboru stala politická strana menom Nová Kórejská Demokratická Strana (NKDS, *Sinhan mindžudang*), ktorá vo voľbách do Národnej rady 12. februára 1985 získala až šesťdesiatšesť kresiel z celkového počtu dvestosedemdesiatšesť.¹⁰³ Vládnuca SDS získala stoštyridsaťosem kresiel a opozičná KDS len tridsaťpäť kresiel, no väčšina zvolených členov predchádzajúcej demoralizovanej opozičnej strany čoskoro vstúpila do novej NKDS.¹⁰⁴ Členovia opozície pod vedením dvoch Kimov využili túto moc na agresívne vyžadovanie zmeny ústavy od Čõna.

Opozícia chcela ukončiť volebné kolégium a zaviesť priame voľby prezidenta. Z toho dôvodu v roku 1986 vytvorila vláda výbor pre revíziu ústavy, aby rokovala s opozíciou.¹⁰⁵ Hlavnou nezhodou boli prezidentské voľby – vláda chcela nepriame, pričom opozícia požadovala priame voľby.¹⁰⁶ Taktiež sa nevedeli zhodnúť na tom, či by vláda mala byť prezidentskou, parlamentnou, alebo dvojkomorovou.¹⁰⁷ V roku 1986 si štyria vysokoškóláci v prosbe o demokratizáciu vzali život, a v tom istom roku bolo zatknutých viac ako tritisícštyristo demonštrantov.¹⁰⁸ Rokovanie sa ťahalo niekoľko mesiacov, až kým 13. apríla 1987 Čõn zastavil všetky vyjednávania.¹⁰⁹ Učinil tak za

⁹⁸ OBERDORFER a CARLIN, 2014, s. 169-170.

⁹⁹ Ibid. s. 170.

¹⁰⁰ KIM, 2012, s. 479.

¹⁰¹ Poradný výbor na podporu demokracie (*Mindžuhwa čchudžin hjõbũihõ*) bol výbor koalície disidentov s cieľom pokročiť v obnove demokracie.

¹⁰² KIM, 2012, s. 479.

¹⁰³ Ibid.

¹⁰⁴ Ibid.

¹⁰⁵ HEO a ROEHRIG, 2010, s. 36.

¹⁰⁶ KIM, 2012, s. 480.

¹⁰⁷ Ibid.

¹⁰⁸ Ibid.

¹⁰⁹ HEO a ROEHRIG, 2010, s. 36-37.

zámienkou, že by proces revízie ústavy nebol dokončený včas pred voľbami v decembri 1987. Z toho dôvodu požadoval, aby tieto vyjednávania pokračovali až po Olympijských hrách v Söule v roku 1988.¹¹⁰ Toto však znamenalo, že nepriamy volebný systém by zostal nezmenený a Čön by si tak mohol svojho nástupcu vybrať sám.

Netrvalo dlho a Čön zistil, že týmto vyhlásením učinil obrovskú chybu. Opozícia hneď po vyhlásení prešla do ofenzívy a takmer okamžite začali masívne protesty a demonštrácie. Nesúhlas študentov každý deň naberal na sile a keď vyšlo najavo, že polícia umučila na smrť študenta Söulskej národnej univerzity, tento režim nemal ďaleko od pádu.

1.4.3. Ekonomická a sociálna situácia počas vlády Čön Tu-hwana

Ako jeden z hlavných cieľov svojej vlády považoval Čön ekonomický rozvoj, preto sa hneď, ako si upevnil moc, začal viac venovať ekonomickým problémom vychádzajúcim z Pakovej vlády.¹¹¹ Pod ústavou Jusin vláda príliš veľmi zasahovala do privátneho ekonomického sektora – všetka štátna podpora šla do rozvíjania *čäbölov*.¹¹² To viedlo k nadprodukcii, ktorá prevyšovala domáci i zahraničný dopyt – preto vláda Čöna zaviedla samoregulačné opatrenia v snahe stabilizovať ekonomickú situáciu. Implementovala liberalizáciu dovozu, finančnú autonómiu a revíziu zahraničnej kapitálovej legislatívy ako politiku ekonomickej autonómie a stabilizácie, posilnila kontrolu práce, zmrazila reálne mzdy a kontrolovala poľnohospodárske ceny.¹¹³ Pozitívne ovplyvnení tým, že USA a Japonsku klesli ceny oleja stačilo, že vláda dobre manažovala financie a kórejská ekonomika znovu začala prosperovať.¹¹⁴ Tiež to ešte viac posilnilo Čönovu vládu a do roku 1982 mal moc pevne v rukách.

Čön so svojím armádnym pozadím nemal v ekonomickej sfére žiadne vzdelanie ani skúsenosti, preto zvolal viacerých dobre vyškolených technokratov na usmerňovanie hospodárskej politiky krajiny.¹¹⁵ Na základe ich rád Čön reštrukturalizoval byrokráciu, znížil infláciu, vládne výdavky a prilákal viac priamych zahraničných investícií.¹¹⁶ Vláda v snahe dosiahnuť medzinárodnú konkurencieschopnosť začala viac investovať do

¹¹⁰ Ibid. s. 37

¹¹¹ HEO a ROEHRIG, 2010, s. 35.

¹¹² KIM, 2002, s. 33.

¹¹³ Ibid.

¹¹⁴ SETH, 2010, s. 170.

¹¹⁵ HEO a ROEHRIG. 2010, s. 35.

¹¹⁶ Ibid. s. 35.

technologického rozvoja. Nakoľko zasahovanie do ekonomiky Pakovej vláde v konečnom dôsledku uškodilo, v Piatej republike nastali rôzne ekonomické zmeny. Tie zahŕňali privatizáciu finančných inštitúcií, internacionalizáciu a rast domáceho kapitálového trhu.¹¹⁷ Všetky tieto nariadenia zlepšili ekonomickú situáciu v krajine, inflácia bola stabilizovaná, pričom vzrástlo HDP.¹¹⁸

Čön vydal svoj prvý, ale v kórejskej histórii už piaty, päťročný ekonomický plán (1982 – 1986).¹¹⁹ Posunul sa od Pakovho posledného päťročného plánu, ktorý sa sústredil na ťažký priemysel, smerom k technológiám, presným strojom a elektronike vrátane televízorov, videorekordérov a počítačových produktov.¹²⁰ Ekonomika krajiny sa začala stabilizovať a Kórea sa dokonca stala veľkým dodávateľom v oblastiach ťažkého a automobilového priemyslu, stavania lodí a tiež v sektoroch špičkových technológií.¹²¹ Kórea tiež dostala šancu byť hostiteľskou krajinou Letných olympijských hier roku 1988, čo bola šanca ukázať svetu ekonomický zázrak Južnej Kórey.¹²² Úspechy Čönovej vlády však nevedli k podpore režimu, práve naopak. Vysoká ekonomická úroveň zosilnila odmietavý postoj voči autoritatívnemu režimu. Ľudia stále viac a viac požadovali nastolenie demokracie a orientáciu na demokratické hodnoty.

Hoci Kórea ekonomicky napredovala, bola stále politicky pozadu. Veľa ľudí už nedokázalo tolerovať vládu vojenskej nadvlády a neustále rastúca stredná vrstva sa chcela viac zúčastňovať na rozhodnutiach vlády.¹²³ Čön si moc upevňoval ovládaním súdneho systému, využívaním štátneho bezpečnostného aparátu vo svoj prospech, sprísnením cenzúry nad médiami a dosadzovaním svojich blízkych kolegov a lojálnych podriadených na vysokopostavené funkcie vo vláde. Svojej nepopulárnosti sa snažil čeliť tým, že zrušil zákaz vychádzania od polnoci do úsvitu, ktorý bol súčasťou kórejského života už takmer tridsať rokov. Tiež zrušil pravidlo nosenia uniforiem na stredných a vysokých školách.¹²⁴ Išlo o jeden z posledných pozostatkov japonského koloniálneho obdobia. 1. augusta 1981 zmiernil obmedzenia týkajúce sa cestovania do zahraničia. Okrem zrušenia nosenia uniforiem 2. marca 1983 zrušil aj prísne nariadenia o tom, že všetci museli mať nakrátko

¹¹⁷ KIM, 2002, s. 33-34.

¹¹⁸ Ibid.

¹¹⁹ PETERSON, 2010, s. 229.

¹²⁰ Ibid.

¹²¹ HEO a ROEHRIG, 2010, s. 35.

¹²² Ibid.

¹²³ SETH, 2010, s. 117.

¹²⁴ PETERSON, 2010, s. 229.

ostrihané vlasy.¹²⁵ Na druhej strane však stále pokračovala silná represia tlače a potlačanie univerzít – kombinácia represívnych a liberalizujúcich krokov do istej miery rozdelili obyvateľstvo. Čón si napriek tomu nikdy nezískal dôveru ľudí.

Urbanizácia sa v Kórei začala viac prejavovať už v 60. rokoch 20. storočia, kedy sa začala podporovať politika industrializácie a orientácia na export.¹²⁶ Od tohto obdobia sa počet obyvateľstva v mestách stále zvyšoval, pričom počet vidieckeho obyvateľstva neustále klesal. Rovnako sa menila i kórejská spoločnosť. Rástla stredná vrstva, roľníkov ubúdalo.¹²⁷ Huntington sa domnieva, že „stredná trieda, ako stabilizátor spoločnosti, tvorí sociálny základ pre uskutočňovanie zmien a zároveň uľahčuje konfrontáciu medzi konzervatívami a progresivistami počas politických výkyvov a odmieta alebo minimalizuje násilie.“¹²⁸ To znamená, že rast strednej vrstvy a ich náklonnosť k nastoleniu demokratického režimu bola veľmi dôležitým faktorom v neskorších obdobiach zmeny režimu.

Orientácia strednej triedy na demokraciu bola viditeľná už vo februári 1985, kedy vyjadrila odmietavý postoj voči vládnucej strane a tiež požiadavke o zmenu ústavy.¹²⁹ Ich „túžba“ nastoliť demokraciu bola opäť viditeľná v demokratickom hnutí v júni 1987. Okrem toho rýchly ekonomický rast vytvoril dopyt po vzdelanej populácii, čo slúžilo ako stimul na zvyšovanie prístupu ľudí k vzdelaniu. Ako povedal Seymour Martin Lipset: „Existuje veľa užitočných dôkazov, ktoré hovoria, že vysoká úroveň vzdelania je nevyhnutnou podmienkou demokracie. Čím vyššia je úroveň vzdelania, tým vyššia je dôvera v demokratické hodnoty, tým viac sa zdržiava extrémizmu či jednotných dogiem, a zvyšuje sa schopnosť racionálne sa rozhodovať vo voľbách.“¹³⁰

Odhaduje sa, že nárast vzdelania populácie spolu s hospodárskym rozvojom pozitívne prispeli k demokratizácii Kórey. Rýchly rozmach vysokoškolsky vzdelaných ľudí v 80. rokoch zohral významnú úlohu pri študentskom demokratickom hnutí. Študentskí aktivisti preukázali najväčšiu mobilizačnú schopnosť a zohrali veľkú úlohu pri demokratizácii.

¹²⁵ BUZO, Adrian. *The Making of Modern Korea*. London: Psychology Press, 2002, s. 156.

¹²⁶ KIM, 2002, s. 38-39.

¹²⁷ Ibid. s. 40.

¹²⁸ HUNTINGTON, Samuel P. *The Third Wave: Democratization in the Late Twentieth Century*. Norman: University of Oklahoma Press, 1991, s. 65-66.

¹²⁹ KIM, 2002, s. 41.

¹³⁰ LIPSET, Seymour Martin. Some Social Requisites of Democracy: Economic Development and Political Legitimacy. *The American Political Science Review*, 1959, s. 79.

2. História študentských hnutí v Južnej Kórei

Študentské povstania boli súčasťou demokratizačných hnutí už desaťročia. Na čele väčšiny hnutí boli už v období japonskej okupácie práve študentskí aktivisti. Ako príklady uvádzame Marcové povstanie v roku 1919, Povstanie 10. júna 1926 a Študentské povstanie v Kwangdžu z roku 1929, boli práve študentskí aktivisti.¹³¹

Veľká úloha študentov v demokratických hnutiach a celkový aktivizmus sa často pripisuje morálnym a etickým kultúrnym zvykom zakotveným v konfucianizme. Učenie konfucianizmu v Kórei zdôrazňovalo dôležitosť očakávania od vzdelanej elity, že bude viesť spoločnosť morálnym príkladom v múdrosti a cnosti.¹³² Toto učenie bolo dôležitou súčasťou výuky na základnej aj strednej škole. Až na vysokej škole študenti zistili, akým spôsobom autority vládnu, a ich zaobchádzanie považovali za porušenie základných pravidiel morálky, čo v nich vyvolalo silné opozičné názory.

Vieme teda, že študenti boli veľmi aktívni v procese rôznych hnutí už niekoľko desaťročí a postupne sa vytvorila „tradícia“ študentských hnutí. Preto sa v tejto kapitole zameriame na obdobie rokov 1960 – 1987, ktoré považujeme za najvýznamnejšie pre začiatok demokratizácie. Konkrétne sa chceme pozrieť na vlastnosti a rozdiely študentských hnutí v priebehu troch desaťročí a najvýznamnejšie udalosti týchto rokov, ktoré ovplyvnili študentské hnutie.

2.1. Študentské protesty 60. rokov: Povstanie 4.19 a pád I Süng-mana

Ako už bolo spomenuté v predchádzajúcej kapitole, medzi rokmi 1950 – 1960 sa začal proces urbanizácie. V 60. rokoch žila v hlavnom meste už približne tretina celkovej populácie. To spôsobilo rast strednej vrstvy a aspirujúcich kórejských študentov vo veľkých mestách. Rast mestskej spoločnosti tiež spôsobil veľkú prekážku pre I Süng-manovu vládu pred voľbami v roku 1958, pretože diktatúra pod zámienkou hrozby útoku Severnej Kórey pre nich začala byť stále menej tolerovateľnou.¹³³ Síce bola hrozba zo Severu skutočná, I ju využíval ako zámienku na nastolenie „policajného štátu“. Ani antikomunizmus nemohol ospravedlniť všetky nedemokratické opatrenia a porušovania práv. Z toho dôvodu ľudia v 50. rokoch stratili vieru v lepšiu budúcnosť. Poznamenaní

¹³¹ NAM, Koon Woo. *South Korean Politics: The Search for Political Consensus and Stability*. USA: University Press of America, 1989, s. 70.

¹³² BEDESKI, Robert. *The Transformation of South Korea: Reform and Reconstruction in the Sixth Republic under Roh Tae Woo, 1987-1992*. London and New York: Routledge, 1994, s. 108.

¹³³ KIM, Dong-Choon. The great upsurge of South Korea's social movements in the 1960s. *Inter-Asia Cultural Studies* [online]. Routledge, 2006, s. 622.

kórejskou vojnou nasledovanou diktatúrou, politickým násilím a korupciou, ktoré vyústili v chudobu a nezamestnanosť, ľudia nemali možnosť povstať proti vláde.¹³⁴

Záujem študentov o národnú politiku sa však stále zväčšoval. Rovnako ako rástol počet obyvateľov žijúcich v mestách, rástla aj študentská populácia, ktorá začala považovať domáce inštitúcie za zaostalé a politické elity za nemorálne úspešné modely ekonomického rozvoja považovali západné demokracie.¹³⁵ Udalosť, ktorá na jar roku 1960 vyburcovala verejnosť a vyhnala študentov do ulíc, bolo očividné zmanipulovanie volieb sprevádzané politickým prenasledovaním, rozsiahlymi represiami a čistým politickým terorizmom.¹³⁶ Morálne ospravedlnenie pre vzburu poskytlo uvedomenie, že autority sami porušujú pravidlá, ktoré učia študentov – bol tu viditeľný rozdiel medzi „učebnicovou“ demokraciou a tým, čo praktizovali autority pod rúškom demokracie.¹³⁷ Nedôvera v predošlé generácie bola viditeľná aj počas povstania, ktorého hlavným sloganom bolo „Preč s existujúcou generáciou“.¹³⁸

Tak sa 28. februára začali prvé protesty v Tägu¹³⁹. V deň volieb, 15. marca, sa pred mestskou radnicou v Masane začal protest tisícok ľudí, pri ktorom zomrelo sedem ľudí, a ďalších sedemdesiatdva bolo zranených.¹⁴⁰ Polícia bez rozdielu mučila zatknutých jednotlivcov, vyhadzovala mŕtve telá do mora, falšovala dôkazy, odmietla zverejniť identitu väzňov alebo uviesť počet obetí, pričom celý incident označila za komunistické sprisahanie.¹⁴¹

11. apríla, keď bolo v zálive objavené telo s policajnou nádobou slzotvorného plynu uviaznutým v ľavom oku, občianske nepokoje v Masane prepukli opäť. V bojoch s políciou bolo zabitých pätnásť osôb, stošesťdesiatdeväť bolo zranených.¹⁴² Tritisíc študentov univerzity Korjŏ následne protestovalo za demokraciu a rezignáciu I Süng-mana, a deň na to, 19. apríla, sa protest viac než zdesaťnásobil na päťdesiat tisíc študentov z tridsiatich škôl. Ďalšie protesty sa odohrali v mestách Pusan, Tägu, Kwangdžu a Tädžŏn. V tento deň umrelo stoosemdesiatšesť ľudí a viac než tisícšesťsto bolo

¹³⁴ KIM, 2006, s. 622.

¹³⁵ KIM, Quee-Young. From Protest to Change of Regime: The 4-19 Revolt and the Fall of the Rhee Regime in South Korea. *Social Forces* [online]. 1996, s. 1186-1187.

¹³⁶ Ibid. s. 1187.

¹³⁷ Ibid.

¹³⁸ KIM, 2006, s. 623.

¹³⁹ KIM, 1996, s. 1188.

¹⁴⁰ OH, John Kie-Chiang. *Korea: Democracy on Trial*. Cornell University Press, 1968, s. 61.

¹⁴¹ KIM, 1996, s. 1188.

¹⁴² Ibid. s. 1189.

zranených¹⁴³, z čoho takmer polovicu tvorili študenti stredných a vysokých škôl. Tento deň je dnes známy ako Aprílová revolúcia alebo Povstanie 4.19.

26. apríla na to bolo vyhlásené stanné právo a zakázané demonštrácie. V ten istý deň tiež USA ukončilo podporu I Süng-mana. Na to sto profesorov v Söule demonštrovalo, požadujúc Iho rezignáciu a hovorilo sa, že sa plánuje vzburá stoviek tisíc ľudí. 27. apríla bol tak I nútený rezignovať, čím bolo ukončených dvanásť rokov jeho diktatúry.

Po úspešnom povstaní sa na veľmi krátke obdobie v Kórei začala liberalizácia na čele s prezidentom Jun Po-sönom. Tá bola prerušená štátnym prevratom generála Pak Čöng-hüiho v máji 1961, kedy sa začalo ďalšie dlhé obdobie autoritatívnej vlády sprevádzanej represiami, kvôli ktorej politický aktivizmus či sociálne hnutia boli takmer úplne pozastavené až do roku 1987. V 60. rokoch boli ďalšie povstania, ktoré by mohli zvrhnúť vládu takmer nerealizovateľné. Na začiatku 60. rokov voči Pakovej vláde i napriek obmedzujúcim nariadeniam nevládol taký odpor. Dôvodom boli jeho ekonomické plány na rozvoj a prekonanie chudoby v krajine, ktoré priťahovali kórejskú verejnosť.¹⁴⁴ Jedny z mála významných pokusov niečo dokázať boli študentské protesty v rokoch 1963 a 1964 proti nadviazaniu diplomatických vzťahov s Japonskom.¹⁴⁵ Ako sme sa ale dozvedeli v predchádzajúcej kapitole, japonsko-kórejské diplomatické vzťahy boli v tomto období nadviazané, čiže protesty boli neúspešné.

Aprílové povstanie sa považuje za prvé úspešné povstanie vedúce k demokratizácii. Hoci sa ním nepodarilo nastoliť demokratickú vládu, aktivisti dokázali presadiť svoju hlavnú požiadavku – rezignáciu I Süng-mana. Keďže sa do revolúcie zapojilo veľa študentov, profesorov a intelektuálov, vláda tieto udalosti nemohla zvrhnúť na utláčanie komunizmu ako zvyčajne. Úspešnosti hnutia tiež pomohlo vhodné načasovanie vyhlásenia USA o ukončení podpory pre Iho.

2.2. Študentské protesty 70. rokov: boj proti vojenskému štátu a utláčanie študentského hnutia

70. roky boli obdobím neustáleho zhoršovania utláčania autoritatívnej vlády Pak Čöng-hüiho. Koncom 60. rokov nastalo zhoršenie ekonomickej situácie. Ukázalo sa, že

¹⁴³ Ibid.

¹⁴⁴ KIM, 2006, s. 627.

¹⁴⁵ CHANG, Paul Y. *Protest Dialectics: State Repression and South Korea's Democracy Movement, 1970-1979*. USA: Stanford University Press, 2015, s. 51.

Pakove plány rozvoja neboli výhodné pre všetkých, len pre veľké konglomeráty. V celej krajine preto silnel odpor voči jeho vláde.

Rok 1971 patrí medzi najturbulentnejšie zo 70. rokov v rámci protestov. V kórejských továrňach neboli dodržiavané zákony o pracovných normách, vládli tam veľmi zlé pracovné podmienky, porušovali sa ľudské práva a pracovníci robili dlhé hodiny za veľmi malú mzdu. Po rokoch prosieb o zmenu sa chudobný pracovník v textilnej továrni na posledný protest proti vláde 13. novembra 1970 upálil.¹⁴⁶ Jeho obeta mala veľký význam pre budúcnosť hnutí, pretože spustila rozsiahle protesty v rokoch 1970 – 1971.¹⁴⁷ Do protestov sa pridali aj študenti, čím sa začala vytvárať solidarita medzi študentmi a pracovníkmi, ktorá bola neskôr veľmi dôležitá v demokratizačnom hnutí 80. rokov. Študenti do svojej ideológie zahrnuli dôležité sociálne problémy.

Ďalším dôvodom na protesty bol povinný vojenský tréning na vytvorenie „disciplíny“ na univerzitách, ktorý vláda zaviedla začiatkom roku 1971. Študenti mali nariadené absolvovať tri hodiny vojenského výcviku týždenne, dokopy sedemstojedenásť hodín výcviku na to, aby mohli absolvovať vysokú školu.¹⁴⁸ Na rozdiel od očakávania vlády však toto nariadenie študentov vyburcovalo a začali proti nemu protestovať. Okrem toho sa v apríli mali konať voľby, o ktoré sa zaujímali všetci Kórejčania. Takto sa vytvárali ďalšie známosti medzi rôznymi sociálnymi skupinami odporujúcim režimu.

Demonštrácie stále silneli, a na jeseň 1971 boli medzi štátom a študentmi veľmi vypäté vzťahy. Táto situácia vyvrcholila v októbri, kedy tridsať vojakov brutálne napadlo študentských aktivistov na kampuse univerzity Korjŏ¹⁴⁹. O týždeň vláda vyhlásila, že ktokoľvek sa odmietne zúčastniť hodín vojenského tréningu, bude odvedený do armády¹⁵⁰. Študenti chceli jednať s vládou o možnosti zlepšiť vzájomné vzťahy, no 15. októbra ich prezident Pak predbehol zavedením „dekrétu posádky“¹⁵¹. Po jeho vyhlásení vojenské jednotky obsadili desať kľúčových univerzít, vrátane Söulskej národnej univerzity a univerzít Korjŏ a Jŏnse. Obviňujúc ich z komunizmu, začali zatýkať

¹⁴⁶ Ibid. s. 56.

¹⁴⁷ Ibid.

¹⁴⁸ Ibid. s. 58.

¹⁴⁹ Ibid. s. 64.

¹⁵⁰ I, Čä-o. *Hanguk haksäng undongsa: 1945–1979-njŏn*. Söul: Pcharabuksü, 2011, s. 318.

¹⁵¹ „Dekrét posádky“ bol prijatý v marci 1950 s cieľom zachovať poriadok a disciplínu armády a chrániť vojenské objekty. Je podobný dekrétu o stannom práve mobilizujúcom jednotky na udržiavanie verejného poriadku, ale líši sa tým, že nevyžaduje súhlas Národného zhromaždenia. Ako prezidentský dekrét bol použitý trikrát: počas protestov proti Zmluve o základných vzťahoch s Japonskom v roku 1965, počas demonštrácií proti vojenskému tréningu na školách v roku 1971 a počas protestov v Pusan-Masan v roku 1979. Dostupné z: SEONG, Yeon-cheol. *South Korea abolishes garrison decree after 68 years*. HANKYOREH [online]. 12.9.2018

študentských lídrov, zatvárať ich do väzenia a posielat' do armády.¹⁵²

V rámci prípravy na vyhlásenie novej ústavy Jusin bolo v októbri 1972 vyhlásené stanné právo, čo ešte viac skomplikovalo možnosť študentskej mobilizácie. Preto hnutie znova ožilo až o rok, po vyhlásení ústavy na jeseň 1973. Prioritou nového študentského vedenia v tomto období bolo vytvoriť komunikačné kanály za účelom koordinácie masívnych celoštátnych protivládnych demonštrácií.¹⁵³ Študenti vytvorili organizáciu menom Národná demokratická aliancia mládeže a študentov (*Čönguk mindžu čchöngnjön haksäng čchongjömäng*)¹⁵⁴. Po mesiacoch plánovania a koordinácie sa mal 3. apríla začať veľký protest. Avšak v tento deň prezident Pak vydal štvrté mimoriadne vyhlásenie, ktoré

- zakazovalo byť členom vyššie spomenutej organizácie, akokoľvek jej pomáhať alebo šíriť materiály;
- študenti nemohli vynechať hodiny bez seriózneho odôvodnenia;
- štát mal právo vylúčiť študentov zo škôl a školy zatvoriť;
- štát mal právo kohokoľvek, kto porušil alebo kritizoval toto vyhlásenie, zatknúť minimálne na päť rokov, na doživotie či dokonca odsúdiť na smrť.¹⁵⁵

Do mesiaca po tomto vyhlásení bolo zatknutých tisícdvadsaťštyri študentov, z čoho dvestopäťdesiattri bolo poslaných na mimoriadny vojenský súd a stoosemdesiat z nich bolo odsúdených.¹⁵⁶ KCIA ďalej začalo šíriť správy, že títo študenti sú pro-japonskí a pro-severokórejskí komunistickí revolucionári.¹⁵⁷ Toto hromadné zatýkanie je dnes známe ako „incident Minčchöng“¹⁵⁸. Kruté zaobchádzanie a mučenie zatknutých študentov šokovalo rôzne sociálne vrstvy spoločnosti, tým si študentské hnutie získalo viac ľudí na svoju stranu.

V auguste 1974 bolo mimoriadne vyhlásenie odvolané, avšak bolo nahradené inými vyhláseniami stanného práva, ktoré sa snažili utíšiť akýkoľvek pokus o povstanie. Všetky nariadenia sa sústredili zväčša na zastavenie študentského povstania, čo významne sťažilo mobilizáciu študentov. Z týchto dôvodov po roku 1975 mali v 70.

¹⁵² CHANG, 2015, s. 64.

¹⁵³ Ibid. s. 69-70.

¹⁵⁴ Mindžuhwa undong kinjöm saöbhö. *Hanguk mindžuhwa undongsa: Jusin čchedžegi*. Pchadžu: Tolbegä 2009, s. 130.

¹⁵⁵ CHANG, 2015, s. 71.

¹⁵⁶ I, 2011, s. 274.

¹⁵⁷ CHANG, 2015, s. 72.

¹⁵⁸ Názov vznikol zo skratky názvu vyššie spomenutej študentskej organizácie *Čönguk mindžu čchöngnjön haksäng čchongjömäng* (Národná demokratická aliancia mládeže a študentov).

rokoch väčšiu úlohu kresťanské organizácie.¹⁵⁹

2.3. Študentské protesty 80. rokov: študentské hnutia vedúce k demokracii

2.3.1. Prelom 70. a 80. rokov

Ako už bolo naznačené v predchádzajúcej podkapitole, počas vlády v období 1961 – 1979 boli porušované ľudské práva, ktoré boli sprevádzané krutou silou vo všetkých sférach sociálneho života. Vláda ospravedlňovala vydávanie autoritatívnych zákonov v mene národnej bezpečnosti, čím tiež umožnila štátom riadený kapitalistický rozvoj.¹⁶⁰ Počas Pakovej vlády sa prostredníctvom rozvoju manufaktúry mnoho žien dokázalo zamestnať v oblastiach textilného, obuvníckeho a kožného priemyslu. V 60. a 70. rokoch boli v Kórei platy nižšie oproti priemeru v Ázii, pričom ale mali najdlhší pracovný čas a najvyššiu mieru priemyselných nehôd na svete.¹⁶¹ Pokiaľ robotníci pracovali vo veľmi zlých pracovných podmienkach dlhé hodiny za malú mzdu, štát všetkými silami podporoval rozvoj *čabôlov*. Tento nevyvážený hospodársky rozvoj prispel k rastúcej nespokojnosti v 70. rokoch, čo sa ukázalo ako faktor v hnutiach 80. rokov.

Rastúce nepokoje v krajine boli zreteľné hlavne v dvoch incidentoch v roku 1979 – Incident Y.H. a Protesty Pu-Ma. Incident Y.H. (*Y.H. sagŏn*) sa stal začiatkom augusta 1979, kedy textilné pracovníčky spoločnosti Y.H. usporiadali „sedavý štrajk“ proti masovému prepúšťaniu.¹⁶² Tento štrajk bol surovo potlačený policajnými jednotkami, ktoré zanechali desiatky žien zranených a jednu zavraždenú.¹⁶³ Tento incident a následné prepustenie Kim Jŏng-sama vyvolalo obrovskú kritiku vlády, ústavy Jusin a obrovské pobúrenie v jeho rodnom meste Pusan. 16. októbra sa na Pusanskej národnej univerzite

¹⁵⁹ Už pred účasťou na politických aktivitách kresťanské cirkvi sa zapájali do rôznych programov sociálnej starostlivosti. Ich angažovanosť vychádzala z tradície ešte z úplných počiatkov kresťanstva v Kórei, a organizovali rôzne programy reagujúce na problémy z procesu modernizácie, ako napríklad chudoba robotníckej triedy. Do politických záležitostí sa začali zapájať až v roku 1969, kedy Pak vyhlásil kandidatúru na tretie prezidentské obdobie, pretože im bolo jasné, že Pak nie je ochotný režim demokratizovať. Z kresťanov vedúcich programy sociálnej starostlivosti sa tak stali politickí aktéri, ktorí sa nie len pridali k protestom proti ústave Jusin, ale tiež viedli demokratické hnutie v období, kedy študentské hnutie kvôli vyhláškam stanného práva bolo veľmi limitované. Dostupné z: CHANG, 2015, s. 79-84.

¹⁶⁰ PARK, Mi. Organizing Dissent against Authoritarianism: The South Korean Student Movement in the 1980s. *Korea Journal* [online]. 2005, s. 264.

¹⁶¹ Ibid. s. 263.

¹⁶² HWANG, Kyung Moon a Gi-wook SHIN, ed. *Contentious Kwangju: the May 18 Uprising in Korea's Past and Present*. USA: Rowman & Littlefield Publishers, 2003, s. xiii.

¹⁶³ Ibid.

začali protesty, ktoré sa rozšírili do celého mesta a večer sa pred radnicou zhromaždilo okolo päťdesiat tisíc ľudí.¹⁶⁴ 18. októbra bolo v Pusane vyhlásené stanné právo. V ten istý deň sa protesty rozšírili do susedného mesta Masan, kde sa v uliciach zhromaždilo vyše desať tisíc ľudí v proteste proti ústave. Žiadali vrátenie Kima do Národného zhromaždenia a slobodu tlače. Na to bol 20. októbra znovu vydaný „dekrét posádky“.¹⁶⁵ Táto udalosť bola pomenovaná podľa miest, v ktorých sa protesty odohrali, Pusan a Masan, a dnes je známa ako Pu-Ma Incident (*Pu-Ma satchä*).

Pár dní po týchto udalostiach bol spáchaný atentát na prezidenta Paka. Začiatok 80. roky bolo krátkym obdobím liberalizácie na čele s novým prezidentom Čchö Kju-ha, nazývaným Söulská jar. V tomto období na väčšine kampusov prebiehali protesty. 15. mája 1980 sa približne stopäťdesiat tisíc študentov a občanov zhromaždilo na hlavnej vlakovej stanici v Söule v proteste proti novej armádnej nadvláde vedenej Čön Tu-hwanom.¹⁶⁶ 17. mája však Čön rozšíril platnosť stanného práva do celej Kórey, čím mal v rukách absolútnu moc, nakoľko to zároveň znamenalo rozpustenie Národného zhromaždenia, zatvorenie univerzít a zatknutie politických vodcov vrátane Kim Tä-džunga.¹⁶⁷ To nesmierne pobúrilo obyvateľov jeho rodného mesta Kwangdžu, ktoré sa aktívnejšie zapojili do politických bojov za demokraciu. Z Kwangdžu pochádzala opozícia nie len Paka či Čöna, ale i Iho, preto región dostával menej príležitostí na ekonomický rozvoj.

2.3.2. Povstanie v Kwangdžu

Povstanie v Kwangdžu predstavuje desaťdňový boj v meste Kwangdžu a blízkom okolí, ktorý bol vyvrcholením série politických kríz, príležitostí a výziev, ktoré Kórea zažila na prelome rokov 1979 – 1980.¹⁶⁸ Povstanie, ktoré začalo ako študentský protest, rýchlo prerástlo do ozbrojeného civilného boja. Trvalo od 18. do 27. mája 1980 a bolo kruto potlačené. Zapísalo sa do histórie ako jeden z najväčších masakrov v juhokórejskej histórii.

Povstanie sa začalo 18. mája pokojným a nenásilným „sedavým protestom“ študentov pred Univerzitou Čönnam po tom, ako im vojská stanného práva zakázali vstup

¹⁶⁴ Ibid.

¹⁶⁵ CHANG, 2015, s. 202.

¹⁶⁶ HWANG a SHIN, 2003, s. xiv.

¹⁶⁷ Ibid.

¹⁶⁸ Ibid. s. xii.

na univerzity. Takýto typ protestu nebol v Kórei novinkou, avšak reakcia autorít bola tentokrát iná. Výsadbári študentov kruto bili, fyzicky útočili obuškami, či dokonca nožmi.¹⁶⁹ Na to sa v poobedných hodinách začal protest v uliciach, ktorý bol väčší a viac organizovaný. Rovnako bol ale kruto potlačený so šesťdesiatimi ôsmimi zranenými a štyristopiatimi zatknutými demonstrátormi.¹⁷⁰ Brutalita výsadbárov neustále silnela, 19. mája boli demonstrácie potlačené veľkým násilím, ktorému sa nevyhli ani ženy, deti ale aj staršie osoby. To obyvateľov mesta pobúrilo a pridali sa do protestu. 20. mája bolo v uliciach už tridsať až štyridsať ľudí, na čo jednotky stanného práva začali strieľať a zavraždili ďalších vyše dvadsať ľudí.¹⁷¹ Keď 21. mája zabil jednotky najmenej päťdesiatštyri ľudí a ďalších päťsto zranili, ukončili tým nádeje ľudí na mierové riešenie. Občania sa začali vyzbrojovať.¹⁷² Zrodila sa tým občianska armáda, ktorej sa podarilo vyhnúť vojenské jednotky a obsadiť mesto na päť dní, od 22. do 26. mája. Počas tohto obdobia žili občania znovu v pokoji a plánovali s vládou vyjednávať. Pripravili si sedembodový zoznam požiadaviek¹⁷³, ale vláda mala úplne iné plány.

27. mája vojenské jednotky vtrhli a dobyli mesto ozbrojenými tankami a delami. 2. júna veliteľstvo stanného práva oznámilo, že následkami povstania bolo stosedemdesiat mŕtvych (stoštyridsaťštyri civilistov, dvadsaťdva vojakov, štyria policajti) a tristoosemdesiat zranených (stodvadsaťsedem civilistov, stodeväť vojakov a stoštyridsaťštyri policajtov).¹⁷⁴ Tento oficiálny údaj však nezahŕňa nezvestných a tých, ktorí umreli v dôsledku zranení. Až do dnes nie je známy celkový počet obetí, ktorý si vyžiadalo dané povstanie.

Povstanie v Kwangdžu sa stalo veľmi významným míľnikom v procese demokratizácie Kórey. Demonstranti požadovali vrátenie ľudských práv, zrušenie ústavy a koniec diktatúry Čön Tu-hwana. To do istej miery dosiahli, i keď možno nie priamo. Následkom týchto udalostí je Čön dodnes známy ako jediný vládca, ktorý vyslal armáde

¹⁶⁹ Ibid. s. xv.

¹⁷⁰ Ibid.

¹⁷¹ Ibid. s. xvi.

¹⁷² Ibid.

¹⁷³ Zoznam požiadaviek (HWANG a SHIN, 2003, s. xvi.):

1. Jednotky stanného práva sa nebudú mobilizovať pred ukončením rokovaní.
2. Všetci zadržaní počas povstania budú prepustení.
3. Vláda oficiálne uzná nadmerné používanie násilia zo strany armády.
4. Záruka, že po vyrovnaní nedôjde k odvetným činom.
5. Proti ľudu nebudú vznesené žiadne obvinenia za ich činy počas povstania.
6. Rodiny mŕtvych budú odškodnené.
7. Ak budú tieto požiadavky splnené, demonstranti zložia zbrane.

¹⁷⁴ HWANG a SHIN, 2003, s. xvii.

jednotky s cieľom zavraždiť nevinných civilistov, čo významne oslabilo legitimitu jeho vlády. Jednalo sa o špeciálne výsadvkové jednotky menom Čierne baretý. Boli elitnými jednotkami so silnou lojalitou voči generálovi Čönovi, a boli trénovaní na likvidáciu severokórejských infiltrátorov.¹⁷⁵ Vláda od začiatku povstanie označovala ako „revolúciu komunistov“, čím chcela ospravedlniť silnú represiu.

2.3.3. Zmena študentského hnutia po povstaní v Kwangdžu

Účastníci študentských hnutí v 80. rokoch sa nazývajú „Generácia 386“. Označuje ľudí, ktorí mali 30 rokov, študovali na vysokej škole v 80. rokoch a narodili sa v 60. rokoch.¹⁷⁶ Je to generácia, ktorá získala vzdelanie na základnej a strednej škole ešte pod ústavou Jusin, čiže zažila represiu 70. rokov a masaker v Kwangdžu. Preto u tejto generácie sformovalo spoločné generačné vedomie, ktoré sa stalo základom politickej mobilizácie študentov v 80. rokoch.¹⁷⁷ To do značnej miery ovplyvnilo ďalší vývoj študentského hnutia za demokraciu.

Po neúspechoch na prelome rokov 1979 – 1980 sa snažili nájsť chyby minulých povstaní a riešenia, ktorými by v budúcom povstaní mohli uspieť. Po vzbure bolo hnutie radikalizované, a to v tom slova zmysle, že odpor proti vláde bol silnejší než kedykoľvek predtým.¹⁷⁸ Okrem toho tu bola istá „vedeckosť“ hnutia – teórie, stratégie, taktiky a študovanie minulých hnutí boli veľmi dôležité.¹⁷⁹ V snahe zistiť, prečo predchádzajúce snahy o demokratizáciu zlyhali, prišli k záveru, že vplyv zahraničných síl je jedným z dôvodov brániacich nastoleniu demokracie. Väčšina obyvateľov Kwangdžu počas povstania čakala, že USA zasiahne a pomôže ľuďom, no nestalo sa tak. Študenti u predchádzajúcich hnutí kritizovali ilúziu o Amerike. Uvedomili si, že hoci USA tvrdilo, že podporuje demokraciu, v skutočnosti nezakročila do vlády diktátorov a dokonca ich podporovalo. USA povstalcom v Kwangdžu nepomohli, práve naopak. Povolili vyslanie špeciálnych jednotiek na potlačenie povstania. Preto sa následkom daných udalostí súčasťou študentského hnutia stal anti-amerikanizmus.¹⁸⁰

Okrem toho došlo aj k zmene povedomia o komunizme, a to hlavne kvôli

¹⁷⁵ HWANG a SHIN, 2003, s. xx.

¹⁷⁶ PARK, 2005, s. 267.

¹⁷⁷ Ibid.

¹⁷⁸ JUNG, Hae Gu a Ho Ki KIM. *Development of Democratization Movement in South Korea*. Stanford University Walter H. Shorenstein Asia-Pacific Research Center, 1993, s. 11.

¹⁷⁹ Ibid.

¹⁸⁰ HWANG a SHIN, 2003, s. xxiii.

radikálnym teóriám o kórejskej vojne. V škole ich učili, že USA zachránilo Kóreu od „zlej“ komunistickej Severnej Kórey. Avšak do rúk študentov sa dostala kniha *The Origin of the Korean War* od autora Bruca Cummingsa, kde je opísaná teória, že vojna vypukla práve kvôli USA.¹⁸¹ Zasahovaním do kórejskej politiky nechali vyeskalovať situáciu až do vojny, v ktorej umreli štyri milióny ľudí a obrovské množstvo rodín zostalo rozdelených.

Ďalšou kritikou predchádzajúcich hnutí bol fakt, že sa úzko zameriavali na jednotlivé prípady porušovania ľudských práv a požadovali obmedzený rozsah politickej reformy bez jasnej vízie alternatívnej spoločnosti.¹⁸² V 80. rokoch mali presnejšie stanovené ciele a mnohí začali presadzovať ideológiu marxizmu ako ideál novej spoločnosti.¹⁸³

Okrem toho tiež verili v to, že je potrebná nová stratégia na vybudovanie spojenectva medzi študentmi, intelektuálmi a pracovníkmi. Preto sa študentská ľavica obzvlášť zamerala na organizovanie utláčaných mäs a robotníckej triedy.¹⁸⁴ Verili totiž, že na zvrhnutie vlády bude potrebné vytvoriť jednotné povstanie spolu s ostatnými vrstvami spoločnosti, a tak solidarita medzi študentmi a robotníkmi stále rástla. Tisíccky študentov dokonca počas robotníckeho hnutia odišlo zo škôl do tovární, kde sa figurovali ako robotníci, aby im mohli pomôcť.¹⁸⁵ Dôležitým faktorom hnutia za demokratizáciu v tomto období bolo to, že hnutia neboli limitované na študentské či disidentské, ale boli spojením sociálnych hnutí. To značne zvýšilo šance úspechu povstania.

V roku 1983 Čön v snahe zmierniť protesty vydal tzv. „zmiernivú politiku“¹⁸⁶, v dôsledku ktorej sa mnohí študenti i profesori mohli vrátiť do škôl.¹⁸⁷ Avšak napriek týmto snahám demokratizačné hnutie rástlo medzi rokmi 1983 – 1987 vo všetkých sférach sociálneho života. V tomto období nebolo nezvyčajným ani mučenie a porušovanie ľudských práv. V roku 1985 prepukli správy o mučení jedného z vodcov

¹⁸¹ PARK, 2005, s. 273.

¹⁸² Ibid. s. 271.

¹⁸³ V 80. rokoch ideológie čerpali z rôznych marxistických stratégií (ako napríklad marxizmus, leninizmus, maoizmus či dokonca tzv. *čuče* Kim Il-sönga zo Severnej Kórey). Po povstaní v Kwangdžu sa vládol silný sentiment anti-amerikanizmu, a začali sa obracať skôr ku komunistickým ideológiám. Intelektuáli, študenti a aktivisti v tomto období verili, že „fašistickú“ vládu by dokázali poraziť využitím podobných taktík ako Lenin v Rusku. Dostupné z: PARK, 2005, s. 271-272.

¹⁸⁴ PARK, 2005, s. 275.

¹⁸⁵ KU, Hä-gün. *Hanguk nodong kjegübüi hjöngsöng*. Söul: Čchangbi, 2002, s. 158-165.

¹⁸⁶ Doslova *höjučchäk* je vládna politika, ktorou sa vláda snaží prinútiť opozičnú stranu prijať jej postoj navrhnutím možných vhodných ústupkov. Táto politika existuje už od čias Čosönu, a využívali ju rôzne vlády v priebehu kórejskej histórie v obdobiach utláčania, aby prinútili obyvateľov, hlavne opozíciu, k spolupráci s vládou.

¹⁸⁷ JUNG a KIM, 1993, s. 10.

disidentov.¹⁸⁸ V roku 1986 vyšli na povrch správy o sexuálnom mučení na policajnej stanici v Pučchöne.¹⁸⁹ Takéto druhy praktík na policajných stanicách viedli k smrti Pak Čong-čchöla v januári 1987, čo bolo jedným zo spúšťacích udalostí Júnového povstania.

2.3.4. Júnové povstanie a prechod k demokracii

Rok 1987 mal už od samého začiatku náznaky ľudového povstania. Začal správami o smrti na následky mučenia dvadsaťjeden ročného Pak Čong-čchöla, študenta Söulskej národnej univerzity, po tom, čo bol zatknutý a vypočúvaný políciou. 7. februára sa na jeho spomienku konala ceremónia, na ktorej sa aj napriek policajným blokádam zúčastnilo okolo šesťdesiat tisíc ľudí. 3. marca sa tento sentiment preniesol do tzv. „Veľkého pochodu ľudu za demokraciu a zákaz mučenia“, kde bolo zatknutých štyristotridsaťdeväť ľudí.¹⁹⁰ Vyhlásenie, že vláda plánuje zachovať aktuálnu ústavu ešte viac zvýšilo antipatiu a odpor voči represívnej politike. Keď 18. mája katolícky kňaz Kim Söng-hun odhalil, že sa vláda snažila utajiť pravdu o Pak Čong-čchölovej smrti, plány na spustenie povstania sa začali.¹⁹¹

Júnové povstanie sa začalo 10. júna masívnym národným zhromaždením s cieľom protestovať za Pakovu smrť a zmenu ústavy.¹⁹² Povstanie trvalo do 29. júna, pričom sa za dvadsať dní na uliciach po celej krajine zišli milióny demonštrantov. Júnové demokratické povstanie malo tri fázy.¹⁹³ Prvá fáza predstavuje obdobie medzi 10. – 18. júnom. Zahŕňa národné zhromaždenie z 10. júna, na ktorom sa zúčastnilo približne dvestoštyridsať tisíc demonštrantov v dvadsiatich dvoch regiónoch po celej krajine.¹⁹⁴ úspešné povstanie, a podnetom na jeho rozšírenie bolo zhromaždenie v katedrále Mjöngdong, ktoré trvalo od 10. až do 15. júna. Druhá fáza začala 18. júna, kedy sa v šesťnástich regiónoch po celej krajine konali masové zhromaždenia, na ktorých sa zhromaždilo viac ako päťstotisíc ľudí požadujúcich zákaz slzného plynu.¹⁹⁵ Tretia fáza trvala od 26. – 29. júna, kedy sa 26. júna v tridsiatich štyroch mestách a štyroch okresoch zúčastnilo takmer jeden a pol milióna občanov na „Veľkom mierovom pochode ľudu“.¹⁹⁶

¹⁸⁸ Ibid. s. 12.

¹⁸⁹ Ibid.

¹⁹⁰ Ibid.

¹⁹¹ Ibid. s. 12-13.

¹⁹² Ibid. s. 13.

¹⁹³ Ibid.

¹⁹⁴ Ibid.

¹⁹⁵ Ibid.

¹⁹⁶ Ibid.

Povstanie by pravdepodobne bolo pokračovalo, no v snahe zastaviť ho vláda vydala 29. júna Júnovú deklaráciu. Pozostávala z ôsmich bodov¹⁹⁷, vrátane ústavnej novely pre priamu voľbu prezidenta. Otvorilo to cestu demokratickej transformácii, ktorá mohla ukončiť autoritársky režim v Južnej Kórei.¹⁹⁸

Úspechu hnutia do veľkej miery pomohlo vytvorenie koalície medzi študentmi a pracovníkmi. Spojenie študentského a disidentského hnutia zabezpečilo širokú podporu a účasť väčšej skupiny ľudí z celej krajiny.¹⁹⁹ Takéto celonárodné hnutie tiež pomohlo znemožniť mobilizačné schopnosti armády, pretože vláda predpokladala, že by protesty na takej veľkej škále nedokázala zastaviť vojenskou silou. Blížiac sa olympijské hry v Söule a nátlak USA na Čöna tiež prispeli k tomu, že sa vláda tentokrát nemohla obrátiť na využitie armádnych. Po vydaní deklarácie sa však spustilo povstanie zvané „Veľký boj robotníkov“ a zahrňalo tritisícvestopäťdesiatpäť štrajkov a mal jeden celých dvadsaťdva milióna účastníkov.²⁰⁰

29. októbra bola vyhlásená nová ústava, a začala sa kampaň na prezidentských voľbách.²⁰¹ Očakávalo sa, že sa poprední kandidáti opozície, Kim Jöng-sam a Kim Tä-džung, spoja a tak vyhrajú voľby. Tak sa však nestalo, a kvôli silnému regionalizmu sa voliči delili medzi týchto dvoch kandidátov podľa regiónu pôvodu. Voľby 16. decembra preto sily demokratizačného hnutia nevyhrali, výsledky voľieb boli nasledovné²⁰²:

- kandidát No Tchä-u zo Strany demokratickej spravodlivosti (*Mindžu čöngüidang*) získal 36,6 %,

¹⁹⁷ Osem bodov Júnovej demokratickej deklarácie dostupné z : I, Wan-böm. 6.29 mindžuhwasönn. *Hanguk mindžök munhwa täbäkkwa sadžön*. [online]. 1999:

1. Na základe dohody medzi vládnuou a opozičnou stranou bude systém priamej voľby prezidenta čo najskôr revidovaný, a vláda bude vo februári 1988 pokojne odovzdaná novému prezidentovi v prezidentských voľbách podľa novej ústavy.
2. Revízia zákona o voľbách prezidenta bude zaručovať voľnú kandidatúru a férovú súťaž.
3. S cieľom podporiť národné zmierenie a jednotu bude udelená amnestia pre Kim Tä-džunga a prepustenie iných zločincov okrem pár výnimiek.
4. V záujme rešpektovania ľudskej dôstojnosti bude do ústavy doplnená klauzula o posilnení základných ľudských práv.
5. K vytvoreniu slobody prejavu budú súvisiace systémy a postupy zdokonalené, a autonómia médií bude zaručená do čo najvyššej miery.
6. V maximálnej možnej miere bude zaručená samospráva a autonómia každého sektora spoločnosti; tiež bude implementovaná autonómia miestna a vzdelávania; autonómne budú aj univerzity.
7. Sloboda stranických aktivít bude garantovaná; bude vytvorená politická klíma umožňujúca dialóg a kompromisy.
8. Budú stanovené opatrenia sociálnej očisty pre vybudovanie čistej spoločnosti.

¹⁹⁸ JUNG a KIM, 1993, s. 13.

¹⁹⁹ Ibid.

²⁰⁰ KIM, Küm-su. *Hanguk undongsa* 6. Söul: Čisikmadang, 2004, s. 86.

²⁰¹ JUNG a KIM, 1993, s. 14.

²⁰² Ibid.

- kandidát Kim Jöng-sam z Demokratickej strany znovuzjednotenia (*Tchongil mindžudang*) získal 28,1 %,
- kandidát Kim Tä-džung zo Strany za mier a demokraciu (*Pchjöngghwa mindžudang*) získal 27,0 %.

Na záver možno povedať, že demokratizačné hnutie prostredníctvom Júnového povstania úspešne prinieslo prechod k demokracii, no nedokázalo prevziať iniciatívu pri zostavovaní demokratickej vlády – poskytla skôr príležitosť minulému režimu legitímne sa vrátiť k moci.²⁰³ I napriek tomu však v krajine začala postupná liberalizácia, a skutočná demokracia bola za dverami.

²⁰³ Ibid.

3. Analýza študentského aktivizmu Južnej Kórey v 80. rokoch

V tejto časti práce sa budeme venovať analýze študentského aktivizmu, ktorým sa po desiatkach rokov autoritatívnej vlády spustil veľký prúd rôznych demonštrácií a protestov vedúcich k postupnej demokratizácii. Štúdie v úsilí o pochopenie študentského aktivizmu sa objavili v 20. storočí, a tejto tematike sa začalo venovať mnoho odborníkov, pričom jedným z najznámejších bol Philip G. Altbach.

Philip G. Altbach je výskumným profesorom, ktorý veľkú časť svojej kariéry venoval štúdiu študentov a študentského aktivizmu, a rovnako je autorom mnohých kníh a prác so zameraním na tieto témy.²⁰⁴ V našej analýze sme si dali za úlohu zistiť charakteristiky študentského aktivizmu na základe teoretických zistení Philipa G. Altbacha zhrnutých v práci Thierryho Lueschera – *Altbach's Theory of Student Activism in the Twentieth Century: Ten Propositions that Matter*²⁰⁵ z roku 2018. Luescher na základe Altbachových prác sformuloval desať teórií na analýzu a lepšie pochopenie študentského aktivizmu. Na základe týchto tvrdení budeme analyzovať aktivizmus kórejských študentov. Bližšie sa pozrieme na predpoklady, ktoré mali k uskutočneniu protivládneho povstania a možné dôvody ich úspechu v ukončení autoritatívnej vlády.

Prostredníctvom teórie vyplývajúcej z Altbachových štúdií chceme zanalyzovať študentský aktivizmus v Kórei. Naším cieľom je zistiť, prečo študenti začali protestovať, aké mal študentský aktivizmus vlastnosti a ako boli schopní uspieť a dosiahnuť svoje požiadavky. Avšak vzhľadom na nedostupnosť a celkový nedostatok materiálov budeme v tejto analýze používať kombináciu odbornej literatúry, kórejských odborných štúdií, kórejských a amerických novinových článkov z obdobia 80. rokov.

Existujú dva indexy študentských hnutí – indikátor popularity a indikátor radikálnosti.²⁰⁶ Indikátor popularity hovorí o tom, koľko študentov/univerzít sa hnutí zúčastnilo. Indikátor radikálnosti závisí do značnej miery od toho, ako štát kontroluje či trestá hnutia. Hovorí tak o tom, koľko študentov bolo obetovaných (konkrétne samovražda, vražda, zatknutie a pod.).

Nakoľko boli aktivistické činnosti ilegálne, o aktivistoch neexistujú presné údaje

²⁰⁴ Philip Altbach. *Boston College* [online].

²⁰⁵ Thierry M. Luescher je juhoafricko-švajčiarsky autor a výskumník v Human Sciences Research Council a profesor na univerzite v USA. Vyššie spomenutá práca bola súčasťou knihy *Students in Twentieth-Century Britain and Ireland*, a Luescher sa ňou snaží systematicky usporiadať Altbachov teoretický prínos na pochopenie študentského aktivizmu v dvadsiatom storočí formulovaním desiatich návrhov na základe jeho práce.

²⁰⁶ I, Ho-rjong a ČÖNG, Kün-sik, ed. *Haksäng undongüi sidä*. Söul: Tosö čhulpchan sönin, 2013, s. 54.

na zistenie indikátoru popularity. Z takého nedostatku dostupných zdrojov sme v teóriách 4., 5. a 6. pracovali s indikátorom radikálnosti. Konkrétne sme čerpali dáta zo systematických štatistík o mučeníkoch, ktoré vypracovalo Združenie demokratizačného hnutia (*Mindžuhwa undong saöbhö*)²⁰⁷. V databáze združenia boli za mučeníkov považovaní tí, čo stratili svoje životy samovraždou za aktivistické ciele alebo umreli za podozrivých okolností. Z tejto databázy sme vybrali vzorku študentov na základe nasledovných kritérií:

- a) mali status študenta v sledovanom období (80. roky);
- b) nastúpili na univerzitu v období medzi rokmi 1976 – 1987;
- c) umreli v období medzi rokmi 1980 – 1990.

Vyselektovaním podľa našich kritérií sme dostali pomerne malú vzorku štyridsiatich siedmich študentských mučeníkov, ktorých využijeme na analýzu troch hypotéz.

3.1. Študentský aktivizmus

Študentský aktivizmus môžeme definovať ako „širokú škálu aktivít organizovaných mladými ľuďmi vo vzdelávacom prostredí so zámerom nejakej sociálnej, politickej alebo ekologickej zmeny“.²⁰⁸ Študenti existujú na všetkých stupňoch škôl, vrátane základných, stredných a vysokých škôl, avšak študentské hnutie je vo všeobecnosti organizované študentmi navštevujúcimi vzdelávacie inštitúcie vyššieho stupňa.²⁰⁹

Kórejský študentský aktivizmus má dlhú tradíciu. Identita vysokoškolákov ako intelektuálov sa sformovala ešte ale za koloniálnej nadvlády, bola oživená po liberalizácii, zdedená po kórejskej vojne a obnovená v hnutí nového života po aprílovej revolúcii.²¹⁰ Každé desaťročie študentských povstaní sa líšilo. Pričom v 60. rokoch boli najdôležitejšími témami ústava a sloboda, rovnosť, pravda a spravodlivosť, v 70. rokoch to bol nacionalizmus, sloboda, boj, a revolúcia, v 80. rokoch to boli ekonomika, predaj, práca, boj a revolúcia.²¹¹ To znamená, že hnutia 60. rokov boli viac idealistické, kde

²⁰⁷ Mindžuhwa undong kinjöm saöbhö. *Haksäng jölsa čöngbo* [online].

²⁰⁸ BANKS, James A., ed. *Encyclopedia of Diversity in Education*. CA: SAGE Publications, Inc., 2012.

²⁰⁹ I a ČÖNG, 2013, s. 43.

²¹⁰ Ibid. s. 37.

²¹¹ I, Pjöng-čchöl a Jang-su PAK. *Hanguk tähaksängüi haksäng undong injöm pjönčchöne kwanhan jöngu: haksäng undonge kwanhan juinmul, čöndanüi näjongbjöl kjerjang punsökkwa üisikčosarül čungsimüro*. 1990, s.1.

hlavnými otázkami boli demokracia a sloboda a ústava, ktorá by tieto princípy inštitucionalizovala. Všetko sa dialo skôr v teoretickej rovine, ktorá romantizovala povstania. V 70. rokoch boli stále idealizované otázky demokracie a slobody, avšak súčasťou začínala byť aj participácia na realite ako prostriedok boja. V 80. rokoch sa tieto ideálne princípy dostali do úzadia, a v hnutí sa zobrazovali konkrétne aktuálne problémy krajiny – ako ekonomika, problémy predaja, zjednotenia a pracovných záležitostí. Ľavicový sklon nebol idealistický či romantizovaný ako v predchádzajúcich rokoch, ale kľúčovou bola priama účasť v hnutiach a konkrétne aktuálne problémy.

Študentské hnutie v 80. rokoch významne prispelo k zániku Jusinského režimu a prechodu k demokracii prostredníctvom Júnového povstania. I napriek silnému utláčaniu a sankciám režimu Čön Tu-hwana študentské hnutie rástlo dostatočne rýchlo na to, aby malo veľký vplyv na sociálnu transformáciu, stranícku politiku, budovanie študentských rád a bojových organizácií po celej krajine. Bolo tak hybnou silou vedúcou k demokratizácii. Osemdesiate roky sa preto považujú za rozkvet študentského hnutia v moderných kórejských dejinách.²¹²

3.1.1. Teória prvá: Na koncepcných rámcoch záleží.

Podľa prvej teórie je potrebné sa na študentský aktivizmus pozerat' z hľadiska viacerých perspektív rôznych zainteresovaných strán, pretože je „v hre“ mnoho politických aktérov, ktorí na seba vzájomne vplyvajú.²¹³ Nemôžeme sledovat' študentský aktivizmus ako samostatnú jednotku, ale skúmat' vzťahy s inými politickými účastníkmi. Preto sme sa v prvej kapitole práce venovali konkrétnym režimom a situáciám. Zistili sme tak, že v Kórei vládol autokratický režim niekoľko desaťročí. Postupom času s rozvojom vzdelania rástol aj odpor voči vláde, porušovaniu základných práv, a takisto aj záujem o nastolenie demokratického režimu.

Na základe rozboru vzťahu medzi študentmi a vládou vieme povedat', že boli v rozpore ohľadom smerovania rozvoja krajiny a politickej spoločnosti. Študenti boli agentmi, ktorí kvôli zraniteľnosti občianskej spoločnosti museli zasiahnuť. To znamená, že neboli samostatnou jednotkou, ale predstavovali občiansku národnú suverenitu.²¹⁴

²¹² I a ČÖNG, 2013, s. 157.

²¹³ LUESCHER, Thierry M. Altbach's Theory of Student Activism in the Twentieth Century: Ten Propositions that Matter. In: BURKETT, Jodi, ed. *Students in Twentieth-Century Britain and Ireland*. London: Palgrave Macmillan, 2018, s. 301.

²¹⁴ I a ČÖNG, 2013, s. 45.

Vláda sa preto snažila zabrániť čo i len najmensej šanci vzniku povstania, a to hlavne prostredníctvom rôznych vyhlásení stanného práva.

Vyhlásenie stanného práva č. 10, ktoré bolo platné od 17. mája 1980, zakázalo kritiku vlády či štátu, pozastavilo všetky politické aktivity, sprísnilo cenzúru všetkých médií, publikácií a správ, zakázalo demonštrácie za politické účely a nariadilo všetky činnosti tohto typu nahlásiť, tiež na neurčito zatvorili všetky vysoké školy a univerzity.²¹⁵ Deň po tomto vyhlásení sa začali demonštrácie pred univerzitou Čönnam v Kwangdžu, rozšírili sa do celého mesta, a 27. mája boli utlačené po veľkom krviprelievaní. 19. júna 1980 bolo vyhlásené stanné právo č. 11²¹⁶, ktoré zmenilo nariadenie zatvorenia škôl na neurčito na dočasné zatvorenie, pričom na univerzitách pedagogiky, ošetrovateľstva, medicíny, zubného lekárstva sa mohlo od 23. júna znovu začať vyučovať. Vyhlásením stanného práva č. 14²¹⁷ boli zrušené predchádzajúce nariadenia č. 10 a 11, a k 1. septembru 1980 mohli školy znovu otvoriť svoje brány.

22. júla 1980 na večernom stretnutí so zahraničnými médiami veliteľ stanného práva I Hüi-söng povedal, že „politici a veriaci by nemali využívať študentov na dosiahnutie svojich cieľov“ a tiež zdôraznil, že všetci musia dodržiavať zákony, pretože „je nemožné si vychutnať demokraciu, keď bude krajina zničená“.²¹⁸ Je viac než pravdepodobné, že týmto vyhlásením chceli v ľuďoch vyvolať strach a vinu, a tým ich donútiť k dodržiavaniu zákonov a prispôsobeniu sa režimu. Ďalej bolo vydané vyhlásenie stanného práva č. 15²¹⁹, na základe ktorého boli ale stále zakázané všetky politické zhromaždenia, protesty a demonštrácie, okrem halových stretnutí ohľadom činnosti straníckych organizácií a zhromaždení za účelom založenia politickej strany. 12. januára 1981 po vyhlásení stanného práva č. 16²²⁰ boli ďalej povolené niektoré politické aktivity za cieľom zaručiť slobodné a spravodlivé prezidentské voľby, no iné politické zhromaždenia či demonštrácie boli i naďalej zakázané.

Okrem týchto nariadení a zastrasovania vláda ďalej silnou cenzúrou kontrolovala médiá, a snažila sa ich využívať ako ďalší prostriedok na manipuláciu verejnej mienky.

²¹⁵ Pchogorjöng čel10ho čönmun. *Mäilgjöngdže* [online]. 19.5.1980

²¹⁶ Kjeömpchogo 11ho palpchjo tähak hjugjorjöng hjuöbüro pjöngjöng. *Kjöngghjangsinmun* [online]. 19.6.1980

²¹⁷ 9wöl 1ilbutchö kjeömpchogo 14ho palpchjo tähak hjuöp čönmjöhädže. *Kjöngghjangsinmun* [online]. 28.8.1980

²¹⁸ I kjeömsarjanggwan ösingidža högjön „nara manghamjön mindžudo öpta“. *Kjöngghjangsinmun* [online]. 25.7.1980

²¹⁹ Kjeömpchogo 15ho čchöngdang ühan ongnädžibhö höjong. *Tongailbo* [online]. 22.11.1980

²²⁰ Čöngdang ogödžibhö höjong kjeömpchogo 16ho. *Čosönilbo* [online]. 11.1.1981

Ako sme si priblížili v 2. kapitole, od konca 70. rokov si študenti vytvárali vzťahy s robotníkmi na to, aby neskôr mohli začať demokratizačné hnutie na väčšej škále, a zvýšiť tak svoje šance na úspech.

Na základe nášho výskumu sme zistili, že je táto teória pravdivá i o kórejskom študentskom aktivizme. Prostredníctvom analýzy spojitostí na viacerých úrovniach vieme, ako určité faktory dopomohli k úspešnosti študentského hnutia. Obmedzujúce nariadenia študentov prinútili k tomu, aby povstali. Vzťahy so sociálnou vrstvou dopomohli úspešnosti hnutia vytvorením silnej aliancie, ktorú vláda už nedokázala potlačiť.

3.1.2. Teória druhá: Na politickom vývoji a legitimitate záleží.

Stupeň národného politického vývoja a legitimita režimu považujú za kľúčový faktor pochopenia vzniku, výsledkov a dopadu študentského aktivizmu.²²¹ V tomto prípade môžeme povedať, že politický vývoj bol minimálny, či dokonca takmer žiadny. Autokratickí vládcovia pôsobili v Kórei už niekoľko desaťročí. Síce sa udialo niekoľko štátnych prevratov, k zmene režimu nikdy nedošlo.

Okrem toho legitimita režimu bola tiež takmer nulová. Don Oberdorfer²²² tvrdil, že nakoľko Čön sa chopil moci armádnymi prostriedkami, upevnil si ju krviprelieváním v Kwangdžu a prezidentom sa stal prostredníctvom zmanipulovaných volieb, jeho nariadenia boli privítané so skepticizmom a nikdy nedokázal získať legitimitu. Podľa Michaela J. Setha²²³ bol Čön vždy menej rešpektovaný ako jeho predchodca Pak Čöng-hüi, a jeho neoblíbenosť čiastočne pripisoval jeho osobnosti. Opísal ho nasledovne: „nemal taký šarm a neprejavoval taký intelekt, ako jeho predchodca Pak, a okrem toho bol obklopený škandálmi“.²²⁴ Heo a Roehrig²²⁵ vo svojej knihe tiež opísali jeho vládu ako neoblíbenú, s nedostatkom legitimacy. Názor Seta zdieľal Mark Peterson²²⁶, ktorý Čöna opísal ako najmenej populárneho z autokratických vodcov. Taktiež sa zamýšľal nad Čönovým zámerom pokračovať v Pakovej politike, no s veľmi odlišným výsledkom. To Peterson odôvodnil tým, že bola Južná Kórea už menej poddajným subjektom a Čön nebol tak schopným vládcom ako Pak.

²²¹ LUESCHER, 2018, s. 302.

²²² OBERDORFER a CARLIN, 2014, s. 169.

²²³ SETH, 2010, s. 190.

²²⁴ Ibid.

²²⁵ HEO a ROEHRIG, 2010, s. 35-36.

²²⁶ PETERSON, 2010, s. 228.

Podľa Altbacha môže byť študentský aktivizmus v krajinách, kde režimy čelia deficitu legitimacy, veľmi významný a vplyvný.²²⁷ Preto je dôležité sa pozrieť takisto i na legitimitu samotných študentov, pretože práve tí majú podľa Altbacha často vyššiu mieru politickej legitimacy čeliť a hovoriť pravdu moci. V kórejskej spoločnosti bolo sociálne postavenie študentov, najmä vysokoškolákov, a dôvera spoločnosti v nich silno ovplyvnené konfuciánskou kultúrnou tradíciou.²²⁸ Študentské hnutie bolo vyvinuté ako súčasť univerzálneho národného hnutia, no jeho politický i kultúrny význam uľahčil zabezpečenie legitimacy, získanie rešpektu a dôvery zo strany spoločnosti. V Kórei je história študentského aktivizmu dlhá a hlboká, a tradícia sociálneho hnutia bola zdedená ako historické a kultúrne dedičstvo, čo je jedným z dôvodov, prečo sa dokázalo etablovať ako „moc sociálneho svedomia“.²²⁹ Študentské hnutie bolo preto v dvojakom postavení – právne nelegálne, ale spoločensky legitímne.²³⁰

Na základe našej analýzy teda vieme usúdiť, že vďaka tradícii účasti v hnutiach za demokraciu boli študenti vnímaní ako legitímni, no Čön Tu-hwanov režim bol práve naopak, nenávidený a nelegitímny. Tieto faktory pomohli demokratizačnému hnutiu uspieť. Preto môžeme konštatovať, že táto teória platí i v kontexte kórejských študentských aktivistov.

3.1.3. Teória tretia: Na vyššom vzdelaní záleží.

Rast vzdelania úzko súvisí s ekonomickým rozvojom. Prosperujúca krajina má vyššie požiadavky od jednotlivcov, kde platí, že lepšie vzdelanie dokáže zabezpečiť lepšiu budúcnosť. No platí to i naopak – vzdelanie tiež ovplyvňuje nie len politické či sociálne aspekty, ale rovnako aj ekonomické. Existuje vysoká korelácia medzi rôznymi ukazovateľmi rozvoja ľudských zdrojov a ekonomického rozvoja. Vzdelávanie navyše podporuje mestskú koncentráciu a spôsobuje zmeny v sociálnej štruktúre v podobe znižovania populácie patriacej k nižšej triede a rozširovania strednej triedy.²³¹ Na kórejskom modeli je vidieť, ako spolu s rozvojom ekonomiky rastie i úroveň vzdelania.

Ako už bolo spomenuté v prvej kapitole tejto práce, kórejská ekonomika

²²⁷ LUESCHER, 2018, s. 302.

²²⁸ I a ČÖNG, 2013, s. 43.

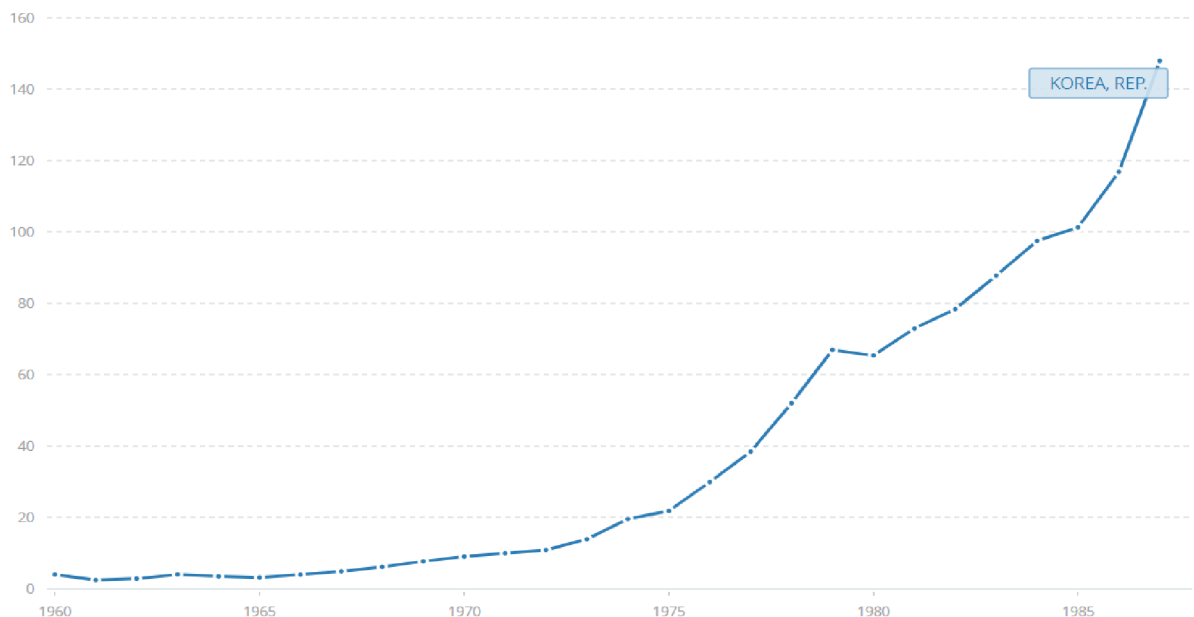
²²⁹ KIM, To-džong. *1980-njõndä hangugüi čõngčchi pjõndonggwa haksäng čiptan*. Sõul: Sahõgwahak nončchong, 1997, s. 50.

²³⁰ I a ČÖNG, 2013, s. 49-50.

²³¹ KIM, Sin-bok. *Kjojukkwa čõngčchi, kjõngdže, sahõ*. In: *Kwangbok 50čunjõn kinjõm nonmundžip 6 – kjojuk*. Sõul: Hanguk haksul činhũng čädan, 1995, s. 92-120.

zaznamenala obrovský rast v období od 60. rokov až do súčasnosti. V grafe 1 je zobrazený rast hrubého domáceho produktu (HDP) v období medzi rokmi 1960-1987. Z 3,96 miliónu dolárov v roku 1960 sa HDP k roku 1970 takmer strojnásobilo na 9,01 miliónov a k roku 1980 sa zvýšilo na 65,4 milióna. K roku 1987 HDP bolo 147,95 milióna dolárov, čo je takmer štyridsaťnásobok HDP z roku 1960.

Graf 1. Hrubý domáci produkt (HDP) Južnej Kórey v období rokov 1960-1987 v USD²³²

Rozvoj kórejskej ekonomiky sa preukázal vo všetkých sociálnych sférach života, a je ho vidieť i v úrovni vzdelania. Ako môžeme vidieť v grafe 2, s rozvojom ekonomiky priamou úmerou stúpala aj úroveň vzdelania. Pričom v roku 1955 malo 91,8% Kórejčanov vo vekovej kategórii dvadsaťpäť a viac rokov ukončený len prvý stupeň základnej školy²³³, k roku 1985 sa tento údaj zmenšil na 43,4%, čiže takmer o polovicu. Ďalej stále rástol počet ľudí s vyššími úrovňami vzdelania, ako ukončený druhý stupeň základnej školy za sledované obdobie stúpol až o 16,1%. Stredoškolské vzdelanie dosiahlo k roku 1985 20,5% ľudí v porovnaní s 5,3% v roku 1955. Vysokoškolské či

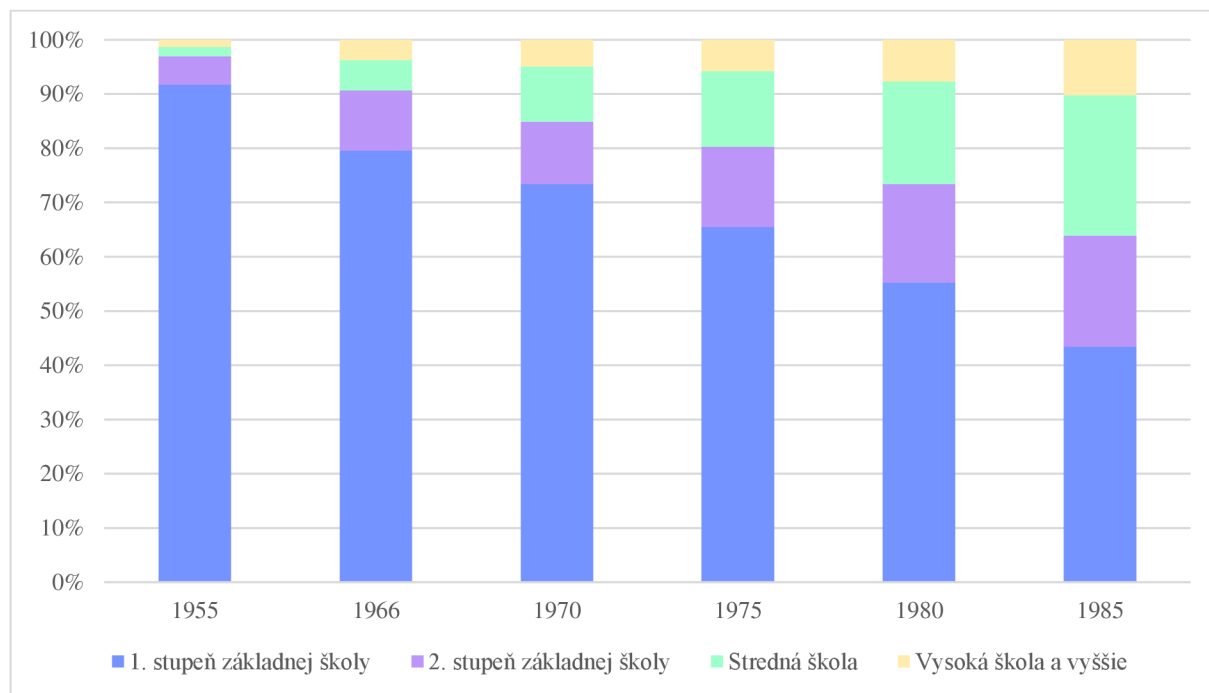
²³² World Bank national accounts data a OECD National Accounts data. GDP (current US\$) - Korea, Rep. *The World Bank* [online].

²³³ Kórejský vzdelávací systém:

1. 1. stupeň základnej školy (*čchodŭnghakkjo*): šesťročný program;
2. 2. stupeň základnej školy (*čunghakkjo*): trojročný program;
3. stredná škola (*kodŭnghakkjo*): trojročný program;
4. vysoká škola:
 - a. odborná vysoká škola (*ččonmun tãhakkjo*): dvoj až trojročný program;
 - b. univerzita (*tãhakkjo*): štvorročný program.

vyššie vzdelanie dosiahlo k roku 1985 10,2% ľudí, čo je o 8,9% viac, než pred tridsiatimi rokmi. Taktiež v tomto období rástol počet škôl a rovnako počet študentov na týchto školách, ako je zobrazené v tabuľke 1.

Graf 2. Pomer dosiahnutého vzdelania vyjadrený v percentách (vekové kategórie 25+)²³⁴

Tabuľka 2. Počet škôl a študentov v období 1945-1987²³⁵

Rok	Počet škôl	Počet študentov (v tisíckach)
1945	19	7,8
1955	44	78,6
1960	56	90,9
1965	83	111,6
1970	87	158,6
1975	88	217,5
1980	96	413,4
1985	111	950,1
1986	111	992,2

²³⁴ Tchonggječchöng [Štatistický úrad]. *Tchonggjero pon hangugüi paldžačchü*. Söul: Tchonggječchöng, 1995, s. 80.

²³⁵ Ibid. s. 435.

1987	104	1010,1
------	-----	--------

Altbach o univerzitách často hovorí ako o „továrňach nových myšlienok“. Majú totižto silný vplyv na politické myslenie a organizáciu študentov, a podnecujú ich k idealizmu, opozičnému smeru a netrpezlivosti k nastoleniu zmeny.²³⁶ V tejto teórii ide hlavne o analýzu spôsobov, akými akademický život a vysokoškolské vzdelávanie ovplyvňujú aktivistické hnutia.²³⁷

Existuje niekoľko jedinečných aspektov, ktoré oddeľujú študentov od iných sociálnych skupín. Študenti sa považujú za „elitu budúcnosti“, a nakoľko väčšinu z nich počas univerzitného života stále podporujú rodičia, nie sú sociálne obmedzení bremenami sveta ako iné sociálne skupiny.²³⁸ Preto môžu slobodne a kriticky myslieť, hľadať nové hodnoty, a sú predisponovaní vidieť situáciu jasnejšie, ako ktorákoľvek iná sociálna skupina. V 80. rokoch u kórejských študentov vládla značná priepasť medzi vedomosťami a sociálnym vnímaním získaným prostredníctvom štátneho vzdelávania, ktoré doposiaľ zažívali, a vnímaním reality po prijatí na vysokú školu. Existujú teórie, že radikálnosť študentského aktivizmu ovplyvnil tento veľký rozdiel medzi „učebnicovou realitou“ získavanou až do strednej školy, a „empirickou realitou“ počas života na vysokej škole.²³⁹

V porovnaní s inými sociálnymi skupinami im okrem žiadnych sociálnych obmedzení akademický život poskytoval množstvo voľného času, ktorý mohli využiť podľa seba.²⁴⁰ Život na kampuse ďalej poskytol rýchlejšie šírenie ideológií a jednoduchší nábor nových študentských aktivistov. Okrem toho ale študentský život reguluje štúdium stanoveným rozvrhom, čo v praxi znamená, že by počas obdobia skúšok malo byť aktivistických činností menej.²⁴¹ Túto časť tvrdenia sme kvôli nedostatku dostupných informácií nemohli potvrdiť ani vyvrátiť.

Teória o dôležitosti vyššieho vzdelania sa ukázala byť pravdivou. S rozvojom ekonomiky rovnomerne rástol i počet vzdelanej populácie, a rovnako i nespokojnosť s režimom. Vieme potvrdiť, že existuje istá korelácia medzi vyšším vzdelaním a požiadavkou demokracie. Okrem toho tiež vieme potvrdiť, že akademický život

²³⁶ LUESCHER, 2018, s. 303.

²³⁷ Ibid. s. 303-304.

²³⁸ KIM, 1997, s. 51.

²³⁹ Ibid. s. 52.

²⁴⁰ LUESCHER, 2018, s. 303.

²⁴¹ Ibid.

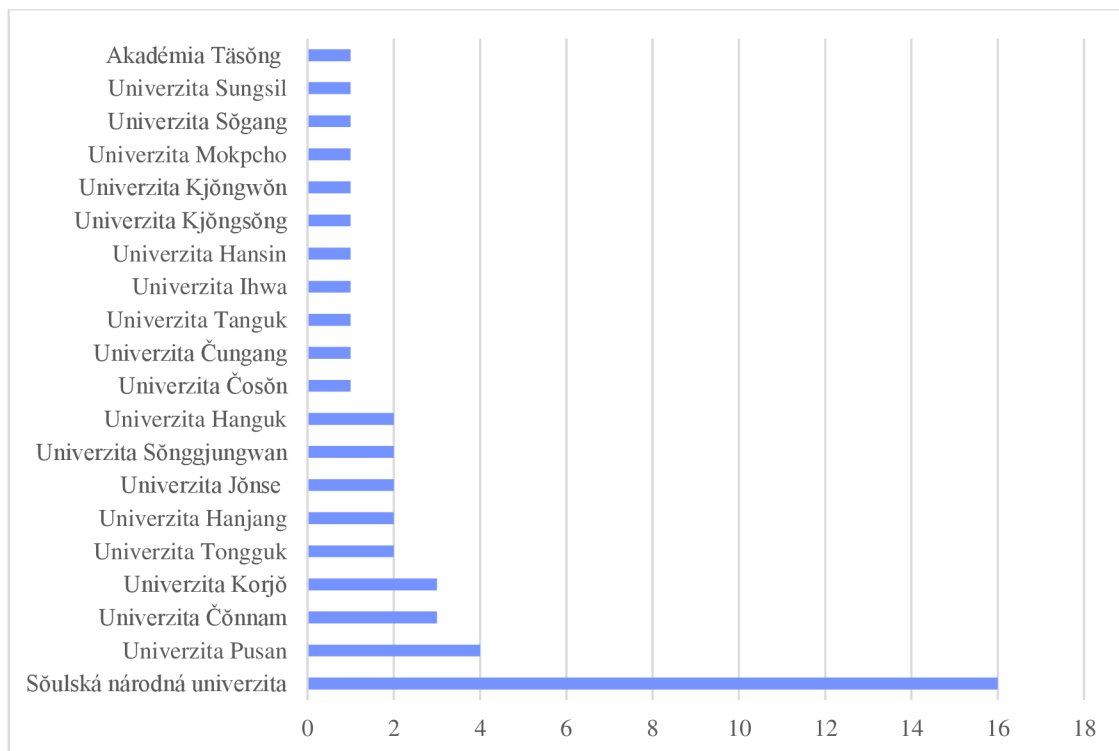
skutočne poskytuje priaznivé podmienky k učineniu povstania.

3.1.4. Teória štvrtá: Na charakteristikách inštitúcií záleží.

Zistenia z Altbachovej práce naznačujú, že študentskí aktivisti majú tendenciu pochádzať zo vzdelaných a bohatších mestských rodín, patrili medzi najlepších študentov a navštevovali lepšie a prestížnejšie univerzity.²⁴²

Ako už sme spomínali, kvôli nedostatku dostupných údajov o študentskom aktivizme budeme v nasledujúcich troch častiach sledovať štyridsaťsedem mučeníkov z databázy Združenia demokratizačného hnutia²⁴³.

Graf 3. Počet študentských mučeníkov na univerzitách – rozdelenie podľa univerzít (viď príloha 1)

Zo získaných údajov ale vieme usúdiť, že je táto teória pravdivá. Ako vidíme v grafe 3, najviac študentských mučeníkov bolo študentmi prestížnejších univerzít. Konkrétne 34% zo Söulskej univerzity, 9% z Univerzity Pusan, po 6% z univerzít Čönnam a Korjö, a 4% z univerzít Tongguk, Hanjang, Jönse, Sönggjungwan a Hanguk.

Altbach ďalej tvrdil, že centrálna mestská poloha poskytuje lepší prístup k

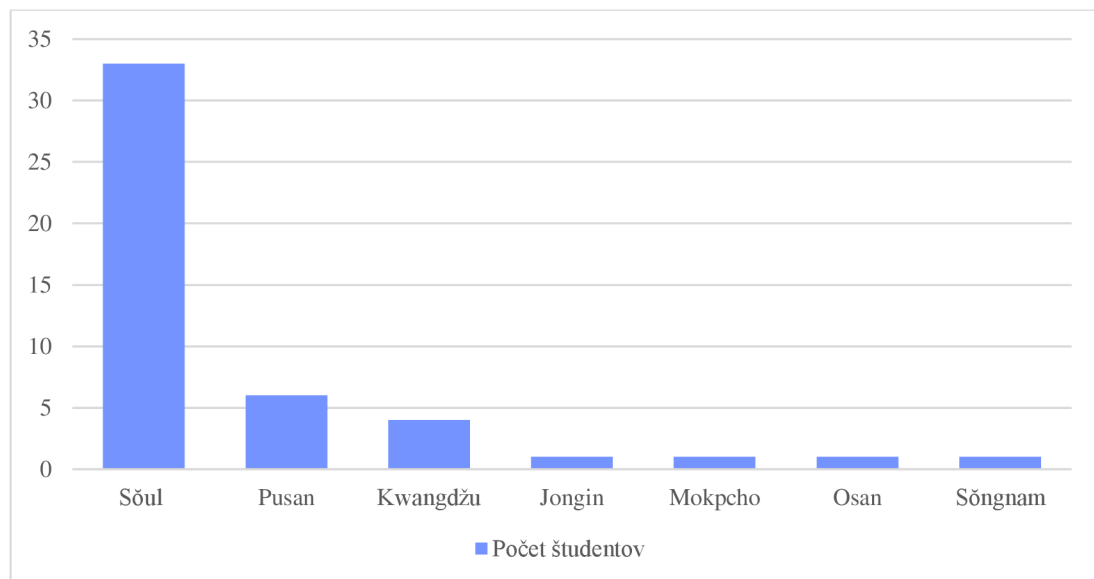
²⁴² Ibid. s. 304.

²⁴³ Mindžuhwa undong kinjöm saöbhö. *Haksäng jölsa čöngbo* [online].

informáciám a rozhodovacím orgánom a študentskému aktivizmu sa pravdepodobne dostane lepšie mediálne pokrytie, preto sa väčšina študentských demonštrácií deje vo veľkomestách.²⁴⁴

Ako už bolo spomenuté v druhej teórii, študenti mali isté privilégiá a postavenie prameniace z konfuciánskej kultúrnej tradície. Študenti niektorých elitných univerzít mali ešte lepšie postavenie; vodcovia študentských organizácií boli z prestížnych škôl, ako Söulská národná univerzita, Univerzita Hanjang či Korjŏ. Z našej analýzy tiež vyplýva, že väčšina študentských mučeníkov bola koncentrovaná v oblastiach veľkých miest. Ako vyplýva z grafu 4, boli nimi hlavne Söul, Pusan či Kwangdžu.

Graf 4. Počet študentských mučeníkov na univerzitách – rozdelenie podľa miest (viď príloha 1)

Preto môžeme povedať, že je aj druhá časť teórie pravdivá. Okrem toho potvrdzuje túto teóriu tiež fakt, že nadmerná väčšina zaznamenaných demonštrácií sa udiala vo veľkomestách. V roku 1982 päťsto študentov univerzity Sögang²⁴⁵ demonštrovalo v uliciach Söulu, v septembri 1984 sa konalo protivládne zhromaždenie dvetisíc študentov Söulskej Národnej Univerzity²⁴⁶, v októbri 1984 sa udiali demonštrácie

²⁴⁴ Ibid. s. 304-305.

²⁴⁵ AP. Around the World: Seoul Police Break Up Protests by Students. *The New York Times* [online]. 28.9.1982

²⁴⁶ HABERMAN, Clyde. South Korean Leader Warns Students on Disorder. *The New York Times* [online]. 28.9.1984

päťtisíc študentov zo Söulskej Národnej Univerzity²⁴⁷ a v novembri demonštrácie tritisíc študentov univerzity Jönse²⁴⁸. V júni 1985 bol uskutočnený policajný zákrok na deviatich veľkých univerzitách, kde bolo zadržaných šesťdesiat päť študentov, a k júnu 1985 sa udiali demonštrácie proti vláde na väčšine zo sto univerzít v celej Kórejskej republike.²⁴⁹ V roku 1986 boli zaznamenané veľké protesty v Kwangdžu²⁵⁰, Tägu²⁵¹, Masane²⁵², násilné protivládne protesty v Inčchöne²⁵³, protesty na univerzitách Jönse a Korjō²⁵⁴, a za jeden deň napríklad vyše desať tisíc študentov demonštrovalo na tridsiatich troch kampusoch.

Na základe týchto informácií môžeme vidieť, že študentskí mučeníci pochádzali z prestížnejších univerzít, a rovnako sa študentské protesty a demonštrácie diali vo väčších mestách. Preto môžeme povedať, že výsledky našej analýzy súhlasia s Altbachovou teóriou študentského povstania o charakteristikách inštitúcií.

3.1.5. Teória piata: *Na disciplíne záleží.*

V piatej teórii sa kladie dôraz na analýzu toho, že je pravdepodobnejšie, že sa študenti istých vedných disciplín stanú aktivistami, ako z iných. Jedná sa konkrétne o to, že študenti spoločenských a humanitných vied majú tendenciu byť viac naklonení k aktivizmu ako študenti iných odborov.²⁵⁵ Rovnako ako v predchádzajúcej časti sa budeme i v tejto časti venovať vzorke štyridsiaticich siedmich mučeníkov. Tieto získané údaje sú zobrazené na grafe 5 nižšie.

²⁴⁷ REUTERS. Around the World: 16 Students Are Seized in Seoul Protest. *The New York Times* [online]. 25.10.1984

²⁴⁸ UPI. Around the World: 1,500 Students Clash With Police in Seoul. *The New York Times* [online]. 4.11.1984

²⁴⁹ REUTERS. Around the World: South Korean Police Raid 9 Universities. *The New York Times* [online]. 30.6.1985

²⁵⁰ Around the World: South Korea Police Chief Criticizes the Opposition. *The New York Times* [online]. 1.4.1986

²⁵¹ CHIRA, Susan. Thousands March in a South Korean Protest. *The New York Times* [online]. 1.4.1986

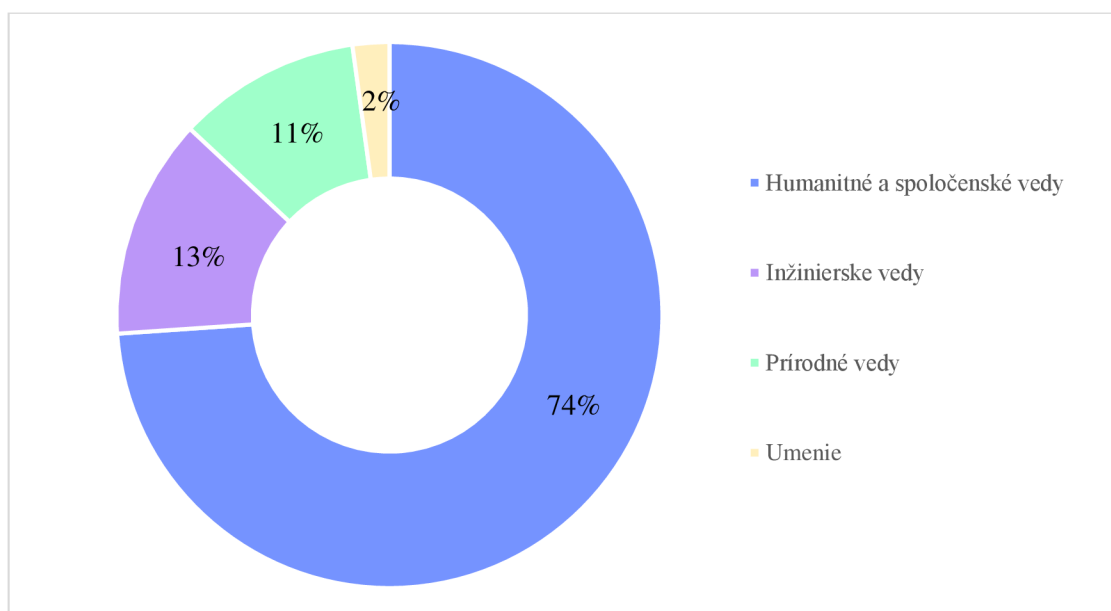
²⁵² HABERMAN, Clyde. South Korea Rally Ends in Clash with Police. *The New York Times* [online]. 11.5.1986

²⁵³ UPI. South Korea Holds 146 in Incheon Riots. *The New York Times* [online]. 5.5.1986

²⁵⁴ AP. Seoul Students and Police Clash. *The New York Times* [online]. 16.5.1986

²⁵⁵ LUESCHER, 2018, s. 305.

Graf 5. Vednej disciplíny študentských mučeníkov (viď. príloha 1)

Podľa získaných údajov vieme povedať, že nadmerná väčšina, a to 74% študovala humanitné a spoločenské vedy, pričom najväčšie zastúpenie mali odbory jazyk a literatúra (7 študentov), obchodná administratíva (4 študenti), pedagogika (4 študenti), právo (4 študenti), ekonómia (3 študenti), sociálna starostlivosť (2 študenti). Ďalej tu tiež bola politológia, história, filozofia a ďalšie. 13% mučeníkov bolo študentmi inžinierskych odborov, ako napríklad elektrotechnika či mechanické inžinierstvo; 11% prírodných vied z odborov medicína, chémia či orientálna medicína, a 2% študovalo umenie. Takže môžeme na kórejskom modeli potvrdiť aj túto teóriu.

3.1.6. Teória šiesta: Na zázemí a skúsenostiach študentov záleží.

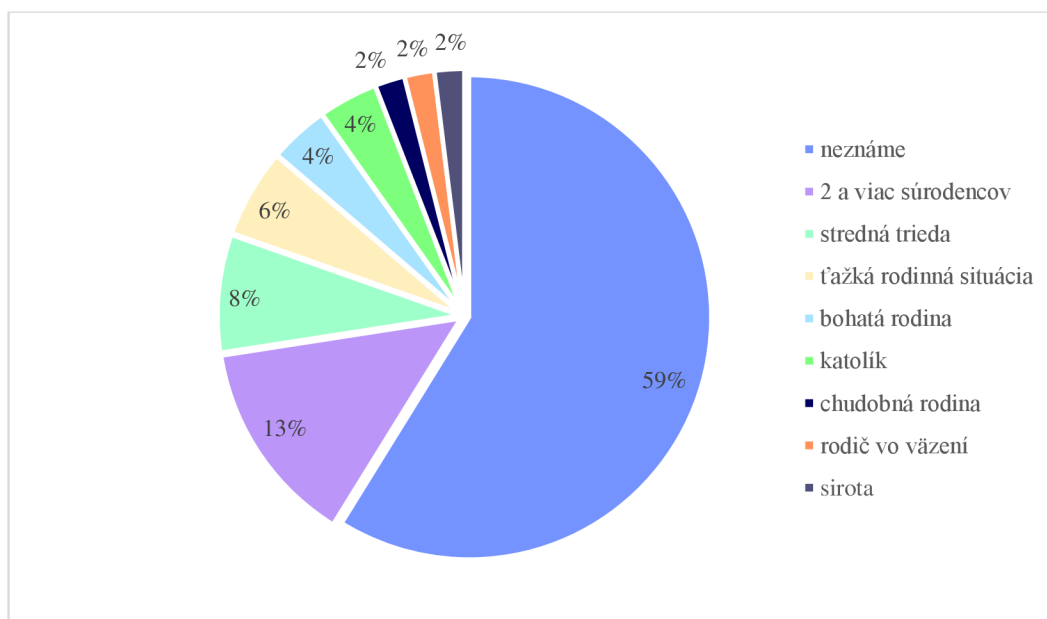
Vo všeobecnosti sa v teórii šiestej jedná o to, že študentskí aktivisti bývajú väčšinou malou menšinou celkovej študentskej populácie, a tiež že typický študentský aktivista nemusí byť predstaviteľom študentského zboru.²⁵⁶ Avšak v práci z roku 1991 Altbach argumentoval, že študentskí aktivisti pochádzali z lepších rodín, mali lepšie vzdelanie, boli na prestížnejších školách vo väčších mestách.²⁵⁷ Rovnako i na štúdium študentského aktivizmu na mikroúrovni angažovanosti aktivistov a ich pozadia, ako rodinné, sociálno-ekonomické a politické pozadie, nie je dostatok dostupných zdrojov. Na základe analýzy našej vzorky študentských mučeníkov sme zistili, že u nadmernej

²⁵⁶ Ibid. s. 306.

²⁵⁷ ALTBACH, Philip G. Student Political Activism. In: ALTBACH, Philip G., ed. *International Higher Education Volume 1: An Encyclopedia*. Routledge, 1st ed., 1991, s. 252.

väčšiny, konkrétne 59%, je ich sociálne pozadie neznáme. Ďalej sme zistili, že 8% pochádzalo zo strednej triedy, 4% z bohatej rodiny, 6% z ťažšej rodinnej situácie a 2% z chudobnej rodiny. Následne sme prišli na to, že 13% malo dvoch či viac súrodencov a len 2% boli sirotami. Ďalšie 4% boli katolíkmi a 2% mali rodiča vo väzení.

Graf 6. Sociálne pozadie študentských mučeníkov (vid' príloha 1.)

Z dôvodu celkového nedostatku a rôznorodosti informácií o sociálnom pozadí študentov je ťažké naisto usúdiť, či je táto teória pravdivá. Z našej analýzy vyplýva, že väčšina študentských mučeníkov, o ktorých boli dostupné informácie, pochádzala nie z bohatej rodiny, ale zo strednej triedy. Altbachov argument však zahŕňal „lepšie a bohaté rodiny, prestížnejšie univerzity a veľké mestá“. Otázkou preto je, čo presne Altbach považoval za „lepšie rodiny“. V predchádzajúcich teóriách sme prišli na to, že študenti mali tendenciu navštevovať prestížnejšie univerzity a nachádzať sa vo väčších mestách. Pod podmienkou, že za „tendenciu pochádzať z lepších rodín“ budeme brať také sociálne pozadie, kde mali študenti príležitosť dostať sa na prestížne univerzity, je táto teória pravdivá i o kórejskom študentskom aktivizme.

3.1.7. Teória siedma: *Na nápadoch záleží.*

Ako bolo uvedené v tvrdení tri, univerzity poskytujú študentom jedinečnú príležitosť skúmať, diskutovať, a následne sa mobilizovať kvôli novým nápadoch. Preto má študentský aktivizmus tendenciu mať opozičný charakter – novota v kontraste so

zavedeným, mladistvý idealizmus a netrpezlivosť študentov väčšinou podporuje ich náklonnosť k ľavicí a liberalizmu.²⁵⁸

Tzv. „aktivistický impulz“²⁵⁹ ovplyvňujú rôzne faktory. Dôležitým je formovanie politickej ideológie²⁶⁰, na základe ktorej sa snažíme pochopiť jadro študentského hnutia. V životnom cykle mládeže sú isté atribúty, ako idealizmus a sociálno-psychologické charakteristiky orientované na budúcnosť. Na základe toho sa do istej miery formuje kultúra mladých ľudí, čo vidieť aj v ich politickej ideológii.

Okrem toho ich životné podmienky ovplyvňujú vedomie a správanie študentov. Väčšina sa v materiálnych záležitostiach spolieha na rodičov, a preto sú ich myšlienky, úsudky či hodnoty relatívne menej závislé od každodenných fyzických potrieb, ako napríklad práca či staranie sa o rodinu.²⁶¹ Okrem toho, keďže študujú, snažia sa mať vedomosti potrebné na komplexné úsudky o sociálnych otázkach. Z týchto dôvodov sa dá povedať, že práve študenti vnímali spoločenskú či politickú situáciu v tej dobe najakútnejšie a najkonceptnejšie.

Ako sme už spomenuli, v každom desaťročí mali študentské hnutia iné zámery a sústreďovali sa na iné otázky, no stále sa v mnohých požiadavkách prelínali. No o študentskom hnutí 80. rokov vieme, že bolo menej idealistické, zamerané na riešenie aktuálnych problémov, ktoré sa zobrazovali v ich požiadavkách, a bolo realistickejšie a pripravené konať viac, ako hnutia predchádzajúcich období. Naraz ale koexistovalo viacero rôznych ideológií – ideológia študentského hnutia²⁶² sa miešala alebo prelínala s liberálnou demokraciou, nacionalizmom a socialistickou orientáciou.

Z našej analýzy teda vyplýva, že toto tvrdenie je pravdivé – aktivizmus kórejských študentov mal opozičnú a liberálnu tendenciu. I keď existovali rôzne ideológie a rôzne skupiny študentov sa rozchádzali v tom, čo považovali za prioritu, spoločnou charakteristikou bola náklonnosť k ľavicovému spôsobu riadenia krajiny.

3.1.8. Teória ôsma: *Na študentskej organizácii záleží.*

Altbach definuje študentské hnutie ako „zruženie študentov inšpirované cieľmi

²⁵⁸ ALTBACH, 1991, s. 248.

²⁵⁹ „Aktivistický impulz“ je Altbachovo pomenovanie odôvodnení, prečo sa študenti zúčastňujú študentských hnutí. Dostupné z: ALTBACH. 1991, s. 253.

²⁶⁰ I a PAK, 1990, s. 7.

²⁶¹ Ibid.

²⁶² I a ČÖNG, 2013, s. 38.

stanovenými v špecifickej ideologickej doktríne, zvyčajne, aj keď nie výlučne, politickej povahy“.²⁶³ Kombinácia emocionálnej reakcie a intelektuálneho presvedčenia je väčšinou významným faktorom charakterizujúcim študentské hnutie. Aktivisti získavajú náklonnosť k svojmu cieľu nepriamym vzdelávaním ostatných študentov a širšej verejnosti o problémoch a myšlienkach prostredníctvom publikácií, rečníckych kampaní, využívania masmédií a podobne; a napokon mobilizáciou protestných akcií, pochodov a demonštrácií a iných foriem agitácie.²⁶⁴

Existuje niekoľko organizácií, ktoré študentské hnutie vedú. V Kórei študentské hnutia viedli organizácia študentskej rady, študentská rada na úrovni katedry, malý akademický spolok alebo ideový krúžok.²⁶⁵ V Kórei počas 80. rokov existovalo viacero študentských združení a skupín, ktoré sa rozchádzali v niektorých otázkach ohľadom smerovania krajiny a vlády. Tieto skupiny sa postupom času vytvárali a rozpadali, spájali či vytvárali nové. Najznámejšími boli strany CDR²⁶⁶, NDR²⁶⁷ a PDR²⁶⁸, ktorých odlišnosť v názoroch vyústila v spor známy ako C-N-P nondžäng²⁶⁹, a neskôr v roku 1987 vznikli Čöndähjöp²⁷⁰ a Södähjöp²⁷¹.

Ako sme rozobrali v predchádzajúcej kapitole, po neúspechoch na prelome rokov

²⁶³ LUESCHER, 2018, s. 308.

²⁶⁴ Ibid. s. 309.

²⁶⁵ I a ČÖNG, 2013, s. 40.

²⁶⁶ Organizácia s názvom Občianska demokratická revolúcia (*CDR – Civil Democratic Revolution*, či *Simin mindžu hjöngmjöng*) v spoločnosti videla tzv. „periférny kapitalizmus“ (kapitalizmus neindustrializovaných krajín, ktoré si nezvolili kapitalistický systém ako systém svojej ekonomiky, ale boli im vnútený z centrálnych alebo industrializovaných krajín). Dostupné z: I a PAK, 1990, s. 12.

²⁶⁷ Organizácia Národná demokratická revolúcia (*NDR - National Democratic Revolution* či *Mindžok mindžu hjöngmjöng*) považovala spoločnosť za „neo-koloniálny štátny monopolný systém“. Tvrdila, že Kórea nie je obyčajnou kapitalistickou krajinou, ale je stále závislá od zahraničia, a to hlavne kvôli ekonomike orientovanej na export. Tým sa odlišuje od samostatných zahraničných kapitalistických krajín na rozdiel od Kórey, ktorú v určitom zmysle stále považovali za kolóniu. Dostupné z: KIM, Čöng-ho. Sinsik kuktokčaronül högohamjö. *Redian* [online]. 17.1.2020

²⁶⁸ Ludovodemokratická revolúcia (*PDR – People's Democratic Revolution*, či *Mindžung mindžu hjömgmjöng*) tzv. „teória štátneho monopolného kapitalizmu“ zdôrazňovala implementáciu univerzálnych zákonov kapitalistického rozvojového procesu v kórejskej spoločnosti tým, že zaujala názor ortodoxnej politickej ekonómie na kapitalizmus, a zdôraznila, že „kapitalizmus samotný“ je konečným cieľom kórejského spoločnosti. Dostupné z: KIM, Čöng-ho. Sinsik kuktokčaronül högohamjö. *Redian* [online]. 17.1.2020

²⁶⁹ *C-N-P nondžäng* bol spor medzi CDR, NDR a PDR kvôli rozdielnym ideológiám, v ktoré verili, a tiež ako chceli, aby vyzerala kórejská spoločnosť v budúcnosti. Dostupné z: I a PAK, 1990, s. 12.

²⁷⁰ „Národná asociácia zástupcov študentov vysokých škôl“ (*Čönguk tähaksäng täpchjodža hjöbüihö*, skrátene *Čöndähjöp*) bol celoštátnym orgánom študentských prezidentov vysokých škôl, ktorý existoval v období od 19. 8. 1987 až do roku 1992. Vznikol s cieľom znárodniť nadšenie vysokoškolákov, ktorí bojovali po júnovom povstaní v roku 1987. Dostupné z: KIM, Tchä-u. Čönguk tähaksäng täpchjodža hjöbüihö. *Hanguk mindžok munhwa täbäkkwa sadžön*. [online], 2010.

²⁷¹ „Združenie zástupcov študentov vysokých škôl v regióne Söulu“ (*Söul čijök tähaksäng täpchjodža hjöbüihö*, skrátene *Södähjöp*) bola vetvou vyššie spomenutej organizácie *Čöndähjöp* v Söulskom regióne. Dostupné z: 6wöl hangdžängüi sönbongdžang, Södähjöp. *Mindžuhwa undong kinjöm saöbhö*. [online], 2017.

1979 a 1980 nastala istá „vedeckosť hnutia“.²⁷² Študenti analyzovali predošlé povstania a vytvárali rôzne taktiky, ktorými by zvýšili šancu povstania uspieť. Najbežnejšími prejavmi študentského aktivizmu boli zhromaždenia a demonštrácie, i keď vzorec kolektívneho správania môže vyzeráť rôzne v závislosti od situácie. Udialo sa mnoho pokojných a mierumilovných protestov na kampusoch univerzít či v uliciach veľkomiest, no bolo i mnoho demonštrácií, ktoré postihol nepekny koniec. Napríklad v roku 1986 protest v Masane²⁷³ začal ako pokojná demonštrácia, no skončil použitím slzného plynu na niekoľko stoviek študentov, ktorí napadli políciu palicami a kameňmi. V tom istom roku sa v Inčchöne²⁷⁴ konali násilné protesty, kde bolo zatknutých až sto štyridsať šesť demonštrantov.

V roku 1987 boli najsilnejšie protestné aktivity v období medzi 10.-29. júnom známe ako Júnové povstanie. No už tesne pred tým študentské demonštrácie neutíhali. V máji tisíce študentov šesť dní v kuse protestovali kričiac „Preč s diktatúrou!“²⁷⁵ a niekoľko stoviek dve hodiny bojovalo s policajnými jednotkami. 3. júna prezident Čön vyhlásil, že kandidátom za prezidenta bude No Tchä-u, jeho blízky priateľ a kolega, pričom v ústave stále platilo, že prezidenta bude voliť kolégium voličov.²⁷⁶ Odpoveďou na vyhlásenie boli obrovské demonštrácie a protesty 10. júna, ktoré sa rozšírili do celej krajiny. Tieto protesty stále rástli na sile – podľa článku New York Times zo 16. júna boli najsilnejšie protesty na univerzite Jönse, kde „podľa známeho vzorca študenti hádzali na policajtov kamene a benzínové bomby, na čo jednotky odpovedali útokom slzným plynom“.²⁷⁷ Okrem toho podľa kórejských správ sa podobné udalosti udiali i v ďalších šiestich²⁷⁸ mestách, kde sa zúčastnilo viac než šesťdesiat tisíc študentov zo štyridsiatich piatich univerzít. Ďalší článok deň po tom hovoril o veľkých protestoch v Pusane, kde bolo v uliciach viac než desať tisíc študentov, a za sedem dní od začiatku protestov 10. júna, sa doposiaľ zúčastnilo deväťdesiat tisíc študentov z päťdesiatich deviatich univerzít.²⁷⁹ Napriek všetkej krutosti pouličných bojov boli zbrane už roky rovnaké:

²⁷² JUNG a KIM, 1993, s. 11.

²⁷³ HABERMAN, Clyde. South Korea Rally Ends in Clash with Police. *The New York Times* [online]. 11.5.1986

²⁷⁴ UPI. South Korea Holds 146 in Inchon Riots. *The New York Times* [online]. 5.5.1986

²⁷⁵ AP. Students Clash With Police For 6th Day in South Korea. *The New York Times* [online]. 17.5.1987

²⁷⁶ REUTERS. South Korea Party Chooses Successor for the Presidency. *The New York Times* [online]. 3.6.1987

²⁷⁷ HABERMAN, Clyde. Street Protests by South Koreans Resume and Grow. *The New York Times* [online]. 16.6.1987

²⁷⁸ V článku HABERMAN, 16.6.1987 nie je špecifikované, o ktorých šesť miest sa jedná.

²⁷⁹ CHIRA, Susan. Downtown Seoul is Calmer, But a Crisis Mood Prevails; Meanwhile, the Protests Ripple Across Korea. *The New York Times* [online]. 17.6.1987

študenti hádžu na políciu kamene a benzínové bomby a policajti strieľajú kanistre slzotvorného plynu tak silné, že dospelí lapajú po dychu a deti kričia od bolesti.²⁸⁰ Protesty takto rástli na sile, až kým aspoň sčasti nedosiahli, čo požadovali – upravenú ústavu. Tou sa 29. júna zastavila väčšina povstaní.

Môžeme povedať, že tvrdenie ôsme o kórejskom študentskom aktivizme platí. Väčšia organizovanosť študentského hnutia v porovnaní s predchádzajúcimi obdobiami zaručila vyššiu obranyschopnosť voči nariadeniam, a tým zvýšila pravdepodobnosť úspešnosti povstania. Študenti mali rôzne študentské organizácie, ktoré pomáhali pri masovej mobilizácii, a tiež vytvárali aliancie s robotníckym hnutím.

3.1.9. Tvrdenie deviate: *Na konjunktúre záleží.*

Podľa Altbacha je na vyvolanie protestných akcií potrebná konjunktúra vyššie uvedeného, a ako spúšťač pôsobí istá „kľúčová politická udalosť“.²⁸¹ Dá sa teda povedať, že študentský aktivizmus „nevychádza z vákua, ale odráža skutočné problémy“ a vznik protestov je stimulovaný spúšťačou udalosťou.²⁸²

Radikalizovanie študentského hnutia v 80. rokoch v Kórei je ovplyvnené rôznymi faktormi. Jedným z nich sú generačné rozdiely medzi staršou generáciou a študentmi, pričom mladšia generácia cítila sklamanie v staršiu generáciu a staršia ich považovala za neskúsených.²⁸³ Tento silný sentiment voči staršej generácii a vláde zloženej z nich bol teda jedným z prvotných spúšťačov radikalizovania. Študentskému aktivizmu 80. rokov priamo predchádzali incident Y.H., Pu-Ma protesty a zavraždenie prezidenta Paka v roku 1979, a začali prevzatím moci ďalšou armádnou skupinou, stanným právom a protestami v Kwangdžu. Jedným z najväčších dôvodov, prečo ľudia nikdy nemohli prijať Čōna ako prezidenta, bolo krviprelievanie, ktorým umlčal povstanie v Kwangdžu. Vláda sa síce prostredníctvom médií snažila zmeniť naratív celej udalosti, no tieto pokusy boli neúspešné a Čōn ľudí nikdy nedostal na svoju stranu. Práve naopak – utvrdil sa len negatívny sentiment voči jeho vláde.

Dôležitým faktorom bolo už spomenuté zatvorenie univerzít a porušovanie základných ľudských práv rôznymi nariadeniami. Okrem toho, že chceli zmenu vlády,

²⁸⁰ HABERMAN, Clyde. Sound and Fury, and Now the First Death. *The New York Times* [online]. 21.6.1987

²⁸¹ LUESCHER, 2018, s. 310.

²⁸² ALTBACH, Philip G. A New Student Militancy. *Economic and Political Weekly*. 1987. s. 543.

²⁸³ KIM, 1997, s. 52.

študentské protesty do istej miery začali i kvôli nespokojnosti s Ministerstvom školstva, pretože chceli viac slobody na kampusoch a v médiách.²⁸⁴ Porušovanie ľudských práv sa ďalej ukázalo i odhalením reedukačných táborov, v ktorých bolo držaných vyše pätnásťtisíc ľudí bez súdu či akýchkoľvek obvinení.²⁸⁵ Podľa svedčenia väzňa boli všetci zadržaní kruto týraní a bití, a mnoho z nich aj umrelo na následky tohto zaobchádzania. Podľa novin *The Korea Herald* bolo medzi augustom 1980 a januárom 1981 „varovaných alebo preškolených“ celkovo päťdesiatšesťtisíc päťstošesťdesiatjeden ľudí.²⁸⁶

Ďalšou významnou spúšťacou udalosťou boli správy, že dvadsaťjeden ročný študent lingvistiky na Söulskej národnej univerzite Pak Čong-čchöl umrel počas vypočúvania políciou. Vláda najprv vydala vyhlásenie, že príčinou smrti bol šok.²⁸⁷ Pitva však dokázala, že bol pred smrťou mučený. Prípady mučenia neboli v Kórei 80. rokov novinkou. Medzinárodné organizácie pre ľudské práva už desaťročia obviňovali vládne režimy zo zneužívania moci. Zistenia z pitvy však prvýkrát donútili vládu priznať, že policajti brutálne zneužili svoju moc, čím postavili režim do defenzívy. Niečo také sa stalo po prvýkrát, rovnako ako to, že vinníci boli obvinení z vraždy. Iba rok predtým obvinili dôstojníka zo znásilnenia a sexuálneho mučenia mladej ženy zatknutej za protivládne aktivity. Ten bol ale nakoniec prepustený a nikdy nebol oficiálne obvinený zo zločinu. Vďaka tomu tlač v krajine tiež získala odvahu – viac ako za posledných desať rokov sa zverejnili podrobnosti nielen o tomto incidente, ale aj o iných podozrivých prípadoch. Našlo sa viacero tiel so známkami týrania, no všetky boli odpísané buď ako samovraždy, alebo ako smrť za záhadných okolností. Tieto udalosti v značnej miere pobúrili verejnosť, no zároveň im dodali odvahu povstať.

Okrem toho bolo ďalšou významnou udalosťou úmrtie I Han-jöla. Tento dvadsaťjeden-ročný študent Obchodnej administrácie na univerzite Jönse bol 9. júna zranený, keď ho policajti trafili slzným plynom počas demonštrácie.²⁸⁸ Nemohli ho operovať, pretože sa mu do mozgu dostali kovové fragmenty a po dvadsiatich siedmich dňoch hospitalizácie v nemocnici umrel.²⁸⁹ 10. júla boli jeho pozostatky vrátené do jeho rodného mesta Kwangdžu, kde bolo v uliciach v smútku vyše tristotisíc občanov, pričom

²⁸⁴ THARP, Mike. 70 Students Held in Seoul Protest. *The New York Times* [online]. 20.3.1981

²⁸⁵ STOKES, Henry Scott. Seoul Said to Hold 15,000 in Camps Without Trial. *The New York Times* [online]. 20.9.1981

²⁸⁶ Ibid.

²⁸⁷ HABERMAN, Clyde. Seoul Student's Torture Death Changes Political Landscape. *The New York Times* [online]. 31.1.1987

²⁸⁸ Jöndä I Han-jölgun üisik pulmjöng nahülččä. *Tongailbo* [online]. 12.6.1987

²⁸⁹ Siü pusang I Han-jölgun samang. *Tongailbo* [online]. 6.7.1987

počet smútiacich sa v celoštátnej úrovni odhadoval na okolo jeden a pol milióna.²⁹⁰

Všetky tieto udalosti silno poznamenali celú krajinu, no najvýznamnejšie práve študentských aktivistov. Poslednou kvapkou v pohári bolo vyhlásenie prezidenta Čóna o kandidatúre No Tchä-ua za prezidenta²⁹¹, ktorého – ako bolo stanovené v ústave – malo voliť kolégium voličov, a nemali sa konať priame voľby. Práve táto udalosť bola tou, kvôli ktorej 10. júna začali Júnové povstanie, čím konečne ukončili ústavu Jusin a otvorili dvere demokracii. Ľudia vedeli, že ak nebudú konať, autoritatívny režim zostane v Kórei navždy, a to nesmeli dopustiť.

Kvôli rôznym udalostiam a neustále sa zhoršujúcej situácii vládol negatívny sentiment voči vláde už dlhú dobu. Bez kľúčových udalostí roku 1987 by sa však študentské hnutie mohlo udiat neskôr, a možno by sa nebolo podarilo vôbec. Táto teória sa z toho dôvodu ukázala byť pravdivá aj na kórejskom modeli.

3.1.10. Tvrdenie desiate: *Na reakcii záleží.*

Úspech študentského aktivizmu je do značnej miery determinovaný „vonkajšími okolnosťami“, a to najmä rozsahom mediálneho pokrytia, odozvou kľúčových sociálnych skupín na univerzite a mimo nej, a reakciou univerzity a vládnych orgánov.²⁹²

Štátna moc nepretržite monitorovala a kontrolovala študentské pohyby prostredníctvom študentských kancelárií univerzít, polície a prokuratúry, spravodajských a vojenských jednotiek a ministerstva školstva, pričom každý z nich vykonával individuálnu kontrolnú činnosť.²⁹³ V prípade dôležitej udalosti či zvýšenia miery odporu sa stanoviská koordinovali prostredníctvom spoločného stretnutia. Denné monitorovanie študentov mala na starosti hlavne polícia s jednotkami i na kampusoch, kde zbierali informácie prostredníctvom sledovania aktivity študentov a konzultácií s vedením univerzít.²⁹⁴ Tieto informácie však nikdy neboli zverejnené.

V 60. rokoch bola ešte do určitej miery povolená sloboda zhromažďovania a demonštrácie, ale od roku 1970 to tak nebolo asi dvadsať rokov, pretože štát mobilizoval rôzne formy právnych administratívnych prostriedkov na kontrolu študentského hnutia. V 70. rokoch štátna moc posilňovala kontrolu nad študentským hnutím tiež tým, že sa

²⁹⁰ SŎ, Jöng-su. I Han-jölgun ädo... čönguk päk osip man inpcha. *Tongailbo* [online]. 10.7.1987

²⁹¹ REUTERS. South Korea Party Chooses Successor for the Presidency . *The New York Times* [online]. 3.6.1987

²⁹² LUESCHER, 2018, s. 310-311.

²⁹³ I a ČÖNG, 2013, s. 48.

²⁹⁴ Ibid. s. 49.

snažila oddeliť tých, ktorí sa nezúčastnili študentského hnutia od tých, ktorí sa zúčastnili tým, že ich nazývali „zdravými študentmi“.²⁹⁵ No toto sa však zmenilo po 80. rokoch, keď sa študentské hnutie stalo populárnym a zúčastňovalo sa ho stále viac ľudí, vrátane strednej či robotníckej vrstvy.

Tu sa ďalej dostávame k reakcii verejnosti, čiže ostatných sociálnych skupín. Na rozdiel od iných hnutí, v 80. rokoch bolo študentské povstanie silno podporované inými sociálnymi vrstvami, konkrétne strednou triedou, pretože študenti mali zastupovať záujmy všetkých.²⁹⁶

Na to, aby vyvolalo posolstvo aktivistov nejakú reakciu, zohráva kľúčovú úlohu expozícia v médiách. Charakter a rozsah medializácie je však ťažko predvídateľný a môže ovplyvniť formy protestu negatívne či pozitívne, a vo verejnoprávnych médiách a s cenzúrou sa často písalo o študentských protestoch v zlom svetle. Ako sme už naznačili, v médiách vládla silná cenzúra a boli jedným z nástrojov vlády na kontrolu verejnej mienky. V roku 1984 sa udialo prekvapivé nariadenie – bolo povolené v tlači podávať správy o incidentoch, a obrázky oblakov slzotvorného plynu a mladých ľudí, ktorí vrhajú kamene, sa stali rutinou.²⁹⁷ Avšak o požiadavkách študentov sa nepísalo, nakoľko vláda vedela, že by tak na seba len vrhli negatívne svetlo. Toto bolo vládou cieleňé na šírenie propagandy a očierňovanie študentov. Na jeden kampus dokonca priviedli reportérov, ktorých úlohou bolo dosiahnuť, aby študenti vyzerali v očiach verejnosti len horšie.

Toto tiež vieme dokázať napríklad opisom povstania v Kwangdžu prostredníctvom vyhlásenia veliteľa stanného práva I Hŭi-sŏnga v novinách *Kjŏnghjang*.²⁹⁸ V tomto vyhlásení tvrdí, že nepokoje „ohrozovali národnú bezpečnosť, bránili normálnemu výkonu štátnych záležitostí a vyvolali u ľudí veľkú úzkosť a znepokojenie,“ a že „našťastie bol obnovený poriadok a pokoj“.²⁹⁹ V článku sa často vyskytujú výrazy ako „jednotky museli zakročiť“ alebo „nemali na výber,“ pretože boli demonštranti „ozbrojení a tak agresívni“. Ďalej tvrdil, že „mesto museli uzavrieť, aby ochránili životy a majetky nevinných ľudí“.³⁰⁰ Avšak všetko svedčí proti týmto vyjadreniam – veliteľ stanného práva tu opisuje najkrutejší masaker v histórii Južnej

²⁹⁵ Ibid. s. 45.

²⁹⁶ Politics, Pushed Into Korea's Streets. *The New York Times* [online]. 16.6.1987

²⁹⁷ HABERMAN, Clyde. Offstage in Korea: Anger of Students. *The New York Times* [online]. 6.5.1984

²⁹⁸ Kwangdžu satchŏe tŏhan kjeŏmsa palpchjo čŏnmun. *Kjŏnghjangsinmun* [online]. 31.5.1980

²⁹⁹ Ibid.

³⁰⁰ Ibid.

Kórey od čias kórejskej vojny. Udalosti, kde niekoľko študentov povstalo proti utláčaniu a chcelo znovuotvorenie škôl, a bolo kruto umlčané obrovskou presilou vojenských jednotiek. Mesto nebolo zavreté kvôli ochrane nevinných ľudí, skôr zabráneniu toho, aby sa správy o krutom zaobchádzaní šírili ďalej. Nie študenti boli agresívni, to policajti hneď napadli študentov, ktorí sa museli brániť. Demonštranti neboli ozbrojení od začiatku, ale zbrane získali neskôr, a to len z dôvodu sebaobrany. Podľa oficiálnych vládnych údajov bolo počas povstania zabitých takmer dvesto ľudí, veľká väčšina z nich boli civilisti, ale občania a študenti Kwangdžu trvali na tom, že počet sa približoval k dvom tisícom.³⁰¹ Tieto čísla boli ale v 80. rokoch uvedené ešte nižšie, pričom policajti tvrdili, že zabili len jedného človeka, ďalšieho vážne zranili a ostatných stoštyridsaťdva ľudí sa pozabíjalo navzájom. Z analýzy teda vyplýva, že reakcie skutočne ovplyvňovali hnutie, preto je aj táto teória je pravdivá.

Aj napriek tomu, že boli študenti neustále monitorovaní, ich presvedčenie o potrebe bojovať nikdy nevyhaslo. I keď to bol dlhý a ťažký boj, nakoniec sa im podarilo dosiahnuť demokraciu. Kórejskí študenti videli možnosť lepšej budúcnosti, a boli schopní pre ňu spraviť čokoľvek. O tom svedčia aj slová U Sang-hoa, dvadsaťštyri ročného študenta kórejskej literatúry a prezidenta študentského zboru univerzity Jõnse, v rozhovore s novinami New York Times v auguste 1987³⁰²:

[po porovnaní fašistickej vlády v Kórei s Hitlerovým nacizmom]

Reportér: Nemohli by Vás za tieto slová zatknúť?

U: Nebojím sa ísť do väzenia. Ako študentský líder to považujem za samozrejmosť.

Reportér: Nebojte sa, že budete mať problém nájsť si prácu?

U: Bolo by mi ctou, keby som sa kvôli svojim aktivitám nezamestnal. Budem robiť to isté, čo teraz, bojovať za demokraciu.

3.2. Závěry z analýzy

Tvrdenie prvé, ktoré hovorí o potrebe sledovať študentský aktivizmus na viacerých úrovniach vzťahov s vládou či spoločnosťou nám, tak, ako tvrdil Altbach, pomohlo lepšie pochopiť dôvody boja za demokraciu zo strany študentov. Zistili sme, že študenti a vláda boli v rozpore ohľadom smerovania krajiny. Študenti chceli zmenu, no boli neustále utláčaní vládou. Avšak to ich nútilo k povstaniu ešte viac a vzťahy s rôznymi

³⁰¹ HAN, Chong-suk. Kwangju Uprising. *Encyclopedia Britannica* [online]. 11.5.2022

³⁰² KRISTOF, Nicholas D. Q&A: Woo Sang Ho; A 'MODERATE TELLS WHY STUDENTS IN KOREA FIGHT'. *The New York Times* [online]. 2.8.1987

sociálnymi vrstvami dopomohli úspešnosti hnutia vytvorením silnej aliancie, ktorú vláda už nedokázala potlačiť.

Druhé tvrdenie hovoriace o dôležitosti legitimacy vlády, ako aj študentov, pre úspešnosť povstania v nedemokratickej krajine bolo podľa našej analýzy v kórejskom kontexte pravdivé. Podľa Altbacha je študentské hnutie v krajinách s deficitom legitimacy vlády nie len významné, ale má i vyšší potenciál uspieť v dosiahnutí požadovanej zmeny. Podľa tejto teórie sme vedeli zistiť, že boli študentskí aktivisti vnímaní ako legitímni, no politický vývoj bol takmer nulový a vláde chýbala legitimita. Nakoľko tieto faktory skutočne dopomohli študentskému hnutiu k úspešnému povstaniu, túto teóriu považujeme za pravdivú.

V treťom tvrdení sa zameriavame na koreláciu medzi vyšším vzdelaním a študentským aktivizmom. Zistili sme, že s rozvojom ekonomiky stúpala úroveň vzdelania a zároveň s rastom úrovne vzdelania stúpala nespokojnosť s režimom. Vieme preto dokázať, že tretie tvrdenie je pravdivé – vyššie vzdelanie je skutočne dôležité pre študentský aktivizmus. Ďalšiu časť, a to teóriu, že akademický život poskytuje priaznivé podmienky k učeniu povstania, tiež dokážeme potvrdiť. Zistili, že z dôvodov vyplývajúcich z akademického života, mali študenti väčší potenciál vykonať zmenu v krajine.

Teória číslo štyri hovorí o tendencii aktivistov študovať na prestížnejších univerzitách, a tiež o tendencii byť koncentrovaní vo väčších mestách. Na základe našej vzorky kórejských študentských mučeníkov z tohto obdobia vieme potvrdiť i túto teóriu. Videli sme, že väčšina z nich, presne 34%, študovalo na Söulskej národnej univerzite nasledovanej univerzitami Pusan, Čönnam či Korjö. Takmer všetky univerzity, ktoré sa objavili v našich údajoch, boli a sú považované za prestížne univerzity. Okrem toho tiež vieme preukázať, že boli koncentrovaní vo väčších mestách, o čom svedčia údaje o kampusoch, na ktorých sa nachádzali, a tiež mnoho článkov opisujúcich protesty práve vo veľkých mestách.

V piatej teórii sa kladie dôraz na analýzu toho, že študenti istých vedných disciplín (konkrétne zo spoločenských a humanitných vied) majú väčšiu pravdepodobnosť stať sa aktivistami, ako študenti iných disciplín. Analýzou študentských mučeníkov sme zistili, že až 74% z nich študovalo humanitné a spoločenské vedy, preto môžeme potvrdiť platnosť tejto teórie aj na kórejskom modeli.

V súvislosti so šiestou teóriou Altbach argumentoval, že študentskí aktivisti mali tendenciu pochádzať z lepších a bohatších rodín, študovať na prestížnejších univerzitách vo väčších mestách. Teóriu o sociálnom pozadí aktivistov sme z dôvodu rôznorodosti a celkového nedostatku informácií nedokázali naisto potvrdiť. Z analýzy nám vyplynulo, že na rozdiel od Altbachových tvrdení väčšina aktivistov z našej vzorky pochádzala zo strednej vrstvy, nie z bohatej rodiny. A to i napriek tomu, že – ako sme zistili v teórii číslo štyri – väčšina z nich chodila na prestížnejšie univerzity. Otázne preto zostáva, či by v tomto kontexte sám Altbach považoval i ľudí zo strednej vrstvy za „lepšie rodiny“ vzhľadom na to, že mali príležitosť chodiť na prestížne univerzity. Preto sme toho názoru, že je táto teória potenciálne pravdivá aj v našom prípade.

Siedma teória hovorí o tendencii študentských aktivistov mať opozičný či ľavicový charakter. Toto tvrdenie je pravdivé, nakoľko sme zistili, že študentskí aktivisti v sledovanom období boli naklonení k ľavicovému spôsobu riadenia krajiny a tiež súhlasili a podporovali opozíciu. Okrem toho sa podľa Altbacha na základe rôznych sociálno-psychologických charakteristík formuje kultúra mladých ľudí, ktorá sa potom prelína s ich politickou ideológiou. Životné podmienky študentov umožňovali, aby boli ich úsudky a názory objektívnejšie, čo sa prejavovalo aj v ich ideológii. Preto vieme povedať, že i toto tvrdenie platí.

V ôsmej teórii je kladený dôraz na študentské organizácie, taktiky a spôsoby, akými boli schopní povstať a odstrániť z krajiny diktatúru. Väčšia organizovanosť študentského hnutia v porovnaní s predchádzajúcimi obdobiami zaručila vyššiu obranyschopnosť voči nariadeniam, a tým zvýšila pravdepodobnosť úspešnosti povstania. Študenti okrem toho, že prostredníctvom analýzy neúspešných hnutí vytvárali rôzne plány a taktiky (ako napríklad vytváranie aliancie s robotníckym hnutím), mali tiež rôzne študentské organizácie, ktoré pomáhali pri masovej mobilizácii. Všetky tieto zistenia nám potvrdzujú aj platnosť ôsmeho tvrdenia.

Deviata teória hovorí o spojení teórií vyššie, a istej „kľúčovej politickej udalosti“, ktorá pôsobí ako spúšťač študentského aktivizmu. 80. roky boli plné udalostí, kde každá z nich viac a viac poburovala verejnosť, a preto stále viac pociťovali potrebu konať proti vláde. Rozhodujúcim bol rok 1987, kedy bolo každou udalosťou viac a viac negatívne verejné povedomie. Nakoľko môžeme argumentovať, že by sa bez týchto kľúčových udalostí študentské hnutie mohlo stať neskôr, a možno by sa nebolo podarilo vôbec, vieme usúdiť, že je táto teória pravdivá.

Desiata a posledná teória tvrdí, že úspech študentského aktivizmu je do značnej miery ovplyvnený „vonkajšími okolnosťami“, ako napríklad mediálne pokrytie, odozva kľúčových sociálnych skupín či reakcia vládnych orgánov. Vláda študentské hnutie utláčala silou a nariadeniami. To však, na rozdiel od očakávaní, študentov len pobúrilo a prinútilo konať rýchlejšie. Cenzurovanými médiami sa síce vláda snažila o študentoch presadiť negatívnu mienku, no študenti si i napriek tomu vytvorili s inými sociálnymi skupinami silný vzťah založený na solidarite. Zistili sme tým, že reakcie majú silný vplyv na študentské hnutie, preto vieme potvrdiť aj platnosť tejto teórie.

Záver

Cieľom tejto práce bolo zistiť úlohu študentov v procese demokratizácie a pozrieť sa na charakteristiky študentského hnutia. Naším zámerom bolo zistenie predpokladov študentského hnutia v 80. rokoch na úspech, v čom sa líšilo od predošlých študentských povstaní v Kórei a či isté charakteristiky dopomohli úspešnosti hnutia k ukončeniu autokratického režimu.

V prvej časti práce sme sa preto bližšie pozreli na režim vládnucci v Kórei v období 60. – 80. rokov, konkrétne na prezidentov Pak Čöng-hüiho a Čön Tu-hwana. Naším rozborom sme zistili, že v Kórei desaťročia vládol autoritatívny režim na čele s diktátormi, navonok vystupujúci ako demokratickí vládcovia. V období ich vlády však nastal veľký ekonomický rozvoj, čím sa priamou úmerou zvýšila aj úroveň vzdelania populácie. Takáto spoločnosť v 80. rokoch už nebola tak poddajná autokracii ako predtým a začala si uvedomovať nutnosť zmeny. Krutým a nespravodlivým zaobchádzaním si vláda v spoločnosti vytvorila mnoho nepriateľov, ktorí sa spojili a nakoniec boli schopní dosiahnuť zmenu.

V ďalšej časti práce sme sa zamerali na rozbor študentských povstaní naprieč juhokórejskou históriou v období 60. – 80. rokov. Rozdelili sme si tieto obdobia podľa desaťročí na tri časti, a to obdobie 60., 70. a 80. rokov. Pozreli sme sa na významné udalosti každého obdobia a ich charakteristiky. Zistili sme, že v 60. rokoch bolo relatívne úspešným povstaním Aprílová revolúcia. Síce dosiahli rezignáciu prezidenta I Süng-mana, ako požadovali, ale demokratickú vládu sa im dosiahnuť nepodarilo. V 70. rokoch sa pod vládou Pak Čöng-hüiho situácia stále zhoršovala. Protesty a demonštrácie v snahe dosiahnuť zmenu sa síce konali, zakaždým však boli neúspešné. Obdobie 70. rokov bolo plné krutého potláčania, stíhania a zatýkania študentských aktivistov. 80. roky obsahovali udalosti, ktoré naďalej zhoršovali verejnú mienku a poburovali spoločnosť. Študentské hnutie tohto obdobia sa začalo venovať analýze predchádzajúcich hnutí, aby sa predišlo neúspechu a bolo dosiahnuté zvrhnutie autokratickej vlády Čön Tu-hwana. Hnutia začali vytvárať rôzne taktiky a stratégie, aby zvýšili pravdepodobnosť úspechu povstania, ako napríklad vytváranie solidarity a aliancie s robotníkmi, anti-amerikanizmus či nové ideológie. Okrem toho sme zistili, že sa v tomto období objavila tzv. „generácia 386“, ktorá zažila Pakov režim aj povstanie v Kwangdžu, a preto mala zjednotené povedomie o potrebe konať proti vláde. Na rozdiel od študentského aktivizmu predchádzajúcich desaťročí, kde

boli povstania viac idealizované, v 80. rokoch odzrkadľovalo aktuálnu situáciu. V 60. a 70. rokoch boli za hlavné ciele hnutia považované demokracia či sloboda, študentské hnutie 80. rokov sa sústredilo na konkrétne problémy, ktoré nutne potrebovali riešenie, pričom koncepty ako demokracia či sloboda boli posunuté do úzadia.

V poslednej a hlavnej časti práce sme analyzovali študentský aktivizmus juhokórejských študentov v 80. rokoch. Zisťovali sme charakteristiky študentského hnutia na základe desiatich teórií Philipa G. Altbacha, ktoré sú zhrnuté v práci Thierryho Lueschera, *Altbach's Theory of Student Activism in the Twentieth Century: Ten Propositions that Matter*. Zistili sme, že všetkých desať teórií platilo aj v kontexte juhokórejského študentského aktivizmu. Na základe teórií sme dokázali lepšie pochopiť charakteristiky študentského hnutia a predpokladať jeho úspech z daných tvrdení. Vieme preto prostredníctvom získaných praktických informácií z minulosti, že študentské demokratizačné hnutia mali prostredníctvom istých charakteristík teoretický potenciál uspieť v ukončení autoritatívnej vlády. A tak sa aj stalo. Rok 1987 známy ako posledný rok autoritatívnej vlády v Južnej Kórei je rokom, kedy sa všetky analyzované charakteristiky zvyšujúce potenciál úspešnosti spojili v Júnové povstanie a zásluhou študentského hnutia sa v Kórei postupne začala demokracia.

Resumé

The aim of this work was to discover the specific role of students in South Korea's democratization process, and analyze the characteristics of the student democratization movement. We wanted to find out what prerequisites for success did the student movement in the 1980s have and how it differed from previous student uprisings in Korea. We also wanted to find out whether certain characteristics contributed to the success of the movement in ending the autocratic regime.

Therefore, in the first part of the work, we took a closer look at the ruling regime in Korea in the 1960s-1980s, specifically Presidents Pak Chǒng-hŭi and Chǒn Tu-hwan. Through our analysis, we found that for decades, Korea was ruled by an authoritarian regime lead by dictators, outwardly posing as democratic rulers. During their reign, however, great economic development took place, which directly increased the level of education of the population. Such a society in the 1980s was no longer as amenable to autocracy as before and began to realize the necessity of change. The government created many enemies in the public through cruel and unfair treatment. They were able to come together and eventually bring the change they longed for.

In the second part of the work, we focused on the analysis of student uprisings across South Korean history in the 1960s-80s. We divided these periods according to decades into three parts, namely the period of the 60s, 70s and 80s. We took a closer look at the most significant events and characteristics of each period. We found that there was a successful uprising in 1960 called the April Revolution. Although they achieved what they wanted, namely the resignation of President I Sŭng-man, they failed to democratize the government. In the 1970s, under Pak Chǒng-hŭi's rule, the situation continued to deteriorate. Protests and demonstrations attempting to achieve a change were taking place, but remained unsuccessful each time. The 1970s were full of cruel suppression, prosecution and arrest of student activists. The 1980s were full of events that only worsened public opinion and agitated society. The student movement of this period began to analyze the previous movements in order to avoid failure and overthrow the autocratic government of Chǒn Tu-hwan. They began to create various tactics and strategies to increase the likelihood of the uprising's success, such as creating solidarity and alliances with workers, anti-Americanism, and new ideologies. In addition, we found out that in this period, the so-called "386 generation"

existed. This generation had experienced both the Pak regime and the Kwangju uprising, and therefore had a unified awareness of the need to act against the government. Unlike in previous decades, where the uprisings were more idealized and the main goals of the movement were democracy or freedom, the student movement of the 1980s reflected the current situation and problems.

In the last and main part of the work, we analyzed the student activism of South Korean students in the 1980s. We investigated the characteristics of the student movement based on ten theories of Philip G. Altbach summarized in the work of Thierry Luescher, *Altbach's Theory of Student Activism in the Twentieth Century: Ten Propositions that Matter*. We found that all ten theories were also valid in the context of South Korean student activism. Based on the theories, we were able to better understand the characteristics of the student movement and predict its success from the given claims. We can therefore say that the student democratization movements had, thanks to certain characteristics, the theoretical potential to succeed in ending the authoritarian government. 1987, now known as the last year of authoritarian government in South Korea, is the year when all the analyzed characteristics converged in the June Uprising, and democracy gradually began in Korea thanks to the student movement.

Zoznam použitej literatúry

Použitá literatúra v angličtine

ALTBACH, Philip G. A New Student Militancy. *Economic and Political Weekly*, 22(13), 1987. s. 543-544. Dostupné z: <http://www.jstor.org/stable/4376840>

_____. Student Political Activism. In: ALTBACH, Philip G., ed. *International Higher Education Volume 1: An Encyclopedia*. Routledge, 1st ed., 1991. ISBN 9781138006379.

AP. Around the World: Seoul Police Break Up Protests by Students. *The New York Times* [online]. 28.9.1982 [cit. 2022-11-28]. Dostupné z: <https://www.nytimes.com/1982/09/28/world/around-the-world-seoul-police-break-up-protests-by-students.html>

AP. Seoul Students and Police Clash. *The New York Times* [online]. 16.5.1986 [cit. 2022-11-28]. Dostupné z: <https://www.nytimes.com/1986/05/16/world/seoul-students-and-police-clash.html>

AP. Students Clash With Police For 6th Day in South Korea. *The New York Times* [online]. 17.5.1987 [cit. 2022-11-28]. Dostupné z: <https://www.nytimes.com/1987/05/17/world/students-clash-with-police-for-6th-day-in-south-korea.html>

Around the World: South Korea Police Chief Criticizes the Opposition. *The New York Times* [online]. 1.4.1986 [cit. 2022-11-28]. Dostupné z: <https://www.nytimes.com/1986/04/01/world/around-the-world-south-korea-police-chief-criticizes-the-opposition.html>

BANKS, James A., ed. *Encyclopedia of Diversity in Education*. Thousand Oaks, CA: SAGE Publications, Inc., 2012. Dostupné z: <https://dx.doi.org/10.4135/9781452218533>.

BEDESKI, Robert. *The Transformation of South Korea: Reform and Reconstruction in the Sixth Republic under Roh Tae Woo, 1987-1992*. London and New York: Routledge, 1994. ISBN 9780415106047.

- BRITANNICA, The Editors of Encyclopedia. Dictatorship. *Encyclopedia Britannica* [online]. 21.5.2020 [cit. 2022-08-04]. Dostupné z: <https://www.britannica.com/topic/dictatorship>
- _____. Kim Dae-Jung. *Encyclopedia Britannica* [online]. 14.8.2022 [cit. 2022-12-08]. Dostupné z: <https://www.britannica.com/biography/Kim-Dae-Jung>
- _____. Kim Young-Sam. *Encyclopedia Britannica* [online]. 16.12.2021 [cit. 2022-12-08]. Dostupné z: <https://www.britannica.com/biography/Kim-Young-Sam>
- BUZO, Adrian. *The Making of Modern Korea*. London: Psychology Press, 2002. ISBN 9780415237482.
- ČCHÖ, Čin. Tātchongnjöngüi abödži, nuguinga?... Kananhan nongsakkunesö Ködžedo kappukkadži ① [Kto je prezidentov otec?... Od chudobných farmárov až po bohatých ľudí na ostrove Ködže ①]. *Tongailbo* [online], 31.10.2008 [cit. 2022-09-26]. Dostupné z: <https://www.joongang.co.kr/article/3359391#home>
- Čöngdang ogödžibhö höjong kjeömpchogo 16ho [Vyhláška o stannom práve č. 16 povoľuje vonkajšie zhromaždenia]. *Čosönilbo* [online]. 11.1.1981 [cit. 2022-11-25]. Dostupné z: <https://newslibrary.naver.com/viewer/index.naver?articleId=1981011100239101001&editNo=1&printCount=1&publishDate=1981-01-11&officeId=00023&pageNo=1&printNo=18388&publishType=00010>
- ECKERT, Carter J. *Park Chung Hee and Modern Korea: The Roots of Militarism 1866–1945*. USA: The Belknap Press of Harvard University Press, 2016. ISBN 9780674659865.
- HABERMAN, Clyde. Offstage in Korea: Anger of Students. *The New York Times* [online]. 6.5.1984. [cit. 2022-11-28]. Dostupné z: <https://www.nytimes.com/1984/05/06/world/offstage-in-korea-anger-of-students.html>
- _____. Seoul Student's Torture Death Changes Political Landscape. *The New York Times* [online]. 31.1.1987 [cit. 2022-11-28]. Dostupné z:

<https://www.nytimes.com/1987/01/31/world/seoul-student-s-torture-death-changes-political-landscape.html?searchResultPosition=8>

_____. Sound and Fury, and Now the First Death. *The New York Times* [online]. 21.6.1987 [cit. 2022-11-28]. Dostupné z: <https://www.nytimes.com/1987/06/21/world/sound-and-fury-and-now-the-first-death.html?searchResultPosition=32>

_____. South Korea Rally Ends in Clash with Police. *The New York Times* [online]. 11.5.1986 [cit. 2022-11-28]. Dostupné z: <https://www.nytimes.com/1986/05/11/world/south-korea-rally-ends-in-clash-with-police.html>

_____. South Korean Leader Warns Students on Disorder. *The New York Times* [online]. 28.9.1984 [cit. 2022-11-28]. Dostupné z: <https://www.nytimes.com/1984/09/28/world/south-korean-leader-warns-students-on-disorder.html>

_____. Street Protests by South Koreans Resume and Grow. *The New York Times* [online]. 16.6.1987 [cit. 2022-11-28]. Dostupné z: <https://www.nytimes.com/1987/06/16/world/street-protests-by-south-koreans-resume-and-grow.html>

HAN, Chong-suk. Kwangju Uprising. *Encyclopedia Britannica* [online]. 11.5.2022 [cit. 2022-11-25]. Dostupné z: <https://www.britannica.com/event/Kwangju-Uprising>

HEO, Uk a Terence ROEHRIG. From Dictatorship to Democracy. In: *South Korea since 1980* [online]. Cambridge: Cambridge University Press, 2010, The World Since 1980, p. 28–50. Dostupné z: doi:10.1017/CBO9780511778513.003

HUNTINGTON, Samuel P. *The Third Wave: Democratization in the Late Twentieth Century*. Norman: University of Oklahoma Press, 1991. ISBN 9780806123462.

HWANG, Kyung Moon a Gi-wook SHIN, ed. *Contentious Kwangju: the May 18 Uprising in Korea's Past and Present*. USA: Rowman & Littlefield Publishers, 2003. ISBN ISBN 0-7425-1961-9.

- HWANG, Kyung Moon. *A History of Korea*. Hampshire, UK: Palgrave Macmillan, 2010. ISBN 978-0-230-20546-8.
- CHANG, Paul Y. *Protest Dialectics: State Repression and South Korea's Democracy Movement, 1970-1979*. USA: Stanford University Press, 2015. ISBN 978-0-8047-9146-5.
- CHIRA, Susan. Downtown Seoul is Calmer, But a Crisis Mood Prevails; Meanwhile, the Protests Ripple Across Korea. *The New York Times* [online]. 17.6.1987 [cit. 2022-11-28]. Dostupné z: <https://www.nytimes.com/1987/06/17/world/downtown-seoul-calmer-but-crisis-mood-prevails-meanwhile-protests-ripple-across.html>
- _____. Thousands March in a South Korean Protest. *The New York Times* [online]. 1.4.1986 [cit. 2022-11-28]. Dostupné z: <https://www.nytimes.com/1986/04/06/world/thousands-march-in-a-south-korean-protest.html>
- CHOE, Sang-Hun. Kim Jong-pil, Political Kingmaker in South Korea, Dies at 92. *The New York Times* [online]. 23.6.2018 [cit. 2022-12-08]. Dostupné z: <https://www.nytimes.com/2018/06/23/obituaries/kim-jong-pil-south-korea.html>
- JUNG, Hae Gu a Ho Ki KIM. *Development of Democratization Movement in South Korea* [online]. Stanford University Walter H. Shorenstein Asia-Pacific Research Center, 1993 [cit. 2022-11-21]. Dostupné z: https://aparc.fsi.stanford.edu/publications/development_of_democratization_movement_in_south_korea
- KIM, Dong-Choon. The great upsurge of South Korea's social movements in the 1960s. *Inter-Asia Cultural Studies* [online]. Routledge, 01.12.2006, 7(4), 619-633 [cit. 2022-11-29]. Dostupné z: doi:10.1080/14649370600983071
- KIM, Jinwung. *A History of Korea: From "Land of the Morning Calm" to States in Conflict*. Bloomington, Indiana: Indiana University Press, 2012. ISBN 978-0-253-00078-1.
- KIM, Quee-Young. From Protest to Change of Regime: The 4-19 Revolt and the Fall of the Rhee Regime in South Korea. *Social Forces* [online]. 1996, 74(4), 1179-1208 [cit. 2022-11-29]. Dostupné z: doi:<https://doi.org/10.2307/2580348>

- KRISTOF, Nicholas D. Q&A: Woo Sang Ho; A 'MODERATE TELLS WHY STUDENTS IN KOREA FIGHT. *The New York Times* [online]. 2.8.1987 [cit. 2022-11-28]. Dostupné z: <https://www.nytimes.com/1987/08/02/weekinreview/q-a-woo-sang-ho-a-moderate-tells-why-students-in-korea-fight.html>
- LEE, Myung-sik a Norman THORPE, ed. *The History of Democratization Movement in Korea*. Seoul, Korea: Korea Democracy Foundation (KDF), 2010.
- LIPSET, Seymour Martin. Some Social Requisites of Democracy: Economic Development and Political Legitimacy. *The American Political Science Review*. 1959, 53(1), 69-105. Dostupné z: <https://doi.org/10.2307/1951731>
- LUESCHER, Thierry M. Altbach's Theory of Student Activism in the Twentieth Century: Ten Propositions that Matter. In: BURKETT, Jodi, ed. *Students in Twentieth-Century Britain and Ireland*. London: Palgrave Macmillan, 2018, p. 297-319 [cit. 2022-09-30]. Dostupné z: https://doi.org/10.1007/978-3-319-58241-2_13
- NAM, Koon Woo. *South Korean Politics: The Search for Political Consensus and Stability*. USA: University Press of America, 1989. ISBN 9780819175076.
- National Geographic Resource Library. Autocracy. *National Geographic* [online]. [cit. 2022-08-04]. Dostupné z: <https://education.nationalgeographic.org/resource/autocracy>
- OBERDORFER, Don a Robert CARLIN. *The Two Koreas: A Contemporary History*. 3rd ed. New York, NY: Basic Books, 2014. ISBN 978-0-465-05088-8.
- OH, John Kie-Chiang. *Korea: Democracy on Trial*. Cornell University Press, 1968. ISBN 0801403227.
- PARK, Mi. Organizing Dissent against Authoritarianism: The South Korean Student Movement in the 1980s. *Korea Journal* [online]. 2005, 45(3), 261-288 [cit. 2022-07-08]. Dostupné z: https://www.researchgate.net/publication/298043516_Organizing_dissent_against_authoritarianism_The_south_Korean_student_movement_in_the_1980s
- PETERSON, Mark. *A Brief History of Korea*. New York: Infobase Publishing, 2010. ISBN 978-0-8160-5085-7.

- Philip Altbach. *Boston College* [online]. [cit. 2022-10-20]. Dostupné z:
<https://www.bc.edu/bc-web/schools/lynch-school/faculty-research/faculty-directory/philip-altbach.html>
- Politics, Pushed Into Korea's Streets. *The New York Times* [online]. 16.6.1987 [cit. 2022-11-28]. Dostupné z:
<https://www.nytimes.com/1987/06/16/opinion/politics-pushed-into-korea-s-streets.html>
- PUCEK, Vladimír. *Gramatika korejského jazyka*. Praha: Karolinum, 2009. ISBN: 978-80-246-1004-7
- REUTERS. Around the World: 16 Students Are Seized in Seoul Protest. *The New York Times* [online]. 25.10.1984 [cit. 2022-11-28]. Dostupné z:
<https://www.nytimes.com/1984/10/25/world/around-the-world-16-students-are-seized-in-seoul-protest.html>
- _____. Around the World: South Korean Police Raid 9 Universities. *The New York Times* [online]. 30.6.1985 [cit. 2022-11-28]. Dostupné z:
<https://www.nytimes.com/1985/06/30/world/around-the-world-south-korean-police-raid-9-universities.html>
- _____. South Korea Party Chooses Successor for the Presidency . *The New York Times* [online]. 3.6.1987 [cit. 2022-11-28]. Dostupné z:
<https://www.nytimes.com/1987/06/03/world/south-korea-party-chooses-successor-for-the-presidency.html>
- SEONG, Yeon-cheol. South Korea abolishes garrison decree after 68 years. *HANKYOREH* [online]. 12.9.2018 [cit. 2022-12-01]. Dostupné z:
https://english.hani.co.kr/arti/english_edition/e_national/861787.html
- SETH, Michael J. *A Concise History of Modern Korea: From the Late Nineteenth Century to the Present*. Plymouth, UK: Rowman & Littlefield Publishers, 2010. ISBN 978-0-7425-6714-6.
- STOKES, Henry Scott. Seoul Said to Hold 15,000 in Camps Without Trial. *The New York Times* [online]. 20.9.1981 [cit. 2022-11-28]. Dostupné z:
<https://www.nytimes.com/1981/09/20/world/seoul-said-to-hold-15000-in-camps-without-trial.html>

- THARP, Mike. 70 Students Held in Seoul Protest. *The New York Times* [online]. 20.3.1981 [cit. 2022-11-28]. Dostupné z: <https://www.nytimes.com/1981/03/20/world/70-students-held-in-seoul-protest.html>
- UPI. Around the World: 1,500 Students Clash With Police in Seoul. *The New York Times* [online]. 4.11.1984 [cit. 2022-11-28]. Dostupné z: <https://www.nytimes.com/1984/11/04/world/around-the-world-1500-students-clash-with-police-in-seoul.html>
- _____. South Korea Holds 146 in Inchon Riots. *The New York Times* [online]. 5.5.1986 [cit. 2022-11-28]. Dostupné z: <https://www.nytimes.com/1986/05/05/world/south-korea-holds-146-in-inchon-riots.html>
- World Bank national accounts data a OECD National Accounts data. GDP (current US\$) - Korea, Rep. *The World Bank* [online]. [cit. 2022-11-20]. Dostupné z: <https://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.MKTP.CD?end=1987&locations=KR&start=1960>

Použitá literatúra v kórejčine

- 6wŏl hangdžängüi sŏnbongdžang, Södähjŏp [Vodca Júnového povstania, Södähjŏp]. *Mindžuhwa undong kinjŏm saöbhö [Kórejská nadácia pre demokraciu]*. [online]. 2017 [cit. 2022-12-09]. Dostupné z: <http://www.610.or.kr/board/content/page/38/post/408>
- 9wŏl lilbutchŏ kjeömpchogo 14ho palpchjo tähakhjuöŕ čönmjŏnhädže [Oznámenie o vyhlásení stanného práva č.14 z 1. septembra: úplné zrušenie vyhlášky o zatvorení univerzít]. *Kjŏnghjangsinmun* [online]. 28.8.1980 [cit. 2022-11-25]. Dostupné z: <https://newslibrary.naver.com/viewer/index.naver?articleId=1980082800329201007&editNo=2&printCount=1&publishDate=1980-08-28&officeId=00032&pageNo=1&printNo=10743&publishType=00020>

Höjučchäk [online]. [cit. 2022-12-09]. Dostupné z:

<https://krdict.korean.go.kr/eng/dicSearch/SearchView?ParaWordNo=90031&nation=eng&nationCode=6>

SŎ, Jöng-su. I Han-jölgun ädo... čönguk päk osip man inpcha [Úprimnú sústrast' I Han-jölovi... 1,5 milióna ľudí v celej krajine]. *Tongailbo* [online]. 10.7.1987 [cit. 2022-11-25]. Dostupné z:

<https://newslibrary.naver.com/viewer/index.naver?articleId=1987071000209201006&editNo=2&printCount=1&publishDate=1987-07-10&officeId=00020&pageNo=1&printNo=20236&publishType=00020>

I kjeömsarjanggalwan ösingidža högjön „nara manghamjön mindžudo

öpta“ [Zahraničná tlačová konferencia veliteľ'a stanného práva: „Ak bude krajina zničená, nebude ani demokracia“]. *Kjöngghjangsinmun* [online].

25.7.1980 [cit. 2022-11-25]. Dostupné z:

<https://newslibrary.naver.com/viewer/index.naver?articleId=1980072500329201004&editNo=2&printCount=1&publishDate=1980-07-25&officeId=00032&pageNo=1&printNo=10714&publishType=00020>

I, Pjöng-čchöl a Jang-su PAK. *Hanguk tähaksängüi haksängundong injöm pjönčchöne kwanhan jöngu: haksäng undonge kwanhan juinmul, čöndanüi näjonghjöl kjerjang punsökkwa üisikčosarül čungsimüro* [Štúdia o ideologickej transformácii študentského hnutia u študentov kórejských univerzít: so zameraním na kvantitatívnu analýzu materiálov a letákov študentského hnutia rozdelená podľa obsahu, a na prieskum vedomia]. Ulsan, 1990. Výskumná práca. Ulsan tähakkjo [Univerzita Ulsan].

I, Čä-o. *Hanguk haksäng undongsa: 1945–1979-njön* [História Kórejských študentských hnutí: 1945–1979]. Söul: Pcharabuksü, 2011. ISBN 9788993212396

I, Ho-rjong a Kün-sik ČÖNG, ed. *Haksäng undongüi sidä* [Obdobia študentského hnutia]. Söul: Tosö čchulpchan sönin, 2013. ISBN 9788959336739.

I, Wan-böm. 6.29 mindžuhwasönön [6.29 demokratická deklarácia]. *Hanguk mindžok munhwa täbäkkwa sadžön* [Encyklopédia kórejskej národnej kultúry]. [online].

1999 [cit. 2022-12-09]. Dostupné z:
<http://encykorea.aks.ac.kr/Contents/Item/E0042141>

Jöndä I Han-jölgun üisik pulmjöng nahülččä [Študent Univerzity Jönsä I Han-jöl v bezvedomí už štvrtý deň]. *Tongailbo* [online]. 12.6.1987 [cit. 2022-11-25]. Dostupné z:
<https://newslibrary.naver.com/viewer/index.naver?articleId=1987061200209211010&editNo=2&printCount=1&publishDate=1987-06-12&officeId=00020&pageNo=11&printNo=20212&publishType=00020>

KIM, Čöng-ho. Sinsik kuktokčaronül högohamjö [Pripomeňme si teóriu nového nacionalizmu]. *Redian* [online]. 2020.1.17 [cit. 2022-12-09]. Dostupné z:
<http://www.redian.org/archive/140242>

KIM, To-džong. *1980-njöndä hangugüi čöngčchi pjöndonggwa haksäng čiptan*. Söul, 1997. Sahögwahak nončchong [Žurnál sociálnych vied] Vol. 13 No. 2, s. 47-74. Mjöngdži tähakkjo sahögwahak jönguso [Inštitút sociálnych vied Univerzity Mjöngdži]

KIM, Jöng-mjöng. *Hanguk hjöndä čöngčchisa [Moderné politické dejiny Kórey]*. Söul: Üljumunhwahösa, 1998. ISBN 9788932451930.

KIM, Küm-su. *Hanguk undongsa 6 [História juhokórejského robotníckeho hnutia]*. Söul: Čisikmadang, 2004.

KIM, Se-sin. Čöngčchi pchungtcho swäsin tchükpjöl čöčchiböp [Zákon o špeciálnych opatreniach na reformu politického prostredia]. *Hanguk mindžok munhwa täbäkkwa sadžön [Encyklopédia kórejskej národnej kultúry]*. [online]. 1995 [cit. 2022-12-09]. Dostupné z:
<http://encykorea.aks.ac.kr/Contents/Item/E0051033>

KIM, Sin-bok. Kjojukkwa čöngčchi, kjöngdže, sahö [Vzdelávanie a politika, hospodárstvo, spoločnosť]. In: *Kwangbok 50čunjön kinjöm nonmundžip 6 – kjojuk [Zbierka prác k 50. výročiu oslobodenia 6 – Vzdelávanie]*. Söul: Hanguk haksul činhüng čädan [Kórejská výskumná nadácia], 1995, s. 92-120.

KIM, Söng-man. *1980njöndä Hangugüi čöngčchi pjöndong, 1979-1987: „Tädžungüi üisik,“ „Kudžo,“ Čöngčchihängüdža“rül čungsimüro [Politické zmeny v Kórei v 80. rokoch, 1979 - 1987: Zameranie sa na „verejné vedomie“, „štruktúru“ a*

„politických aktérov“]. Söul, 2002 [cit. 2021-6-29]. Diplomová práca.
Univerzita Jönse.

KIM, Tchä-u. Čönguk tähaksäng täpchjodža hjöbühö [Národná asociácia zástupcov študentov vysokých škôl]. *Hanguk mindžok munhwa täbäkkwa sadžön [Encyklopédia kórejskej národnej kultúry]*. [online]. 2010 [cit. 2022-12-09]. Dostupné z: <http://encykorea.aks.ac.kr/Contents/Item/E0068408>

Kjeömpchogo 11ho palpchjo tähak hjugjorjöng hjuöbüro pjöngjöng [Oznámenie vyhlášky o stannom práve č. 11 zmenilo príkaz na trvalé zatvorenie univerzít na dočasné]. *Kjöngghjangsinmun* [online]. 19.6.1980 [cit. 2022-11-25]. Dostupné z:
<https://newslibrary.naver.com/viewer/index.naver?articleId=1980061900329201004&editNo=2&printCount=1&publishDate=1980-06-19&officeId=00032&pageNo=1&printNo=10683&publishType=00020>

Kjeömpchogo 15ho čchangdang ühan ongnädžibhö höjong [Vyhláška o stannom práve č. 15 povoľuje vnútorné zhromaždenia]. *Tongailbo* [online]. 22.11.1980 [cit. 2022-11-25]. Dostupné z:
<https://newslibrary.naver.com/viewer/index.naver?articleId=1980112200209201010&editNo=2&printCount=1&publishDate=1980-11-22&officeId=00020&pageNo=1&printNo=18196&publishType=00020>

KU, Hä-gün. *Hanguk nodong kjegübüi hjöngsöng [Vznik kórejskej robotnickej triedy]*. Söul: Čchangbi, 2002. ISBN 9788936482237

Kwangdžu satchäe tähan kjeömsa palpchjo čönmun [Úplné znenie veliteľa stanného práva o incidente v Kwangdžu]. *Kjöngghjangsinmun* [online]. 31.5.1980 [cit. 2022-11-25]. Dostupné z:
<https://newslibrary.naver.com/viewer/index.naver?articleId=1980053100329206001&editNo=1&printCount=1&publishDate=1980-05-31&officeId=00032&pageNo=6&printNo=10667&publishType=00020>

Mindžuhwa undong kinjöm saöbhö [Kórejská nadácia pre demokraciu]. *Hanguk mindžuhwa undongsa: Jusin čchedžegi [História Kórejského demokratizačného hnutia: Obdobie Jusin]*. Pchadžu: Tolbegä, 2009. ISBN 9788971993699

- _____. *Haksäng jölsa čöngbo [Dáta o študentských mučeníkoch]* [online].
[cit. 2022-10-11]. Dostupné z:
<https://www.kdemo.or.kr/patriot/category/%ED%95%99%EC%83%9D%EC%97%B4%EC%82%AC/page/1>
- Pchogorjöng čel0ho čönmun [Celé znenie vyhlásenia číslo 10]. *Mäilgjöngdže [Denník ekonomiky]* [online]. 19.5.1980 [cit. 2022-11-25]. Dostupné z:
<https://newslibrary.naver.com/viewer/index.naver?articleId=1980051900099201013&editNo=1&printCount=1&publishDate=1980-05-19&officeId=00009&pageNo=1&printNo=4369&publishType=00020>
- Siü pusang I Han-jölgun samang [I Han-jöl zranený pri proteste umrel].
Kjöngghjansinmun [online]. 6.7.1987 [cit. 2022-11-25]. Dostupné z:
<https://newslibrary.naver.com/viewer/index.naver?articleId=1987070600329211001&editNo=3&printCount=1&publishDate=1987-07-06&officeId=00032&pageNo=11&printNo=12852&publishType=00020>
- Tchonggječchöng [Štatistický úrad]. *Tchonggjero pon hangugüi paldžačchü [Kórejské kroky štatistickým pohľadom]*. Söul: Tchonggječchöng, 1995.

Zoznam príloh

Príloha 1 – Prehľad študentských mučeníkov v 80. rokoch

Príloha 1 - Prehľad študentských mučeníkov v 80. rokoch

	이름	Prepis mena	대학교	Prepis univerzity	Názov Univerzity
1	박종철	Pak Čong-čchöl	서울대	Söul tähakkjo	Söulská národná univerzita
2	곽현정	Kwak Hjön-čöng	한신대	Hansin tähakkjo	Univerzita Hansin
3	기혁	Ki Hjök	전남대	Čönnam tähakkjo	Štátna Univerzita Čönnam
4	김두황	Kim Tu-hwang	고려대	Korjö tähakkjo	Univerzita Korjö
5	김성수	Kim Söng-su	서울대	Söul tähakkjo	Söulská národná univerzita
6	김세진	Kim Se-č'in	서울대	Söul tähakkjo	Söulská národná univerzita
7	김용권	Kim Jong-kwön	서울대	Söul tähakkjo	Söulská národná univerzita
8	김의기	Kim üi-ki	서강대	Sögang tähakkjo	Univerzita Sögang
9	김태훈	Kim Tchä-hun	서울대	Söul tähakkjo	Söulská národná univerzita
10	남태현	Nam Tchä-hjön	서울교대	Söulkjojuk tähakkjo	Söulská národná univerzita
11	박경희	Pak Kjöng-hüi	이화여대	Ihwa jödža tähakkjo	Univerzita Ihwa
12	박관현	Pak Kwan-hjön	전남대	Čönnam tähakkjo	Štátna Univerzita Čönnam
13	박래진	Pak Rä-čön	숭실대	Sungsil tähakkjo	Univerzita Sungsil
14	박선영	Pak Sön-jöng	서울교대	Söulkjojuk tähakkjo	Söulská národná univerzita
15	박용준	Pak Jong-čun	한국방송통신대학	Hanguk bangsongtchongšin tähakkjo	Univerzita Hanguk bangsongtchongšin
16	박종근	Pak Čong-kün	동국대	Tongguk tähakkjo	Univerzita Tongguk
17	박태영	Pak Tchä-jöng	목포대	Mokpcho tähakkjo	Univerzita Mokpcho
18	박필호	Pak Pil-ho	부산대	Pusan tähakkjo	Univerzita Pusan
19	박혜정	Pak Hje-čöng	서울대	Söul tähakkjo	Söulská národná univerzita
20	우인수	U In-su	성균관대	Sönggjungwan tähakkjo	Univerzita Sönggjungwan
21	우종원	U Čong-wön	서울대	Söul tähakkjo	Söulská národná univerzita
22	유병진	Ju pjöng-č'in	고려대	Korjö tähakkjo	Univerzita Korjö
23	이경환	I Kjöng-hwan	대성학원	Täsöng hakwön	Akadémia Täsöng
24	이내창	I Nä-čchang	중앙대	Čungang tähakkjo	Univerzita Čungang
25	이동수	I Tong-su	서울대	Söul tähakkjo	Söulská národná univerzita
26	이승삼	I Süng-sam	부산전문대	Pusan tähakkjo	Univerzita Pusan
27	이윤성	I Jun-söng	성균관대	Sönggjungwan tähakkjo	Univerzita Sönggjungwan
28	이이동	I I-tong	전남대	Čönnam tähakkjo	Štátna Univerzita Čönnam
29	이재용	I Čä-jong	한국외대	Hangukwetähhakkjo	Univerzita zahraničných štúdií Hanguk
30	이재호	I Čä-ho	서울대	Söul tähakkjo	Söulská národná univerzita
31	이찬우	I Čan-u	고려대학교	Korjö tähakkjo	Univerzita Korjö
32	이철규	I Čöl-kju	조선대	Čosön tähakkjo	Univerzita Čosön
33	이한열	I Han-jöl	연세대	Jönse tähakkjo	Univerzita Jönse
34	장재완	Čang Čä-wan	부산대	Pusan tähakkjo	Univerzita Pusan
35	정성희	Čang Söng-hüi	연세대	Jönse tähakkjo	Univerzita Jönse
36	조성만	Čo Söng-man	서울대	Söul tähakkjo	Söulská národná univerzita
37	송광영	Song Kwang-jöng	경원대학	Kjöngwön tähakkjo	Univerzita Kjöngwön
38	안치웅	An Čchi-ung	서울대	Söul tähakkjo	Söulská národná univerzita
39	양영진	Jang Jöng-č'in	부산대	Pusan tähakkjo	Univerzita Pusan
40	진성일	Čin Söng-il	경성대	Kjöngsöng tähakkjo	Univerzita Kjöngsöng
41	최덕수	Čchö Tök-su	단국대	Tangguk tähakkjo	Univerzita Tangguk
42	최은순	Čchö On-su	동국대	Tongguk tähakkjo	Univerzita Tongguk
43	최우혁	Čchö U-hjök	서울대	Söul tähakkjo	Söulská národná univerzita
44	최응현	Čchö Üng-hjön	한양대	Hanjang tähakkjo	Univerzita Hanjang
45	한영현	Han Jöng-hjön	한양대	Hanjang tähakkjo	Univerzita Hanjang
46	한희철	Han Hüi-čchöl	서울대	Söul tähakkjo	Söulská národná univerzita
47	황정하	Hwang Čöng-ha	서울대	Söul tähakkjo	Söulská národná univerzita

	Mesto	학과	Odbor	Vedné Disciplíny
1	Söul	언어학과	Lingvistika	Humanitné a spoločenské vedy
2	Osan	신학과	Teológia	Humanitné a spoločenské vedy
3	Kwangdžu	의과	Medicína	Prírodné vedy
4	Söul	경경제열	Politika a ekonómia	Humanitné a spoločenské vedy
5	Söul	사회과학대	Spoločenské vedy	Humanitné a spoločenské vedy
6	Söul	자연대학 자연 4계열	Prírodné vedy	Prírodné vedy
7	Söul	경영학과	Obchodná administratíva	Humanitné a spoločenské vedy
8	Söul	경상대 무역학과	Obchod	Humanitné a spoločenské vedy
9	Söul	경제학과	Ekonómia	Humanitné a spoločenské vedy
10	Söul	교육대학	Pedagogika	Humanitné a spoločenské vedy
11	Söul	경제학과	Ekonómia	Humanitné a spoločenské vedy
12	Kwangdžu	법과대학 행정학과	Právo	Humanitné a spoločenské vedy
13	Söul	국어국문학과	Jazyk a literatúra	Humanitné a spoločenské vedy
14	Söul	수학교육학과	Pedagogika	Humanitné a spoločenské vedy
15	Söul	경영대학	Obchodná administratíva	Humanitné a spoločenské vedy
16	Söul	한의학과	Orientálna medicína	Prírodné vedy
17	Mokpcho	경제학과	Ekonómia	Humanitné a spoločenské vedy
18	Pusan	의대	Medicína	Prírodné vedy
19	Pusan	국어국문학	Jazyk a literatúra	Humanitné a spoločenské vedy
20	Söul	경영학과	Obchodná administratíva	Humanitné a spoločenské vedy
21	Söul	사회복지학과	Sociálna starostlivosť	Humanitné a spoločenské vedy
22	Söul	문리대 영어영문학과	Jazyk a literatúra	Humanitné a spoločenské vedy
23	Söul	학원	-	-
24	Söul	예술대학 조소학과	Sochárstvo	Umenie
25	Söul	농대 원예학과	Agrikultúra	Humanitné a spoločenské vedy
26	Pusan	전기과	Elektrotechnika	Inžinierske vedy
27	Söul	역사철학계열	História a Filozofia	Humanitné a spoločenské vedy
28	Kwangdžu	사범대학 교육학과	Pedagogika	Humanitné a spoločenské vedy
29	Söul	영어과	Jazyk a literatúra	Humanitné a spoločenské vedy
30	Söul	정치학과	Politológia	Humanitné a spoločenské vedy
31	Söul	문과대 독어독문학과	Jazyk a literatúra	Humanitné a spoločenské vedy
32	Kwangdžu	공과대학 전자공학과	Elektrotechnika	Inžinierske vedy
33	Söul	경영학과	Obchodná administratíva	Humanitné a spoločenské vedy
34	Pusan	사회복지학과	Sociálna starostlivosť	Humanitné a spoločenské vedy
35	Söul	영독복계열	Jazyk a literatúra	Humanitné a spoločenské vedy
36	Söul	자연대 화학과	Chémia	Prírodné vedy
37	Söngnam	법학과	Právo	Humanitné a spoločenské vedy
38	Söul	무역학과	Obchod	Humanitné a spoločenské vedy
39	Pusan	국문학과	Jazyk a literatúra	Humanitné a spoločenské vedy
40	Pusan	법정대학 행정학과	Právo	Humanitné a spoločenské vedy
41	Jongin	법학과	Právo	Humanitné a spoločenské vedy
42	Söul	사범대학 수학교육학과	Pedagogika	Humanitné a spoločenské vedy
43	Söul	서양학과	Katedra západných štúdií	Humanitné a spoločenské vedy
44	Söul	섬유공학과	Textilné inžinierstvo	Inžinierske vedy
45	Söul	공대 기계공학과	Mechanické inžinierstvo	Inžinierske vedy
46	Söul	기계설계학과	Mechanické inžinierstvo	Inžinierske vedy
47	Söul	공과대학 도시공학과	Mestské inžinierstvo	Inžinierske vedy

입학 연도 (rok nástupu do školy)	사망 연도 (rok úmrtia)	Sociálna situácia a rodina	Príčina smrti	
1	1984	1987	neznáme	mučenie
2	1985	1988	neznáme	samovražda skokom z výšky
3	1984	1985	otec vo väzení	smrť za záhadných okolností
4	1980	1983	bohatá rodina, 2 a viac súrodencov	smrť za záhadných okolností
5	1986	1986	neznáme	smrť za záhadných okolností
6	1983	1986	neznáme	samovražda upálením sa
7	1983	1987	neznáme	smrť za záhadných okolností
8	1976	1980	neznáme	samovražda skokom z výšky
9	1979	1981	katolík	samovražda skokom z výšky
10	1986	1989	neznáme	samovražda upálením sa
11	1984	1989	2 a viac súrodencov	nehoda
12	1978	1982	neznáme	následky hladovky
13	1982	1988	neznáme	samovražda upálením sa
14	1985	1987	neznáme	samovražda obesením sa
15	1976	1980	sírota	prestrelka
16	1982	1988	neznáme	smrť za záhadných okolností
17	1987	1987	neznáme	samovražda upálením sa
18	1986	1987	stredná trieda	smrť za záhadných okolností
19	1983/1984	1986	stredná trieda	samovražda skokom z výšky
20	1985	1988	neznáme	smrť za záhadných okolností
21	1981	1985	ťažká rodinná situácia	smrť za záhadných okolností
22	1985	1987	neznáme	požiar
23	1986	1986	2 a viac súrodencov	samovražda skokom z výšky
24	1986	1989	neznáme	smrť za záhadných okolností
25	1983	1986	neznáme	samovražda upálením sa
26	1986	1987	neznáme	smrť za záhadných okolností
27	1981	1983	bohatá rodina, 2 a viac súrodencov	smrť za záhadných okolností
28	1985	1987	neznáme	smrť za záhadných okolností
29	1984	1987	neznáme	dopravná nehoda počas vyhýbania sa policajnej razii
30	1983	1986	neznáme	samovražda upálením sa
31	1984	1989	2 a viac súrodencov	nehoda
32	1982	1989	chudobná rodina	smrť za záhadných okolností
33	1986	1987	neznáme	smrť v nemocnici po tom, ako bol trafený kanisterom slzného plynu počas protestu
34	1983	1987	neznáme	samovražda
35	1981	1982	stredná trieda, 2 a viac súrodencov	smrť za záhadných okolností
36	1984	1988	neznáme	samovražda skokom z výšky
37	1984	1985	neznáme	samovražda upálením sa
38	1982	1988	neznáme	smrť za záhadných okolností
39	1986	1988	neznáme	samovražda skokom z výšky
40	1982	1986	stredná trieda, 2 a viac súrodencov	samovražda upálením sa a následným skokom z výšky
41	1987	1988	neznáme	samovražda upálením sa
42	1981	1983	neznáme	smrť za záhadných okolností
43	1984	1987	neznáme	smrť za záhadných okolností
44	1987	1990	ťažká rodinná situácia	samovražda skokom z výšky
45	1981	1983	ťažká rodinná situácia	smrť za záhadných okolností
46	1979	1983	katolík	smrť za záhadných okolností
47	1981	1983	neznáme	samovražda skokom z výšky